

The Project Gutenberg eBook of Reviisori: Huvinäytelmä viidessä näytöksessä, by Nikolai Vasilevich Gogol

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Reviisori: Huvinäytelmä viidessä näytöksessä

Author: Nikolai Vasilevich Gogol

Translator: August Hjelt

Release date: April 2, 2016 [EBook #51625]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK REVIISORI: HUVINÄYTELMÄ VIIDESSÄ
NÄYTÖKSESSÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

REVIISORI

Huvinäytelmä viidessä näytöksessä

Kirj.

NIKOLAI GOGOL

Suom. August Hjelt

Jyväskylässä, J. Länkelän kustantamana, 1882.

Jyväskylän kirjapainossa.

Mitä runsain huumori, joka itse ivassakin korottaa sen tavan, jolla Gogol tuopi esiin yhteiskuntansa puutteita, mitä sujuvin esitystapa ja ennen kaikkea kauttaaltansa puhdas kansallinen henki, ovat ne ominaisuudet, jotka ovat saattaneet tämän kirjailijan kansallensa kalliiksi ja tehneet hänet tunnetuksi muittenkin kansojen kirjallisuudessa. Avarain kieliarteittensa käytännössä vetää hän vertoja meidän

Kivelle ja hänen teoksensa ovat samaten, kuin viimemainitun, sangen vaikeat, paikoittain melkein mahdottomat toiseen kieleen kääntää. Tätä seikkaa silmällä pitäen, ei kukaan mahtane kummastella, huomatussaan, ett'ei aina ole voitu täydellisen vastaavasti kuvata alkuteoksen ajatusta ja esitystä.

Tietysti semmoisen teoksen suomentaminen, jossa Gogolin omituinen kirjailijaluonne kenties parhaiten kuvastuu, vaatii tarkkaa sekä alku- että suomenkielen taitoa. Kaikeksi onneksi olen, työni kestäessä, saanut nauttia ystävällistä apua venäjää ja suomea hyvin osaavilta henkilöiltä. Pyydän saada täten lausua heille sulimmat kiitokseni.

Tuusulassa, Lepolassa, 17 p. syysk. 1882.

At. Ht.

HENKILÖT:

Anton Antonovitsch Skvosnik-Dmuchanovskij, kaupungin päällikkö
(poliisimestari).

Anna Andrejevna, hänen rouvansa.

Maria Antonovna, heidän tyttärensä.

Lukas Lukitsch Hlopov, koulujen tarkastaja.

Nastenka, hänen vaimonsa.

Ammos Fedorovitsch Liapkin-Tiapkin, piirituomari.

Artemij Filippovitsch Semljanika, sairashuoneen talousmies.

Ivan Kusmitsch Schpekin, postimestari.

Peter Ivanovitsch Bobtschinski, | kaupunkilaisia tilanhaltijoita.

Peter Ivanovitsch Dobtschinski, |

Ivan Aleksandrovitsch Hlestakov, virkamies Pietarista.

Ossip, hänen palvelijansa.

Kristian Ivanovitsch Hübner, piirilääkäri.

Fedor Andrejevitsch Lulukov, | eläkettä nauttivia virkamiehiä,

Ivan Lasarevitsch Rastakovskij, | kaupungin "honoratiores".

Stepan Ivanovitsch Korobkin. |

Stepan Iljitsch Uhovertov, alapoliisimestari.

Svistunov, |

Pugovitsin, | poliisipalvelijoita.

Derschimorda, |

Abdulin, kauppamies.

Fevronja Petrovna Popleschin, sepän vaimo.

Alaupseerin leski.

Mischka, kaupungin päällikön palvelija.

Ravintolan palvelija.

Kauppamiehiä, vieraita, anomuskirjojen antajia.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

(Huone kaupungin päällikön kodissa.)

Ensimmäinen kohta.

Kaupungin päällikkö. Piirituomari. Sairashuoneen talousmies.

Koulujen tarkastaja. Piirilääkäri. Kaksi poliisimiestä.

Päällikkö. Minä olen kutsunut teidät tänne, hyvät herrat, ilmoittaakseni teille sangen ikävän uutisen: meille tulee pian revisori.

Piirituomari. Reviisori!

Sairashuoneen talousmies. Noh, eikös mitä! Reviisori!

Päällikkö. Niin, revisori Pietarista. Hän tulee aivan inkognito ja sen lisäksi hänellä on salaisia

käskyjä.

Piirituomari. Herra Jumala, mitä sanotte?

Sairashuoneen talousmies. Niinkuin ei meillä ilman sitäkin olisi vastuksia kyllin. Tämä vielä puuttui!

Koulujen tarkastaja. Oi Luoja! Ja vielä päälliseksi hänellä on salaisia käskyjäkin.

Päällikkö. Sitä minä juuri aavistinkin. Viime yönä minä lakkaamatta unessa näin pari hirveän suurta rottaa. En ole ikinäni semmoisia nähnyt: aivan mustat ja niin tavattoman isot! Ne tulivat huoneeseni, nuuskivat kaikkia,... ja juoksivat jälleen tiehensä!... Tässä luen teille kirjeen, jonka äsken sain Andrei Ivanovitsch Tschmihovilta, jonka tekin, Artemij Filippovitsch tunnette. No, hän kirjoittaa minulle näin: "Rakas ystäväni, kummini ja suosijani"... Hm! (kirjettä joutuen silmäillen mutisee epäselvästi)... "sinulle tietoa antaakseni..." Ah, tässä se seisookin! "Ja muun muassa riennän sinulle ilmoittamaan, että eräs virkamies aivan äskettäin on määrätty koko maakuntaa — ja erittäin meidän virkapiiriämme tarkastamaan. (Kohottaa sormensa ylös arvelevaisen näköisenä). Olen saanut tämän sanoman hyvin luotettavasta lähteestä. Hän on olevinansa aivan vaatimaton, yksityinen henkilö. Mutta koska tiedän, että sinulla, niinkuin meillä kaikilla, on pieniä syntejä ja kun olet ymmärtäväinen mies, etkä mielelläsi suotta laske saalista verkoistasi..." Hm! (Taukoo yht'äkkiä lukemasta). No, ne ovat hänen yksityisiä... "niin kehoitan sinua ryhtymään tarpeellisiin varokeinoihin, sillä milloin hyvänsä hän saattaa tulla, — joll'ei hän jo ole saapunut ja inkognito majaile jossakin kaupungissanne... Eilen..." Kas taaskin yksityisiä asioita. "Sisareni Anna Kirilovna on miehensä Ivan Kirilovitschin kanssa käynyt meillä. Ivan Kirilovitsch on paisunut erinomaisen lihavaksi, aika jaarikaksi, mutta soittaa yhä vielä viulua..." Ja niin edespäin, ja niin edespäin. Nyt tiedätte, millä kannalla asiamme ovat.

Piirituomari. Tämäpä on kummallista, sangen kummallista... Kyllä se jotakin tietää, se on varma!

Koulujen tarkastaja. Mutta minkätähden, Anton Antonovitsch, minkä tähden meille tuommoinen revisori lähetetään.

Päällikkö (huoaten). Niin, minkätähden? Se on Jumalan rangaistus! (Huokaa taas). Tähän saakka, Jumalan kiitos, ovat he kyllä pysyneet muissa kaupungeissa, mutta nyt on meidän vuoromme.

Piirituomari. Minun luullakseni, tietää tämä jotakin aivan toista; — tässä piilee joku valtiollinen salaisuus! Ja tiedättekö, mitä tämä on? Ei mitään muuta, kuin että Venäjä haluaa sotaa... ja ministeristö on, näetten, lähettänyt virkamiehen tiedustelemaan, onko täällä maankavaltajia!

Päällikkö. Oh, loruja! Ja vielä tahdotte olla järkevä mies! Piirikaupungissa maankavaltajia! Aivan toinen olisi asian laita, jos asuisimme rajakaupungissa; mutta meidän olisi kumminkin kolme vuotta kulettava, ennenkun täältä ulkomaalle pääsisimme.

Piirituomari. Ja minä sanon teille, että asia on niin... noh, te ette ymmärtäisi... Hallituksella on omat tuumansa. Se kyllä tietää, mitä tahtoo... Olkoonpa vaan piirikaupunki... Sillä on viisi mielessä ja yksi kielessä!

Päällikkö. Ajatelkoon se sitä tahi tätä! Tarkoitukseni oli vaan teitä varoittaa, hyvät herrat! Olkaa nyt siis varoillanne! Mitä minuun tulee, olen jo tarpeellisiin toimiin ryhtynyt ja kehoitan teitäkin samoin tekemään. Varsinkin teitä Artemij Filippovitsch! Epäilemättä kaikki teidän hoidossanne olevat laitokset kaikkein ensiksi tutkitaan; laittakaa siis niin, että kaikki on hyvässä kunnossa. Toimittakaa niin, että yömyssyt ovat puhtaat, ja ett'eivät sairaanne ole seppien näköisiä, — niinkuin ne tavallisesti teillä ovat!

Sairashuoneen talousmies. Puhtaita yömyssyjä — noh, aivan mielelläni! Semmoisia pian voi hankkia.

Päällikkö. Niin, ja jokaisen sairasvuoteen yläpuolelle pitää ripustaa latinan- taikka muunkielinen päällekirjoitus... (Lääkärin puoleen kääntyen). Mutta se on teidän asianne, Kristian Ivanovitsch. Siis jokaisen vuoteen yläpuolelle lippu, johon on kirjoitettu sairaan nimi, hänen tautinsa ja milloin hän sairastui... Ja sekin on väärin, että sallitte sairastenne polttaa niin väkevää tupakkaa, että aina aivastaa, sisään astuessa... Muutoin olisi parasta, ett'ei olisi niin monta sairasta. Epäilemättä sanotaan sairaitten suuren paljouden riippuvan huonosta hallinnosta — taikka lääkärin taitamattomuudesta.

Sairashuoneen talousmies. Noh, mitä sairaitten puoskaroimiseen tulee, olen jo siitä keskustellut Kristian Ivanovitschin kanssa ja siinä asiassa olemme aivan samaa mieltä: mitä luonnollisemmin asiaa toimitetaan, sitä parempi. Kalliista lääkkeistä emme huoli. Ihminen on vaan yksinkertainen olento: jos hän kuolee, kerran hän kuitenkin olisi kuollut; jos hän tulee terveeksi, niin hän tulee itsestänsäkin terveeksi. Ja muutoin Kristian Ivanovitschin olisi sangen vaikeakin puhua sairaitten kanssa — hän, niinkuin tiedätte, ei ymmärrä venäjää sanaakaan.

Hübner. (Lausuu äänen, joka on osaksi e:n ja vähän i:n kaltainen).

Päällikkö (piirituomarille). Ja teitä, Ammos Fedorovitsch, kehoitan vähän virkahuoneita tarkastamaan. Etehiseen esimerkiksi, jossa käräjäväki odottaa, ovat palvelijanne majoittaneet hanhet poikinensa, jotka kaakoittaen juoksentelevat jaloissa. On epäilemättä ylen kiitettävä asia pitää huolta taloutensa asioista, mutta paikka, näettekös, paikka ei ole hanhelaksi sopiva. Olen jo ennenkin aikonut puhutella teitä tästä asiasta, mutta olen sen aina unhottanut.

Piirituomari. Minä käsken muuttaa sekä hanhet että hanhen poikaset kyökkiin. Tulkaa, jos tahdotte, Anton Antonovitsch, luokseni päivällisille!

Päällikkö. Paitsi sitä on paha, että istuntohuoneessa, vieläpä virkatoimen kestäessä, kuivaatte kaikenlaisia räpsyjä ja että kirjoituspöytäonne yläpuolella aina riippuu lätkäpiiska asiakirjojen seassa! Tiedän kyllä, että mielellänne metsästätte, mutta tällä kertaa olisi kuitenkin paras, ett'ei piiska olisi näkyvissä; kun revisori on mennyt tiehensä, sopii teidän asettaa se takaisin tavalliselle paikalleen. Ja sitten apulaisenne... noh, hän lienee kyllä virkansa puolesta kelpo mies; mutta, suoraan sanoakseni, on hänessä semmoinen eriskummallinen haju... tuntuu aina siltä, kuin hän suoraa tietä tulisi viinatehtaasta, eikä sekään juuri sovi! Olen jo kauan aikaa aikonut puhua teille tästä asiasta, mutta olen sen aina unhottanut. Apua siihen kyllä saa, vieläpä jos tuo haju hänessä, kuten hän itse vakuuttaa, olisikin synnynnäistä! Sopisi kehoittaa häntä syömään sipulia ja pureskelemaan kynsilaukkaa. Muutoin on lääkkeitä kyllä tuommoista vastaan — vai kuinka, Kristian Ivanovitsch?

Hübner. (Lausuu taas samanlaisen äänen kuin yllä).

Piirituomari. Totta puhuen, minä en tiedä, onko mitään apua semmoiseen. Itse hän väittää sen syntyneen kolahduksesta, jonka hän lapsena sai imettäjältänsä. Siitä asti on hän muka aina viinalle hajahtanut.

Päällikkö. Noh... minä vaan huomautan teitä. Mitä taas tulee niihin "pieniin synteihin", joista Andrei Ivanovitsch kirjeessään mainitsee, on minun todistaminen, ett'en minä tuota oikein ymmärrä! Hyvä Luoja! Luullaanko siis ihan viattomia ihmisiä olevan auringon alla? Jumala on kerran viisautessaan niin asettanut, sanokootpa voltairilaiset mitä hyvänsä. Itse kullakin ovat omat vikansa.

Piirituomari. Mitä te synniksi nimitätte, Anton Antonovitsch? On eroitus synnin ja synnin välillä. Minä en tahdo salata, että otan lahjoja vastaan, — mutta minkälaisia lahjoja? Jahtipentuja! Sehän on ihan eri asia.

Päällikkö. Pentuja tai muuta; lahja kuin lahja.

Piirituomari. Eipä suinkaan, Anton Antonovitsch. Jos joku lahjoittaisi esimerkiksi viisisataa ruplaa maksavan turkin ja rouvalle muhkean päällyshuivin...

Päällikkö. Ja mitäpä siitä, että te otatte jahtipentuja lahjaksi; sen sijaan te ette usko Jumalaan ettekä käy koskaan kirkossa. Minä olen kumminkin uskossa vahva — niinä käyn joka sunnuntaina kirkossa. Mutta te... noh, kylläpä teidät tunnen. Kun rupeette maailman synnystä puhumaan, niin nousee tukkani pystyyn.

Piirituomari. Omalla älylläni olen kuitenkin tähän asti toimeen tullut.

Päällikkö. Välistä älyttömyys on liikaa älyä parempi. Muutoin voitte olla aivan huoletti. Ei kenenkään mieleen voi juolahtaa pistää nokkaansa teidän tuomaritoimiinne. Se on pyhä ala, joka on hyvän Jumalan omassa huostassa. (Koulujen tarkastajan puoleen kääntyen). Mutta teidän, Lukas Lukitsch, teidän tulee, koulujen tarkastajana, pitää opettajianne tarkemmin silmällä. He tosin ovat viisasta väkeä, jotka ovat eri yliopistoista tietonsa hankkineet; mutta heissä on joitakuita kummallisia omituisuuksia, jotka luonnollisesti kuuluvat opettajavirkaan. Niin on meillä esimerkiksi tuo, joka on niin leveänaamainen... enpä koskaan muista hänen nimeänsä... heti kun hän opetus-istuimellensa kiipee, ei hän voi olla irvistelemättä — katsokaa, näin tällä tavoin (irvistelee). Ja sitten hän tunkee kätensä kaulahuivinsa alle ja sivelee partaansa. Noh, olkoon menneeksi, että hän noin irvistelee oppilaille, — ehkä se kuuluukin opetukseen; sitä en ymmärrä; mutta teidän on myöntäminen, että vaarallista on, jos hän samalla tavalla irvistelee revisorillekin vasten silmiä. Herra revisori, ja kuka hyvänsä ylimalkaan, voisi kenties luulla, että opettaja ilvehtii hänelle, ja lempo tiesi, kuinka silloin kävisi.

Koulujen tarkastaja. Mutta, hyvät herrat, minkä minä hänelle teen? Olen jo monta kertaa häntä nuhdellut; ja kuitenkin, kun hiljakkoin esimies kävi luokassa, hän mitä hävyttömimmällä tavalla niuristeli hänellekin vasten naamaa. Hän sen tosin teki puhtaasta sydämmestänsä; mutta minua siitä nuhdeltiin... sanottiin, ett'ei ole luvallista herättää nuorisossa vapaamielisiä aatteita.

Päällikkö. Myöskin historian-opettajanne tulisi teidän silmällä pitää. Että hän on tosi-tiedemies, näkyy jo ensi silmäyksellä. Hän on hankkinut hirveän paljon tietoja, mutta innoissaan hän unhottaa itsensä ja esityksensä. Kerran kävin itse hänen esitelmäänsä kuuntelemaan. Hänen puheensa

assyrialaisista ja babylonialaisista kävi vielä laatuun; mutta kun hän Aleksanteri suureen pääsi, niin on mahdotonta sanoa, kuinka hänen kävi! Jumal'auta, luulipa valkean olevan valloillaan! Innoissaan hän hyppäsi alas kateederista ja paiskasi tuolinsa lattiaan. Aleksanteri suuri oli tosin mainio sankari, mutta eihän kuitenkaan ole luvallista koulun huonekaluja rikkoa ja saattaa kruunulle kulunkeja.

Koulujen tarkastaja. Aivan niin, mies on hiukan kuumaverinen. Olen häntä siitä monta monituista kertaa muistuttanut ja nuhdellut... mutta hän vastaa: "niin, voipi kyllä niin olla, mutta minä olen valmis tieteelle henkenikin uhraamaan!"

Päällikkö. Se on salliman selittämätön laki: toinen on viisas, vaan juoppo, toinen irvistää niin kamalasti, että ajaa jumalatkin tuvasta pelloille.

Koulujen tarkastaja. Niin, minä vaan sanon, Jumala varjelkoon opettajatoimesta. Jokainen tahtoo sekaantua asiaan ja näyttää jotakin ymmärtävänsä!

Päällikkö. Niin, niin, mitäpä näistä kaikista, mutta tuo kirottu inkognito! Äkkiä pistää nokkansa keskeemme sanoen: "kah täälläkö te lapseni olettekin! Kuka teistä on piirituomari?" "Liapkin-Tiapkin." "Tuokaa tänne se Liapkin-Tiapkin!... Ja kuka sairashuoneen talousmies?" "Semljanika." "Tuokaa tänne heti se Semljanika!"... Sepä se juuri onkin kaikkein ilkeintä!

Toinen kohta.

Edelliset. Postimestari.

Postimestari. Sanokaa minulle, hyvät herrat, mikä virkamies tänne tulee?

Päällikkö. Ettekö sitä jo ole kuulleet?

Postimestari. Herra Bobtschinski on minulle siitä asiasta puhunut. Hän kävi äsken luonani postikonttorissa.

Päällikkö. Noh, mitä te asiasta ajattelette?

Postimestari. Mitä minä ajattelen? Saamme varmaan sodan turkkilaisten kanssa.

Piirituomari. Osuipa yhteen, samaa minäkin arvelen.

Päällikkö. Molemmat osutte päin pilviä!

Postimestari. Aivan varmaan,... turkkilaisten kanssa,... ei epäilemistäkään. Se on vaan ranskalaisten vehkeitä.

Päällikkö. Voi, voi, hyvät herrat, älkää hulluja höpiskö! Tämä ei liikuta turkkilaisia, vaan meitä! Se on ihan varma; sen todistaa tämä kirje!

Postimestari. Vai niin... noh ei sitten sotaa tulekkaan.

Päällikkö. Noh, mitä sitten arvelette Ivan Kusmitsch.

Postimestari. Hm! Mitä te arvelette?

Päällikkö. Hm, — minäkö? Minä en ole mikään pelkuri, mutta tällaiset seikat voivat todella rohkeuttakin pelättää. Kaikkein enimmäen kauppamiehet ja porvaristo minua huolestuttavat. He sanovat minun heitä köyhentäneen. Herra Jumala, jos olenkin heiltä jotain vienyt... niin... niin... niin se ei pahassa aikomuksessa ole tapahtunut... Minä varon... (Tarttuu postimestarin käsivarteeseen ja vie hänet syrjään)... minä pelkään suuresti, että minua on salaa syytetty. Sanokaa itse, miksi muutoin tällainen revisori niskoillemme lähetettäisiin? Kuulkaapas, Ivan Kusmitsch, eikö teidän, meidän molempain yhteiseksi hyödyksi, sopisi hieman avata ja pikimmältänsä katsahtaa kaikkiin tänne tuleviin ja täältä lähetetyihin kirjeisiin, jotta saisimme tietää, löytyykö niissä kanteita taikka muita vaarallisia asioita? Voisitte niitä varovaisesti avata ja tarkastettuanne jälleen panna ne kiinni, joissa ei ole mitään meille vaarallista. Eihän muuten vaaraksi ole, vaikka ne avoiminakin lähetetään.

Postimestari. Ymmärrän... ymmärrän. Ei teidän tarvitse minulle semmoisia opettaa! Siinä toimessa on minulla jo monivuotinen tottumus, vaikka sitä tähän saakka olen ainoastaan uteliaisuudesta enkä varovaisuudesta tehnyt... On erinomaisen hupaista saada tietää kaikki, mitä maailmassa tehdään ja tapahtuu. Vakuutan, ett'ei sitä huvittavampaa lukemista ole! Muutamit kirjeet ovat ylen nautinnollisia... niissä on kaikenlaisia kohtia... Ja niin opettavaisia, paljoa enemmän kuin Moskovskija Viädmosti!

Päällikkö. Noh niin, mutta sanokaa, ettekös ole mitään huomanneet erästä Pietarista tulleesta virkamiehestä?

Postimestari. En, en ole lukenut mitään pietarilaisesta, mutta saratovilaisista ja kostromalaisista puhutaan paljo. On todellakin vahinko, että te ette lue kirjeitä. Välistä tapaan aivan erinomaisia seikkoja. Niin muistan esimerkiksi erään kirjeen, jossa muuan luutnantti kuvailee, mitä riemua hän pidoissa oli nauttinut. Se oli todellakin oivallista. "Täällä elän", kirjoittaa hän, "ikäänkuin paratiisissa. Kaikkialla kauniita tyttöjä, musiikki soi, minä riennän tuleen..." Kuten jo lausuin, kirjoittaa tämä nuori mies tunteellisesti... Minä pidin tahallani tämän epistolan itselläni! Luenko sen teille?

Päällikkö. Älkää, nyt ei meillä ole aikaa siihen. Te, Ivan Kusmitsch, olette siis niin hyvä ja, jos sattumalta mitään valitusta tahi kannetta saisitte käsiinne, pitemmittä mutkitta pistätte sen hyvään talteen?

Postimestari. Aivan mielelläni!

Piirituomari. Mutta katsokaa vaan eteenne... Kyllä siitä vielä kerran käynte kiikkiin.

Postimestari. (Säikähtyneenä). Voi, hyvä Jumala!

Päällikkö. Oh, mitäs siitä! Olisi aivan toista, jos se julkisesti tapahtuisi. Mutta näin meidän kesken...

Piirituomari. Niin, kylläpä paha päällemme päätyi!... Mutta minä tulinkin suoraan puhuen, Anton Antonovitsch, lahjoittaakseni teille pienen koirasen. Se on hurttakoirani, jonka hyvin tunnette, täysi sisar... Olettehan kuulleet, että Sheptovitsch on haastattanut Varckovitschin oikeuteen? Nyt minulla on päivät kuin papilla: minä lasken asianajajana pyydykseni kummankin kalaveteen.

Päällikkö. Minä annan hiiden teidän pyydyksillenne: Minulla vaan tuo kirottu inkognito hyörii ja pyörii päässäni. Minusta on joka hetki, kuin ovi aukenisi ja...

Kolmas kohtaus.

Edelliset. Bobtschinski ja Dobtschinski.

(Hengästyneinä juoksevat huoneeseen).

Bobtschinski. Tärkeä uutinen!

Dobtschinski. Arvaamaton uutinen!

Muut. Mikä niin?

Dobtschinski. Aivan odottamaton uutinen! Poikkesimme ravintolaan...

Bobtschinski (keskeyttäen). Minä tulin Peter Ivanovitschin kanssa ravintolaan...

Dobtschinski (keskeyttäen). Älkää Peter Ivanovitsch! Suokaa anteeksi! Antakaa minun kertoa asia!

Bobtschinski. Ei, sallikaa minun... sallikaa minun... Ettehän te pysty puhumaankaan...

Dobtschinski. Mutta te sotkette, ettekä kaikkia muista...

Bobtschinski. Muistan Jumal'auta, muistan! Älkää tähän sekaantuko! Minä kyllä kaikki kerron... (muille) Mutta laittakaa niin, ett'ei Peter Ivanovitsch saa minua keskeyttää!

Päällikkö. Mutta Jumalan tähden, puhukaa vihdoin! Mikä nyt on? Minä kuolen tähän tuskalliseen odotukseen. Tehkää hyvin ja istukaa, hyvät herrat! Peter Ivanovitsch, tuossa on tuoli. (Kaikki istuvat molempain Peter Ivanovitschien ympärille). Noh, kertokaa, kertokaa suunne puhtaaksi; — mitä on tapahtunut?

Bobtschinski. Anteeksi, anteeksi... En voi kaikkia yhtähaavaa kertoa. Heti sen jälkeen, kun olin jättänyt teidät, levoton tuosta äsken tulleesta kirjeestä,... niin... silloin... silloin... minä juoksin,... mutta Peter Ivanovitsch, älkää häiritkö! Minä vakuutan, että tiedän kaikki, kaikki!... No, juoksin siis Korobkinin luo. Korobkin ei ollut kotona, ja siis juoksin takaisin Rastakovskijn luo ja, koska hänkin oli mennyt kaupungille, poikkesin postimestarin luo, hänelle sitä uutista ilmoittamaan, jonka olin teiltä kuullut, ja hänen luotaan lähteissäni tapasin Peter Ivanovitschin.

Dobtschinski (keskeyttäen). Aivan lähellä piirakkaleipurin kulmaa....

Bobtschinski. Aivan niin, lähellä piirakkaleipurin kulmaa.... Siis tapasin, niinkuin jo mainitsin, Peter

Ivanovitschin ja sanoin hänelle: "joko olette kuulleet, minkälaisen sanoman Anton Antonovitsch aivan luotettavasta lähteestä on saanut?" Mutta palveluspiikanne Avdotja, joka jotakuta asiaa toimittamaan oli lähetetty Potschetschujevin luo, oli sen jo hänelle kertonut.

Dobtschinski (keskeyttäen). Hänen piti noutaman konjakki-lekkeri.

Bobtschinski (työntäen Dobtschinskin käsiä edestään). Niin konjakki-lekkeriä noutamaan hän oli lähetetty... Minä ja Peter Ivanovitsch menimme siis Potschetschujevin luo... Peter Ivanovitsch, olkaa niin hyvä; älkää puheeseni puuttuko... Menimme siis Potschetschujevin luo ja kulkeissamme sanoi Peter Ivanovitsch minulle: "Poiketkaamme", sanoi hän, "ensin ravintolaan! En ole aikaisesta aamusta einettäkään syönyt... vatsaani oikein hiukaa... Ravintolan isäntä", sanoo hän, "on äsken saanut tuoretta lohta, sitä mieleni tekee maistella", sanoo hän. Tuskin olimme sisään tulleet, ennenkun nuori mies...

Dobtschinski (keskeyttäen). Sievänlainen ja hyvissä vaatteissa...

Bobtschinski. ... sievänlainen ja hyvissä vaatteissa astui huoneeseen. Hänen kasvojensa muodosta oivalsin heti jonkunlaisen arvonsatunnon... hänen silmänsä... katsantonsa, kaikki sen osoitti! (Otsaansa osottaen). Paljon, sangen paljon! Minä jotakin aavistin ja lausuin Peter Ivanovitschille: "tuo ei ole lystin vuoksi tänne tullut; ei toden totta, lystin vuoksi hän ei ole tänne tullut." Ja Peter Ivanovitsch vihkaisi salaa isännälle. Ja Vlas, isäntä — hänen vaimonsa on vähän aikaa sitten saanut vankan pojan, joka vastedes on jatkava isänsä tointa — noh, niin Peter Ivanovitsch viittasi isännälle ja kysyi matalalla äänellä: "kukapa", sanoi hän, "tuo nuori mies lienee?" Ja isäntä vastasi: "tuo", sanoi hän,... mutta älkää minua keskeyttäkö, Peter Ivanovitsch! Minä kykenen puhumaan, mutta te ette saa sitä kertoneeksi! Teiltä on etuhammas kadonnut ja te nielette sanat... "Tuo", sanoi hän, "tuo nuorukainen on eräs virkamies Pietarista. Hänen nimensä on Ivan Aleksandrovitsch Hlestakov ja hän on matkalla Saratovin lääniin. Mutta kuinka eriskummalliset", sanoi hän, "hänen tapansa ovat? Nyt hän jo kaksi viikkoa on tässä ravintolassani oleskellut... hän ei koskaan mene ulos, ottaa kaikki velaksi, eikä koskaan maksamisesta puhu." — Heti kun hän oli tämän kertonut, äkkäsin minä asian. "Aha", sanoin minä Peter Ivanovitschille.

Dobtschinski. Eipä, Peter Ivanovitsch, minäpä sanoin.

Bobtschinski. Ensin te sanoitte, ja sitten minäkin sanoin "aha": "Aha" sanoimme siis yhdessä Peter Ivanovitschin kanssa. "Miksipä tuo täällä aikailee, vaikka on Saratoviin menossa?"... Min, niin, hänpä se on se virkamies Pietarista; hän se on eikä kukaan muu!

Päällikkö. Mikä virkamies?

Bobtschinski. Noh, virkamies, varmaan se, jota odotamme tänne tulevaksi — reviisori!

Päällikkö (säikähdyksissään). Mitä te lausutte? Varjelkoon meitä Jumala!... Mutta sehän on mahdotonta!

Dobtschinski. Eipä ensinkään mahdotonta, Anton Antonovitsch! Minä vakuutan teille: hän se on! Hän ottaa kaikki velaksi, ei ensinkään käy ulkona — kuka muu hän olisikaan? Ja passissa on matka määrätty Saratoviin!

Bobtschinski. Hän se on, jumaliste onkin! Kaikkia hän katseli, kaikkia hän tarkasteli, ei mikään jäänyt häneltä huomaamatta. Hän myöskin näki, että minä ja Peter Ivanovitsch söimme lohta,... pääasiallisesti sen tähden, että Peter Ivanovitschin vatsa,... niin, hän tuijotti lautasimme niin, että minun kävi aivan tuskalliseksi.

Päällikkö. Niin, Jumala olkoon meille syntis-paroille armollinen! Missä hän asuu?

Dobtschinski. Numero viisi, portaitten alla.

Bobtschinski, Samassa huoneessa, jossa matkustavat upseerit viime vuonna tappelivat.

Päällikkö. Kauanko hän on täällä ollut?

Dobtschinski. Jo kaksi viikkoa!

Päällikkö. Kaksi viikkoa! (syrjään). Oh Luoja, hyvä Jumala ja kaikki pyhät! Ja sillä aikaa on alaupseerin vaimoa piiskattu! Vangeille ei ole ruokaa annettu. Eikä katuja ole edes kertaakaan la'aistu! Laupias Jumala, nyt hukka mun perii!

(Tarttuu molemmin käsin päähänsä.)

Sairashuoneen talousmies. Noh, Anton Antonovitsch, täytyykö meidän pukeutua univormuun ja lähteä ravintolaan?

Piirituomari. Ei, ei! Ensin meidän täytyy lähettää hänen luoksensa papisto ja kaupppamiehet; käsketäänpä kirjassakin, jonka nimi on Ivan Masonin teot.

Päällikkö. Ei, ei! Jättäkää kaikki minun toimitettavakseni. Olenpa elämässäni näin vaikeita kohtia kokenut... mutta Jumalan avulla olen niistä päässyt, vieläpä kiitoksiakin saanut, .. toivon, ett'ei hän nytkään meitä pulaan jätä! (Bobtschinskille). Hän on siis nuori mies, vai kuinka?

Bobtschinski. Kahdenkymmenenkolmen tahi neljän vuotinen — ei sitä vanhempi.

Päällikkö. Noh, mitä nuorempi, sitä parempi! Nuoren perille pikemmin pääsee. Pahempi, jos olisi joku vanha saakeli. Nuori enemmän pintapuolelle katsoo... Olkaa nyt, hyvät herrat, kukin kohdastanne valmiina. Minä lähdän sinne yksinäni tahi Peter Ivanovitschin seurassa. En ole mitään tietävinäni... olen ikäänkuin huvikseni kävelemässä ja katsomassa, kohdellaanko vieraita hyvin. Kuule Svistunov!

Svistunov. Mitä suvaitsette?

Päällikkö. Juokse heti hakemaan ala-poliisimestaria! Mutta älä, malta! Minä tarvitsen sinua; käske joku toinen hakemaan hänet puheilleni.

(Poliisipalvelija juoksee suinpäin ulos).

Sairashuoneen talousmies. Menkäämme täältä pois, Ammos Fedorovitsch! Jotakin onnetonta voisi todellakin tapahtua.

Piirituomari. Mitähän teillä olisi pelkäämistä? Te annatte sairaille puhtaita yömyssyjä ja siinä kaikki.

Sairashuoneen talousmies. Puhtaita yömyssyjä, noh, se on tietty! Mutta ohjesäännön mukaan pitää sairaitten saada kauralientä, — ja käytävissä on niin tavattoman ankara kaalin-haju, että nokka on vaarassa.

Piirituomari. Siinä suhteessa minä olen aivan huoletta, sillä kenen mieleen voisi johtua pistää nenänsä minun virkahuoneeseen? Ja jos joku saisikin päähänsä katsahtaa asiakirjoihini — niin pian hän siitä koko elämäksensä kyllänsä saisi. Jo kuusitoista vuotta olen tuomarina ollut ja kun vaan katsahdan asiapapereihin, viittaankäädelläni, sillä ei itse Salomo kaikessa viisauudessaan voisi saada selville, mikä niissä on oikeaa ja mikä väärää.

(Piirituomari, sairashuoneen talousmies, koulujen tarkastaja ja postimestari tapaavat, pois mennessänsä, ovelta palaavan poliisipalvelijan).

Neljäs kohtaus.

Kaupungin päällikkö. Bobtschinski. Dobtschinski. Svistunov.

Päällikkö. Noh, ovatko ajopelit valmiina?

Svistunov. Käskynne mukaan, herra päällikkö!

Päällikkö. Mene kadulle, vaan... älä, malta! Missähän kaikki muut ovat? Oletko aivan yksin? Käskinhän Prohorovia olemaan saapuvilla. Missä hän on?

Svistunov. Hän on vahtikonttorissa... mutta hänestä ei ole mihinkään?

Päällikkö. Kuinka niin?

Svistunov. Hän kannettiin sinne aamulla eikä tietänyt tästä maailmasta mitään. Olemme jo kaataneet pari saavia vettä hänen niskaansa, mutta hän on vieläkin yhtä tunnoton.

Päällikkö. Voi Jumalani! (Tarttuen päähänsä). Riennä heti kadulle... tahi seis, malta, kuule! Juokse ensin huoneeseen — kuule! — ja tuo tänne miekkani ja uusi hattuni! (Dobtschinskille). Ja nyt Peter Ivanovitsch, eteenpäin Jumalan nimeen!

Bobtschinski. Noh, entäs minä sitten... minä... ettekö salli minunkin seurata?

Päällikkö. En, en, Peter Ivanovitsch, se ei käy laatuun. Kolme miestä — ei sovi, eikä sitä paitse ole vaunuissa tilaa kolmelle hengelle.

Bobtschinski. Ei mitään, ei mitään! Minä juoksen jälessä, jälessä... kunhan vaan pääsen oven raosta noin hieman näkemään, miltä hän noin niinkuin näyttää.

Päällikkö (poliisipalvelijalle, joka tuo miekan). Mene, juokse, minkä kypälästä lähtee, ja kutsu kokoon kaikki kaupungin palvelijat, jotka tapaavat, ja ota... Mutta voi kuinka miekkani on käynyt naarmuihin. Tuo häijy kauppias Abdulin! Näkee kaupunkinsa päälliköllä olevan vanhan miekan eikä lähetä hänelle uutta! Voi noita konnia! Mutta anomuskirjat riivatuilla ovat kyllä aina takkinsa alla... Jokaisen pitää ottaman katu, ei... mitä puhun, pitää ottaman luuta ja lakaiseman se katu päästä päähän, jonka varrella ravintola on, mutta siistiksi, puhtaaksi — kuuletko — oikein puhtaaksi! Ja paina se mieleesi! Minä tunnen sinut, niinpä niin, minä sinut varsin hyvin tunnen. Sinä olet hurskas ja typerä olevinasi, sinä pöllö, mutta varastat ja kätket saappaan varsiisi hopeisia teelusikoita. — Ole varoillasi vaan, sen minä sanon. Mitä koirankuria kauppias Tshernajevin luona teit? Hä? Hän antoi sinulle neljä kyynärää verkkaa univormuksi, ja sinä kaappasitkin koko pakan. Ole varoillasi mies! Sinä jo varastelet liiaksi asemassasi. Marss!

Viides kohtaus.

Päällikkö. Bobtschinski. Dobtschinski. Ala-Poliisimestari.

Päällikkö. Mutta missä maailman ääressä te piileilette, Stepan Iljitsch? Mikä häijy tapa se on?

Ala-Poliisimestari. Olinhan tässä portin takana!

Päällikkö. Kuulkaa, Stepan Iljitsch! Tuo virkamies Pietarista on saapunut. Mihin toimiin olette ryhtyneet?

Ala-Poliisimestari. Olen tehnyt aivan käskynne mukaan. Olen lähettänyt poliisipalvelija Pugovitsin ja kaikki muut poliisipalvelijat katuja lakaisemaan.

Päällikkö, Missä Derschimorda on?

Ala-Poliisimestari. Hän lähti tuonne, jossa oli syttynyt nokivalkea.

Päällikkö. Ja Prohorov on tietysti humalassa?

Ala-Poliisimestari. Aivan niin, hän on humalassa.

Päällikkö. Kuinka te sen sallitte?

Ala-Poliisimestari. Mitäs sille voi. Eilen oli esikaupungissa tappelu — hän meni sinne järjestystä toimittamaan ja palasi sieltä itse peukalot keppinä.

Päällikkö. Kuulkaa, mitä teidän en tehtävä! Tuon pitkän kaupungin-vahtimestarin pitää seisoman sillan päässä järjestystä voimassa pitämässä. Ja suutarin talon viereinen aita on purettava ja paalutettava, että näyttäisi siltä, kuin olisi aikomus ryhtyä sen korjaamiseen. Sillä mitä enemmän on revitty, sitä toimeliaammilta näyttävät kaupungin hallitusmiehet... Ah, olin unhoittanut, että tuon aidan viereen on kaadettu neljäkymmentä kuormaa kaikenlaista soraa! Mikä ilkeä kaupunki; jos vaan asettaa johonkin paikkaan muistopatsaan, taikkapa vaan aidankin... niin heti kaatavat sinne kaikenlaista roskaa viereen! Ja jos tuo virkamies tulisi teiltä kysyneeksi, ollaanko täällä tyytyväisiä — niin vastatkaa heti paikalla, "täällä kaikki on hyvin, ylhäinen herra!" Jos kuka rohkenisi mutista, niin minä sitten hänen tyytymättömyytensä perästäpäin tyydytän ja kyyditän. (Syvällä huokauksella.) Oh — ho — ho — hoo! Voi minua syntis-parkaa! (ottaa hatun asemesta hattukotelon.) Voi Luojani, ole minulle armollinen, niin että eheänä hänen kynsistänsä pääsen; ja minä pyhitän sinulle isoimman vahakynntilän, mitä kukaan ihminen tähän saakka on sinulle asettanut. Kukin näistä koiramaisista kaupiamiehistä on velvollinen siihen antamaan sata naulaa vahaa! Voi Jumalani, Jumalani, lähtekäämme Peter Ivanovitsch!

(Hajamielisyydessään panee hattukotelon päähänsä.)

Ala-Poliisimestari. Te olette panneet pahvikotelon päähänne Anton Antonovitsch. Tässä on hattunne.

Päällikkö (heittää pahvikotelon pois). Kotelo, niin onkin; kotelo onkin. Hiiteen kaikki hattukotelot!... Ja jos hän kysyy, minkätähden sairashuoneen kirkkoa ei ole rakennettu, vaikka jo viisi vuotta sitten rahat on siihen määrätty, — niin muistakaa vaan vastata, että kyllä jo oli alettu, mutta että se paloi. Olen siitä asiasta jo lähettänyt virallisen ilmoituksen... Älköön suinkaan kukaan tyhmyydessään tokaisko, ett'emme ole työhön ruvenneet! Ja sanokaa Derschimordalle, ett'ei hän saa liiaksi käyttää nyrkkiänsä... sillä hän järjestyksen vuoksi on aina valmis hosumaan sekä oikealle että vasemmalle ja lyö sekä syyllisiä että syyttömiä. Mutta lähtekäämme vihdoin, Peter Ivanovitsch! (Menee ja tulee takaisin.) Ja sitten ei saa laskea ketään näistä renttuisista sotamiehistä kadulle. Nuo ryysyrehjat eivät ota muuta kuin sotatakin päällensä, kun lähtevät ulos. Housuista ei puhuttakaan.

(Kaikki menevät).

Kuudes kohta.

Anna Andrejevna ja Maria Antonovna (tulevat juosten sisään.)

Anna. Missä he ovat? Missä he ovat? Voi hyvä Jumala! (avaa oven) Anton, minun rakas pikku Anton!... (Tyttäreille) Taas on vika sinussa; kokonaan sinussa! Aina sitä viivytellään: milloin neula vaan, milloin taas huivi, milloin mitäänkin puuttuu. (Juoksee ikkunalle ja huutaa) Anton, Anton, mihin sinä menet? Kuka on saapunut? Reviisoriko? Onko hänellä viikset — isotkin viikset?

Päällikön ääni. Kohta, kohta, jahka joudun, sydänpäpyseni!

Anna. "Jahka joudun!" Mikä uusi tapa se on. Minä viisi siitä, milloin sinä joudut... Sano vaan, onko hän eversti? Mitä? (Närkästyneenä) Vai niin, hän menee tiehensä! Aivan oikein, hän todellakin menee tiehensä! Kyllä sen sulle kosten, ukkoseni! (Marialle) Mutta se on sinun vikasi. "Voi, odota silmänräpäys, äiti kulta. Olen heti valmis: jahka ehdin panna huivin päälle!"... "Heti!" Kas niin vaan! — Mutta sinä, Maria, olet aina sen syynä, ett'emme mitään tiedä! Kaiken tämän syynä on tuo riivattu keikailemiesi! Kun neitonen kuuli postimestarin olevan täällä, niin heti neito peilin ääreen kurkistelemaan itseänsä joka taholta, oikealta ja vasemmalta, edestä ja takaa — ja sillä aikaa menevät kaikki tiehensä!... Ehkäpä luulet, että hän sinusta huolii, mutta päin vastoin tekee hän sinusta pilkkaa, jahka vaan käännyt selin häneen.

Maria. Sitä minä en voi auttaa, äitiseni... Mutta eihän mitään hätää olekaan: saammehan parin tunnin perästä tietää kaikki.

Anna. Parin tunnin perästä! Paljon kiitoksia! Kas sepä vasta vastaus! Miksi et yhtä hyvin sano: parin kuukauden perästä? Silloin tiedämme kaikki paljota paremmin! (Puoleksi ikkunan ulkopuolella) Kuulepas Avdotja! Oletko kuullut, onko ketään vierasta kaupunkiimme saapunut?... Et, et ole kuullut; mitä semmoinen hanhi kuulisi. Sinä olet parantumaton!... "Viittasi kädellensä!" Viitatkoon vaan; sinun olisi pitänyt kuitenkin kysyä. Et voinut saada tietää... kun pääsi on kuin kaali, aina siinä hyöriivät vaan sulhaset! Vai ajoivat liian kovasti? Olisithan voinut juosta vaunujen perässä! Juokse heti, minkä voit, ja kuulustele tarkkaan, mihin he menivät... mikä mies hän on ja minkä muotoinen, Kurkistele avaimen reiästä ja tule sitten takaisin kaikkia kertomaan. Katso, minkälaiset silmät hänellä ovat, mustat tahi muunlaiset! Mutta muista, että tulet heti takaisin. Joudu, joudu, joudu, joudu!!

(Hän huutaa sanaa: joudu, kunnes esirippu laskee.)

TOINEN NÄYTÖS.

Pieni huone ravintolassa. Sänky, pöytä, matkalaukku, tyhjä pullo, saappaat, vaateharja y.m.

Ensimmäinen kohta.

Ossip.

Ossip (makaa herransa sängyssä.) Lempo tämmöistä kurjuutta kärsiköön! Pelkäänpä jo nääntyväni nälkään. Vatsani kurajaa, kuin olisi siellä puoli tusinaa rykmentinrumpaleja. Me emme näy enään mitenkään pääsevän kotia. Nythän on jo toinen kuukausi kulunut siitä, kun Pietarista läksimme! Rahat on tuo huimapää herrani humussa ja tuhussa tuhlannut! Nyt hän on allapäin, pahoilla mielin, eikä ollenkaan kiivastele. Rahoista ei tosin ollut puutetta, mutta kun tultiin kaupunkeihin, niin piti joka paikassa kopeiltaman ja pöyhistelämän! (Matkii herraansa.) "Hei Ossip, mene ja valitse minulle huone ja komein, mitä löydät, ja toimita myös oivallisin päivällinen! En voi syödä tavallista päivällistä — muhkeata pitää oleman!" — Niinpä niin; jos hän edes olisi jotakin, vaan kun hän on vaan turhanpäiväinen tuhlaaja!... Ja sitten oli matkustavaisten kanssa tutustuminen... korttia lyöminen... ja siinäkö mies nypittiin hyvänpäiväiseksi!... Hupaiseksihan tämä tämmöinen elämä ajan mittaan vetää!... Ei; toista oli kumminkin maalla olo! Siellä ei tosin eletä suuren kaupungin tavoin, mutta siellä saa kumminkin rauhassa ehdoltaan syödä. Siellä akkaseni on; siellä saa kaiken päivää peräpenkillä loikoilla ja pistää piirakoita poskeensa... Totta puhuakseni, tosin ei mikään vedä Pietarille vertoja... Kun vaan olisi taskut rahoja täynnä... Kas siellä vasta elämä, joka kelpaa; tivaatteria, koiratkin tanssaavat sinulle — ja kaikkea, mitä vaan tahdot!... Ja miten hienon hienosti siellä puhutaan... ikäänkuin aatelisia oltaisiin!... Ja kun Tschukkin dvorissa [eräs kauppapaikka Pietarissa] käydään, niin kauppamiehet heti huutavat: "mitä tahdotte, armollinen herra!" — Jos käyt veneeseen istumaan ja lähdet virran poikki... niin

kuka vieressäsi istuu? Korkea virkamies, näet!... Jos seuraa mielit, niin poikkee puotiin. Siellä herra rakuuna kertoo leiristä, selittelee, mitä jokainen taivaan tähti merkitsee, ihan niin selvään, kuin olisivat kaikki kämmenellä. Vanha upseerin rouva hulluttelee ja kaunis sisäneitsyt luo sinuun silmäyksen semmoisen, että...! Mutta hyi, hyi, Ossip! (Pudistaa naureskellen päätänsä.) Saakeli vieköön; kaikki käytös on niin galanttia, niin galanttia!... Epäkohteliasta sanaa et kuule, kaikki sanovat sinulle "Te." Jos kävelemiseen väsyit, niin otat ajurin ja ajelet kuin hyväkin herra; ja joll'et mieli maksaa, niin siitähän helposti pääset. Joka kartanossa on takaportti, ja siitä puikahtaa tipo tiehensä, niin ett'ei lempokaan kiinni saa... Mutta asialla on toinenkin puolensa: tänään on rattoisa elämä, huomenna ollaan nälkään kuolemaisillaan — niinkuin esimerkiksi on laitamme nyt. Mutta syy on tykkänään hänen. Vaan mitä tehdä? Isä kyllä meille rahoja lähettää, — vaan sen sijaan, että niitä säästelisi, mitä vielä! Silloin ajellaan vaunuissa; joka päivä minua lähetetään pääsylippua tivaatterista noutamaan... Mutta kun viikon päivät ovat kuluneet, silloin on jo toinen ääni kellossa; silloin myydään uusi frakki juutalaisille! Ja välistä myydään kaikki tyyni, niin että jääpi vaan paita ja kulunut, kiiltävä takki!... Kas sepä oli hyötyisä kauppa... ja miten erinomaista englannin verkkaa se oli! Frakki yksinään maksoi hänelle noin sata viisikymmentä ruplaa; kaksikymmentä ruplaa maksoivat juutalaiset; housuista en huoli edes puhuakaan, — ne menivät polkuhintaan. Mutta miksi tämä kaikki, niin miksi? Sentähden, ett'ei hän viitsi virkahuoneessansa käydä, vaan mieluummin käydä pöyhkeilee perspektillä ja lyö korttia. Oi, jospa vanha herra sen tietäisi! Hän ei suinkaan välittäisi siitä, että hänen herra poikansa on hallituksen virkamies; — hän luultavasti antaisi hänelle semmoisen selkäsaunan, että häntä neljä päivää syyhyttäisi... Kun on virka, niin pidä virastasi vaari! Ja tämäkin ravintolan isäntä ei sano antavansa ruokaa, ennenkun olemme kaikki vanhat velat maksaneet... Hm, ja ellemme maksa...? (Huokaa) Hyvä Jumala, jos nyt olisi edes jonkinlaista kaalia! Luulenpa, että söisin koko sangollisen... Joku kolkuttaa — luultavasti on se hän.

(Hypähtää ylös sängystä.)

Toinen kohtaus.

Ossip. Hlestakov.

Hlestakov. Se, ota vastaan tämä...

(Ojentua hänelle hatun ja kepin.)

No, taasen olet sängyssäni maata lojottanut?

Ossip. Minäkö maannut? Ikäänkuin en muualla sijaani saisi.

Hlestakov. Nyt valehtelet. Sinä olet sängyssäni loikoillut. Näkeehän sen jo sängystäkin.

Ossip. Mitä minä sängystä? Tiedänhän minä, mitä sänky on. Onhan minulla jalat seisoa; mitä minun tulee teidän sänkyynne?

Hlestakov (Astuu edes takaisin.) Katso, onko kartuudessa tupakkaa?

Ossip. Tupakkaa! — Mistä sitä olisi tullut? Johan on neljä päivää siitä, kun viimeiset tähteet poltittit.

Hlestakov (Yhä kävellen pureskelee huultansa; vakavalla ja uhkaavalla äänellä.) Kuuleppas vaan, Ossip!

Ossip. Mitä käskette?

Hlestakov (jotensakin alakuloisella äänenä). Sinun pitää menemän tuonne alas.

Ossip. Mihin?

Hlestakov (Melkein pyytäen). Alas ravintohuoneeseen... Käske... lähettämään minulle vähä ruokaa.

Ossip. Sitä en tee. En tahdo.

Hlestakov. Kuinka sinä, pöllö, tohdit?

Ossip. En; sitä en ikinä tee; ja jos menisinkin, niin ei se mitään auttaisi; isäntä ei sano antavansa meille enää mitään ruokaa.

Hlestakov. Jospa hän vaan rohkenisi! Mitä joutavia.

Ossip. Niin, vieläpä hän päälliseksi uhkaa mennä kaupungin päällikön luo sentähden, että me täällä olemme olleet jo kolmatta viikkoa, emmekä ole ropoakaan maksaneet. "Sinä ja sinun herrasi", sanoo

hän, "olette oikeita hirtehiisiä ja herrasi on muuten täydellisin veijari. Moisia maankulkijoita ja roistoja olemme ennenkin nähneet", sanoo hän.

Hlestakov. Ja sinulle on tietysti erinomainen nautinto saada minulle kertoa kaikki nuo hävyttömyydet.

Ossip. "Sitten he kömpivät tänne", sanoo hän, "ja asettuvat minun luokseni ja velkaantuvat ja velkaantuvat; ja lopuksi ei saa niitä talostansakaan ulos", sanoo hän. "Vaan minun kanssani ei ole hyvä pelailla", sanoo hän vielä, "minä vihdoinkin valitan poliisille ja panetan teidät velkavankilaan."

Hlestakov. Kylläksi, tolvana! Mene jo, mene ja sano hänelle vaan...! Mikä törkeä konna se mies onkin!

Ossip. Eikö parasta olisi, että pyytäisin isäntää tulemaan teidän puheillenne?

Hlestakov. Ei minulla ole hänelle mitään sanomista. Mene itse sanomaan.

Ossip. Mutta toden totta, hyvä herra...

Hlestakov. Noh, mene siis hiiteen ja kutsu hänet tänne!

Kolmas kohta.

Hlestakov (yksin.)

Hlestakov. Minun on hirveä nälkä! Kävelin vähäisen matkaa, toivoen, että ruokahalu katoaisi — vaan, lempo vie, se vaikutti päinvastoin! Joll'en olisi Pensassa hurjasti elamoinnut, niin olisi minulla rahoja tarpeeksi kotia päästäkseni. Tuo kapteini ymmärsi minun oikein nylkeä! Kas, sepä mies, osasi korttia sekoittaa! Neljänneksessä tunnissa hän minun perin puhtaaksi sai. Mutta kuitenkin tekisi mieleni koetella miestä vieläkin kerran. Kun vaan sattuisin yhteen! Mikä keho kaupunki tämä kuitenkin on! Eivät edes ruokakauppiat usko velaksi. Se on hävyttöntä!

(Alkaa viheltää ensin Robertia, sitten venäläistä kansanlaulua, "punainen sarafan" y.m.) Eikö tänne tule ketään?

Neljäs kohta.

Hlestakov. *Ossip.* Ravintolan palvelija.

Ravint. palvelija. Isäntä käski kysyä, mitä tahdotte.

Hlestakov. No, hyvää päivää ystäväni! Kuinka jaksatte?

Ravint. palvelija. Niin, Jumalan kiitos! Kyllähän sitä hiljaksen mennään.

Hlestakov. Ja miten kaikki täällä ravintolassa teillä käypi?

Ravint. palvelija. Kaikki, Jumalan kiitos, kaikki käy hyvin.

Hlestakov. No, onko teillä paljon vieraita?

Ravint. palvelija. Kiitoksia, kyllähän niitä riittää.

Hlestakov. Kuulepas ystäväni, minulle ei ole tuotu mitään päivällistä; ole siis hyvä ja mene alas ja laita, että se viipymättä tänne tulee. — Minun on heti syötyäni tärkeä asia toimitettava.

Ravint. palvelija. Niinpä kyllä, mutta isäntä on sanonut, ett'ei hän enää huoli teille mitään antaa. Vähällä oli hän jo tänään mennä kaupungin päällikölle valittamaan.

Hlestakov. Valittamaan? Mitä hän valittaisi? Ajattelepas itse ystäväni! Täytyyhän minun syödä... Enhän minä voi nälkään menehtyä. Minun on todellakin hirmuisen nälkä. Vakuutan, että se on totinen tosi.

Ravint. palvelija. Kyllä kai. Mutta isäntä sanoi: "minä en anna hänelle mitään syötävää, ennenkun on edelliset maksanut." Niin hän sanoi.

Hlestakov. Hyvä, hyvä, mutta menepäs nyt kuitenkin alas ja puhuttele ja taivuttele häntä.

Ravint. palvelija. No, mutta mitä minun pitäisi sanoman.

Hlestakov. Niin, haastele oikein vakaasti hänen kansansa ja sano hänelle, että minun täytyy saada ruokaa... Mitä maksoon tulee... niin sehän on luonnollista... Mutta en minä ole semmoinen moukka,

kuin hän, joka ei välitä, vaikka olisi koko päivän syömättä. Kylläpä käskisi!

(Ravintolan palvelija ja Ossip menevät.)

Viides kohtaus.

Hlestakov (yksin.)

Hlestakov. Olisi kuitenkin jotensakin ilkeätä, jollei hän nyt antaisikaan minulle ruokaa. En ole ikinäni tuntenut semmoista ruoanhalua kuin nyt. Möisinköhän jonkun vaatekappaleen, möisinköhän housut? Hm!... Ei; mieluummin tahdon nälkää nähdä ja palata kotiin muodikkaassa pietarilaisessa puvussa. Vahinko vaan, ett'ei Joakim tahtonut minulle vaunujansa lainata! Eipä olisi, lempo vie, niin hullua ollut ajaa herrojen tilanhaltijain luo komuvaunuissa, lyhdyt edessä. Ossip kiiltonappisessa takissa takana! Kuinka he silloin olisivat ikkunoille rientäneet! "Kuka tuossa ajellen saapuu? Kukahan se saattaa olla?" — Lakeijani astuu esiin. (Matkii lakeijaa.) "Ivan Alexandrovitsch Hlestakov Pietarista. Suvaitsetteko ottaa vastaan?"... Mutta ymmärtävätkö nuo jörrit, mitä sisältää tuo lause: "suvaitsetteko ottaa vastaan?"... Noitten ihmisten kesken on tavallista, että mikä talonpoika-luntti, mikä pörrökarvainen kontio tahansa, sinänsä astua tömistelee suoraa tietä saliin... Siellä tapaisin neitosen, lähestyisin, lausuisin: "neitoseni, tohdinko?"... Huh! (sylkäisee.) Noh, sepä pahuus, miten vatsani vonkuu! On todellakin varsin kummallista, kuinka minun on nälkä.

Kuudes kohtaus.

Hlestakov. Ossip. Sittemmin ravintolan palvelija.

Hlestakov. Noh?

Ossip. Heti tulee ruokaa.

Hlestakov (Taputtelee käsiänsä ja rummuttelee hiljaa pöytään.) Tulee ruokaa, ruoka tulee, tulee ruokaa.

Ravint. palvelija. Isäntä käski sanoa, että tämä on viimeinen kerta, jolloin hän teille ruokaa antaa.

Hlestakov. Isäntä, isäntä... Hm! Isäntäsi saa mennä hiiteen. Mitä sinulla siinä on?

Ravint. palvelija. Lientä ja paistia.

Hlestakov. Mitä sinä sanoit? Kuulinko väärin, vai onko sinulla todellakin vaan kaksi ruokalajia.

Ravint. palvelija. Ainoastaan kaksi.

Hlestakov. Tämä on julkinen loukkaus. Siihen en voi tyytyä. Sano isännällesi, että hänen käytöksensä on kummallinen... Se ei riitä.

Ravint. palvelija. Isäntä sanoo siinä olevan liiaksikin.

Hlestakov. Mutta miksi ei ole kastaketta?

Ravint. palvelija. Kastiketta ei ole!

Hlestakov. Miksi ei ole? Kyökin ohitse käydessäni minä omilla silmilläni näin kastiketta aika lailla keitettävän... Ja ruokahuoneessa istui aamupuolella kaksi tanakkaa miestä, jotka pistivät poskeensa lohta ja kaikellaisia muita herkkuja.

Ravint. palvelija. Niin, kyllä kastiketta on, vaan ei sitä ole kuitenkaan...

Hlestakov. On eikä ole; mitä se semmoinen lörpötteleminen merkitsee?

Ravint. palvelija. Niin... joll'ei ole, niin ei ole.

Hlestakov. Entä lohi, kalat, kotletit?

Ravint. palvelija. Varmaan, kyllä on, mutta ainoastaan niille, jotka ovat niinkuin parempia.

Hlestakov. Sinä hävytön pöllö!

Ravint. palvelija. Ja-ah!

Hlestakov. Sinä porsas, ilkeä porsas!... En siis saisi, mitä muille tarjotaan? Enkö minä ole samallinen

vieras ja matkustaja kuin hekin?

Ravint. palvelija. Ette ole.

Hlestakov. Minkälaisia ne sitten ovat?

Ravint. palvelija. Ovathan ne tavallisia... mutta ne maksavat.

Hlestakov. Minä en tahdo sinun pöllön kanssa enään väitellä. (Aikaa syödä lientä.) Mutta mimmoista lientä tämä on? Paljasta vettähän olet vatiin kaatanut... Ei maistu miltään... puhdasta solkkuvettä... Tätä lientä minä en syö; tuo tänne toista!

Ravint. palvelija. Hyvä, siinä tapauksessa vien tämänkin pois. Isäntä sanoi, että joll'ei tämä teistä maistuisi, saisitte olla sitä syömättä.

Hlestakov (Pitää kiinni lautasesta, jonka palvelija aikoo viedä.) Älä, älä; anna sen olla, sinä pöllö! Sinä olet tottunut kohtelemaan muita sillä lailla, mutta minun kanssani se ei käy laatuun; huomaa se, ystäväni! (syö.) Voi herranen aika, mikä soppa! (syö syömistänsä.) Olen aivan varma siitä, ett'ei yksikään ihminen maailmassa vielä ole moista soppaa syönyt... Siinä ei ole rasvan mehuakaan, vaan viljalta höyheniä. Paisti tänne! Ossip, tuossa on vähän lientä jällellä, — ota sinä se! (Leikkaa lihaa.) Vaan mikä paisti tämä on? Eihän se paistia olekaan.

Ravint. palvelija. Mitä sitten?

Hlestakov. Sen lempo tiesi, vaan paistia se ei ole; senhän jo näkeekin... se on lihan asemesta paistettu kirves, eikä mikään paisti! (syö.) Te konnat ja hirtehiset, tämmöistä te vierailenne tarjoatte! Täytyy pureskella leukapielet sijoiltansa saadaksensa palasta irti. (Kaivelee hampaitaan sormellansa.) Moisia lurjuksia! Niin on kuin kuusen kuorta! Ei saa millään uloskaan, — ja vielä päällisiksi tulevat hampaat siitä mustiksi. Mimmoiset roistot! (Pyhkii liinalla suutansa.) Siis ei mitään muuta?

Ravint. palvelija. Ei mitään muuta!

Hlestakov. Rakkareja ja konnia te todellakin olette! Ei kastiketta merkiksekään, ei mitään kotletteja! Ja niin te nylkyrit vieraitanne kohtelette.

(Ravintolan palvelija ja Ossip kantavat lautaset pois.)

Seitsemäs kohtaus.

Hlestakov. Sittemmin Ossip.

Hlestakov. Tuntuu aivan siltä, kuin en olisi ollenkaan syönyt; ruokahaluni on siitä päinvastoin kiihtynyt. Joll'en sattuisi olemaan näin auttamattoman rahatonna, niin lähettäisin ostamaan leipää.

Ossip (sisään juosten.) Kaupungin päällikkö on tullut tänne ja kysyy teitä, hän haluaa teitä puhutella.

Hlestakov (Pelästyneenä.) Kuinka? Mitä sanot? Olisiko todella isäntä tuo riivattu konna, valittanut! Täytyykö minun uskoa, että hän aikoo minun kiltstupaan heittää? Lempo ne vieköön! Jos koettaisin jollakin hienolla tavalla... En, sitä en tee! Tässä kaupungissa vetelehtii aina upseereja ja muuta väkeä kaduilla... Minä tahdoin osoittaa heille oikein hienoja tapoja ja rupesinkin eräälle kauppiaan tyttärelle verkkojani virittämään... Ei, ei! ei se käy laatuun... Mutta kuinka hän todellakin tohtii? Olenko minä muka mikään kauppias tahi käsityöläinen! (Rohkaisee mielensä ja nousee seisalleen.) Oh, minä sanon hänelle; "kuinka on mahdollista, että te uskallatte..." (Joku tarttuu lukkoon; Hlestakov vaalenee ja vavahtaa.)

Kahdeksas kohtaus.

Hlestakov. Kaupungin päällikkö. Dobtschinski.

(Kaupungin päällikkö astuu askeleen eteenpäin ja seisautuu. Päällikkö ja Hlestakov tuijottavat, silmät pullollaan, hetken säikähtyneinä toisiinsa.)

Päällikkö (Tointuu ja tervehtii, laskien kätensä pitkin housujen saumoja.) Nöyrin palvelijanne!

Hlestakov (Kumartaen.) Terve tultuanne!

Päällikkö. Suokaa anteeksi, että...

Hlestakov. Ei mitään...

Päällikkö. Kaupungin ylimpänä virkamiehenä olen velvollinen pitämään huolta siitä, ett'ei matkustavaisia eikä säätyhenkilöitä pahoin kohdella.

Hlestakov (Alussa änkyttäen, mutta lopuksi korkealla ja vakavalla äänellä.) Niin, mitä sille voi?... Ei se ole minun vikani... minä kyllä maksan... odotan paraikaa kotoa... (Bobtschinski pistää päänsä ovesta sisään.) Vika on oikeastansa hänen... Lampaan liha, jonka saan, on sitkeätä kuin nahka... ja liemen, lempo tiesi — mitä hän siihen lienee sekoittanutkaan... olin pakotettu viskaamaan ikkunasta ulos... Ihan ilkeätä teetä; se haisee suolaiselta kalalta; se ei ole mitään teetä. Miksi minun siis pitäisi...? Niin, kylläpä käskisi!

Päällikkö (peloissaan.) Suokaa minulle anteeksi, mutta Jumala sen tietää, vika ei ole minun! Liha torillamme on aina hyvää. Holmogorin kauppamiehet tuovat sitä tänne myytäväksi — ja ne ovat aivan rehellistä ja kelpo väkeä. Todellakaan en käsitä, mistä hän huonon lihan hakeekaan. Mutta joll'ei kaikki ole vaan... niin silloin... sallitteko minun teille ehdottaa, että seuraatten minua ja muutatte toiseen paikkaan.

Hlestakov. En, sitä en ikinä tee! Tiedän kyllä, mitä toisella paikalla tarkoitatte — te tarkoitatte vankilaa! Mutta millä oikeudella, ja kuinka te rohkenettekaan... minä... minä olen virkamies Pietarista (pöyhkeästi.) Minä... minä... juuri minä.

Päällikkö (itseksensä.) Oi Jumalani, kuinka hän on kiivastunut! Hän siis jo kaikki tietää! Nuo kirodot kauppiat ovat hänelle kaikki ilmoittaneet.

Hlestakov (yhä rohkeammin). Vaikkapa toisittekin kaikki palvelijanne ja alustalaisenne, niin minä en mene! Minä menen suoraan ministeriin. (Lyö nyrkillänsä pöytää.) Kuka te olette? Hä? Kuka te olette?

Päällikkö (aivan suorana ja vavisten). Armoa, armoa! Älkää minua turmioon syöskö! Minulla on vaimo ja pienet lapset... Älkää valtion kurjaa palvelijaa onnettomaksi saattako!

Hlestakov. En, sitä en tahdo! Se vielä puuttuu! Mitä se minua koskee, että teillä sattuu olemaan vaimo ja lapset? Pitääkö minun siitä syystä mennä vankihuoneeseen? Sepä kaunista! (Bobtschinski kurkistaa ovesta, katselee ympärilleen ja vetäytyy pelästyneenä takaisin.) Ei, ei, paljon kiitoksia! Mutta siihen minulla ei ole halua!

Päällikkö (vapisevalla äänellä). Kokemattomuus sen vaikutti, niin, Jumala nähköön, kokemattomuus ja puuttuva varallisuus. Tehkää hyvin ja arvostelkaa itse asiata: palkka ei edes teeksi ja sokeriksi riitä! Ja vaikk'en olekaan lahjoja kokonaan halveksinut, niin ovat ne aina olleet sangen vähäpätöisiä... yhtä ja toista talon tarpeeksi ja kenties muutamia vaatekertoja... Mitä alupseerin vaimoon tulee, joka on kauppa pitänyt — niin se on puhdasta panettelua, että minä muka olen häntä pieksättänyt — Jumalan ja kunniani kautta, se on pelkkää parjausta. Kadehtijani ovat kaikki nuo jutut vahingokseni kokoon kyhänneet. Ihmiset ovat täällä niin ilkeitä, että ovat valmiit murhaamaan minun.

Hlestakov. Mutta mitä nuo kaikki minua koskevat... (Mietiskelee hieman.) Minä en ymmärrä, mitä te minulle puhutte roistoista ja alupseerin leskestä... Alupseerin leski... olkoon menneeksi... mutta minua te ette tohdi pieksää. Siksi on valtanne liian pieni!... Katsos, mimmainen herra... Minä kyllä maksan, mutta minulla ei ole tätä nykyä rahaa. Olen täällä viipynyt ainoastaan siitä syystä, ett'ei minulla ole kopeikkaakaan taskussani.

Päällikkö (syrjään). Katsopas vaan, mikä ilveilijä! Mitä hulluja juttuja hän panee kokoon! Mitä ihmettä hän niillä tarkoittanee? En ymmärrä, kuinka minun pitäisi häntä kohteleman. Mutta koettaa täytyy, menköön syteen taikka saveen! (ääneen.) Jos todella olette rahan pulassa taikka muussa tarpeessa, niin ovat vähäiset varani käytettävänä. Velvollisuuteni on auttaa hädänalaisia matkustavaisia.

Hlestakov (sukkelaan). Antakaa, antakaa lainaksi; minä heti maksaisin isännälle. Jo kahdella sadalla ruplalla olisin autettu — kenties vähän vähemmälläkin.

Päällikkö (Tarjoo setelikirjaansa). Tässä on säntilleen kaksi sataa ruplaa — ei maksa vaivaa lukea.

Hlestakov. Paljon kiitoksia! Lähetän ne takaisin, jahka joudun kotia... Oli puhdas satunnaisuus... Huomaan, että olette kunnan mies... Nyt on asian laita aivan toinen.

Päällikkö (syrjään). Jumalan olkoon kunnia ja ylistys! Hän ottaa rahaa! Nyt kyllä keskenämme sovimme. Kahden sadan sijasta annoin hänelle neljä sataa.

Hlestakov. Ossip hoi! (Ossip astun sisään). Kutsu tänne ravintolan palvelija! (Kaupungin päällikölle ja Dobtschinskille). Mutta hyvät herrat, miksikä ette istu? Tehkää hyvin ja istukaa! (Dobtschinskille). Olkaa hyvä ja istukaa!

Päällikkö. Kiitoksia vaan — kyllähän jaksamme seisoakin.

Hlestakov. Älkää kursailko, hyvät herrat! Käykää istumaan! Nyt tunnen sydämellisyytenne ja kohteliaisuutenne; ja minä luulin teidän tulleen tänne siinä tarkoituksessa, että... (Dobtschinskille). Mutta kaikin mokomin istukaa!

(Kaupungin päällikkö ja Dobtschinski käyvät istumaan
Bobtschinski pistää päänsä sisään ja kurkistelee.)

Päällikkö (syrjään). Nyt vaan vähän enemmän rohkeutta! Hän näyttää vieläkin tahtovan pysyä inkognitona. Hyvä; siinä tapauksessa koettakaamme kumpikin parastamme ja älkäämme olko ensinkään tietävinämme, kuka hän todellakin on! (Ääneen). Minä ja Peter Ivanovitsch — täällä asuva tilanomistaja — olimme virkatoimissa liikkeellä ja pistäydyimme tänne katsomaan, kohdellaanko vieraita kunnollisesti — sillä minä en ole muitten kaupunkien päällikköjen kaltainen, jotka eivät semmoisista seikoista pidä väliä. Hallintovirkamiehen velvollisuuksiin katsomatta, pidän jo puhtaasta kristillisestä rakkaudesta lähimmäistä kohtaan soveliaana, että jokaista hyvin kohdellaan — ja pidän itseni tästä ihmisystävyydestäni tavallaan palkittuna, kun minulla täten on tilaisuus päästä niin hauskaan tuttavuuteen, kuin teidän.

Hlestakov. Onhan minullakin puolestani syytä kyllä olla iloinen. Voin suoraan tunnustaa, että teidän avuttanne olisi minun ollut mahdotonta päästä täältä pois: en ollenkaan tietänyt, millä maksaisin.

Päällikkö (syrjään). Niin, sotkepa vaan juttujasi kokoon! Sinä siis et muka tietänyt millä maksaisit! (Ääneen). Tohdinko kysyä, mihin täältä aiotte matkata?

Hlestakov. Minä matkustan Saratovin lääniin, omalle maatilalleni.

Päällikkö (syrjään ivallisella katsannolla). Kas vaan, eipä punastukaan. Tässä on parasta olla varoillaan. (Ääneen). Hyvin hupaista on matkailla!... Kaikellaista omituista saapi matkoilla nähdä... Toiselta puolen on vastuksiakin, esim. kun täytyy kyytihevosiä odottaa; mutta toiselta puolen taas saa järki levähtää. Ratoksenne luultavasti matkustatte?

Hlestakov. En, päinvastoin; sen teen isäukkoni käskystä. Ukkoa harmittaa, että virkaylennykseni Pietarissa käy niin hitaasti. Hän on kuvitellut mielessänsä, että niin pian, kun virkalaitoksiin on päästy, pitää heti Vladimirin tähtein napinreijässä kiiltämän. Soisinpa, että hän itse saisi vähän aikaa koettaa, miltä tuntuu virkahuoneissa laahata!

Päällikkö (syrjään). Kylläpä tuossa on liukas mies! Keksii vielä isä-ukon itselleen. (Ääneen). Onko aikomuksenne vielä kauvankin matkustella?

Hlestakov. Sitä totta tosiaan en tiedä... Isäni... no niin, ukko on uppiniskainen ja tuhma, täydellinen jurri. Mutta minä aion sanoa hänelle vasten naamaa: tehkää kuinka tahansa minun kanssani, vaan muualla kuin Pietarissa en voi elää. Ja mistä syystä olisinkaan tuomittu ikäni talonpoikain seurassa elämään? Nykyään on toiset vaatimukset; sieluni janoo sivistystä ja valoa.

Päällikkö (syrjään). Kylläpä on pannut hyvin valheensa kokoon. Valehtelee, valehtelee, eikä puutu missään kiinni. Ja kuitenkin on niin mitättömän näköinen, että luulisi voivan hänet kynnellä kuoliaaksi painaa. Malta, malta, kyllä vielä tulet kiinni! Kyllä saan sinut puhumaan asiat oikein. (Ääneen). Ajatuksenne on aivan oikea, korkea herra! Mitäpä voipi yksinäisyydessä saada aikaan? Esimerkiksi täällä: öitä en makaa, uhraan itseni kokonaan isänmaalleni, en mitään säästä, tietämättä, minkä palkan vaivoistani saan. (Katselee ympärilleen). Minusta täällä tuntuu kostealta.

Hlestakov. Niin, huone on tosiaankin kelvoton! Senkaltaisia kirppuja, kuin täällä, en ole vielä iässäni nähnyt! Ne purevat kuin koirat.

Päällikkö. Onko mahdollista, että niin ylhäisen vieraan täytyy moisia kiusaajoita kärsiä, joitten ei oikeastaan olisi pitänyt syntyä! maailmaankaan — se on liian hävytöntä... Eikö huone myöskin ole jotensakin hämärä?

Hlestakov. Hirveän hämärä! Ja sitten on isännällä vielä tapana kieltää tuomasta tänne kynttilöitä! Ei voi tehdä mitään! En voi lukea enkä kirjoittaa, jos haluttaisi.

Päällikkö. Jos rohkenisin pyytää... vaan en, en sitä ansaitse...

Hlestakov. Mitäpä niin?

Päällikkö. En ole mahdollinen saamaan sitä kunniaa!

Hlestakov. Mutta mitä te tarkoitate?

Päällikkö. Minä tarkoitan... jos tohtisin pyytää... Voisin teille tarjota luonani huoneen, valoisan ja

yksinäisen huoneen... Mutta jo itsestänikin tiedän, että se olisi minulle liian suuri kunnia... Älkää panko pahaksenne... vaan Jumala on todistajani, että teen sen puhtaasta sydämeistäni...

Hlestakov. Päinvastoin olen teille suuresti kiitollinen. Minun on paljoa mieluisampi asua yksityisessä huoneessa, kuin tässä kapakassa.

Päällikkö. Oh, kuinka se minua ilahduttaa! Ja mikä onni vaimolleni! Niin on jo luonteeni. Vieraanvaraisuus on minussa jotakin synnynnäistä, erinomattain jos vieras on sivistynyt mies! Älkää uskoko, että imarrus on nämä sanat suuhuni saattanut — ei, ei, sitä vikaa ei minussa ole — sanani lähtevät sydämeni pohjasta.

Hlestakov. Minä kiitän teitä kaikesta sydämeistäni! En minäkään voi kärsiä teeskenteleviä ihmisiä. Sydämellisyyttä ja suoruutta minä rakastan ja suoraan sanoen en muuta vaadi kuin arvonantoa ja kohteliaisuutta, kohteliaisuutta ja arvonantoa.

Yhdeksäs kohtaus.

Edelliset. Ravintolan palvelija. Ossip.

(Bobschinski kurkistelee ovesta.)

Ravint. palvelija. Mitä tahdotte?

Hlestakov. Tuo rätinki tänne!

Ravint. palvelija. Senhän olette jo aikoja sitten saaneet.

Hlestakov. Luuletko minun tuhmia rätinkiäsi tallentavan? Paljonko olen velkaa?

Ravint. palvelija. Ensi päivänä otitte päivällisen, toisena päivänä söitte ainoastaan lohta ja siitä saakka olette kaikki velaksi ottanut.

Hlestakov. Pöllö mitä siinä nyt lasket? Paljonko nuo kaikki yhteensä tekevät?

Päällikkö. Älkää itseänne sillä vaivatko; hän saapi odottaa. (Ravintolan palvelijalle.) Mene tiehesi; rätinki kyllä maksetaan!

Hlestakov. Niin, te olette todellakin oikeassa!

(Pistää rahat taskuunsa.)

(Ravintolan palvelija menee. Bobschinskin pää näkyy oven raosta.)

Kymmenes kohtaus.

Kaupungin päällikkö. Hlestakov. Dobschinski.

Päällikkö. Ettekö tahdo tehdä hyvin ja käydä kaupungin yleisiä laitoksia tarkastelemassa... Vaikkapa esimerkiksi... sairaushuonetta ja muita laitoksia.

Hlestakov. Onko niissä mitään katsomista?

Päällikkö. Noh, sopiihan nyt katsoa, kuinka asiat täällä ovat, mimmoinen täällä on järjestys ja niin edespäin.

Hlestakov. Noh, miks'en; aivan mielelläni. Olen valmis.

(Bobschinski pistää päänsä ovesta sisään.)

Päällikkö. Ja sitten, jos mielenne tekee, on teillä tilaisuus pistäytyä tšekäläiseen kouluun, tullaksenne vakuutetuksi, kuinka oivallisesti ja millä menestyksellä meillä tieteitä harjoitetaan.

Hlestakov. Kuinka vaan tahdotte, sangen mielelläni!

Päällikkö. Ja jos sitten suvaitsette ottaa linnan ja kaupungin vankihuoneen tarkastaaksenne, niin voisitte nähdä, millä tarkalla huolella vankeja täällä hoidetaan.

Hlestakov. Mutta mistä syystä tarkastelisin juuri vankihuonetta? Katselkaamme ennemmin terveydenhoito- ja opetus-laitoksia.

Päällikkö. Kuinka vaan tahdotte! Kumman parempana pidätte? Ajammeko teidän vaunuissanne vai

suvaitsetteko istua minun vaunuihini?

Hlestakov. Ajan mieluummin teidän vaunuissanne.

Päällikkö (Dobtschinskille). Siinä tapauksessa ei ole teille enää sijaa.

Dobtschinski. Oh, ei mitään, ei mitään... Kyllähän minä pääsen!

Päällikkö (hiljaa Dobtschinskille.) Kuulepas: minä kyhäilen pikemmiten muutaman rivin sairashuoneeseen Semljanikalle, ja vähäisen kirjasen vaimolleni ja juoskaa te sitten minkä kypälästä lähtee niin, että he saavat ne hyvään aikaan. (Hlestakoville.) Sallitteko minun kirjoittaa läsnäollessanne pari riviä vaimolleni, ilmoittaakseni hänelle niin korkea-arvoisen vieraan tulon?

Hlestakov. Mutta mitä se hyödyttäisi? Muuten tuossa on lätkkiä ja kynä... vaan paperia... en muista onko... eikö teidän sopisi kirjoittaa tämän rätingin toiselle puolelle?

Päällikkö. Paljon kiitoksia, varsin hyvin! (Kirjoittaessaan lausuu syrjään.) Nytpä saamme nähdä, miten asiat muodostuvat, jahka hän on syönyt aamiaisen ja tyhjentänyt tuollaisen paksuvatsaisen pullon... Eikä meidän madeirammeakaan ole mitään naisten juomaa. Vaikka se ulkomuodoltaan ei olekaan erittäin kauniin näköistä, niin on se sitä laatua, että se heittää norsunkin nurin... Mutta jospa vaan ymmärtäisin, mikä hän oikein on ja kuinka paljon häntä tulee peljätä.

(Kirjoitettuaan, antaa kirjeen Dobtschinskille, joka astuu ovelle. Dobtschinskin avatessa oven, romahtaa Bobtschinski, joka oven takana oli kuuntelemassa kuperkeikkaa lattialle. Kaikki huudahtavat. Bobtschinski nousee seisaalleen.)

Hlestakov. Oletteko pahastikin loukkautuneet?

Bobtschinski. En ensinkään, en ensinkään! Kävi sangen onnellisesti... ainoastaan tässä kohden nenää vähän litsautui... vähäpätöinen naarmu... Juoksen Kristian Ivanovitschin luoksi. Hänellä on niin oivallista laastaria.

Päällikkö (merkeillä moittien Bobtschinskia; Hlestakoville). Se ei mitään tee! Jos sallitte, menemme hetkeksi pois... Minä käsken palvelijanne viemään matkalaukkunne kotiini. (Ossipille.) Kuulepas, ystäväni, kannappas kaikki herrasi tavarat luokseni, kaupungin päällikön luo. Kuka hyvänsä, jonka tapaat, voi sinulle tien osoittaa. Nyt, jos saan kunnian... (Antaa Hlestakovin astua ensimmäisenä ja käy itse perässä; mutta ulos menessään puhuu hän suuttuneella äänellä Bobtschinskille). Kylläpä tekin osatte olla! Ettekö löytäneet muuta paikkaa langetaksenne? Kuinka voittekaan moisella tavalla romahtaa pitkäksenne lattialle, kuin... lempo tiesi mikä... (Menee Bobtschinskin seuratussa.)

Esirippu laskee.

KOLMAS NÄYTÖS.

(Sama huone samoine huonekaluineen, kuin ensimmäisestä näytöksessä.)

Ensimmäinen kohta.

Anna Andrejevna. Maria Antonovna (seisovat ikkunan ääressä samassa asennossa, kuin ensimmäisen näytöksen lopussa.)

Anna Andrejevna. Tässä on meidän nyt täytynyt odottaa kokonainen tunti — ainoastaan sinun joutavan kursailemisesi tähden! Olithan jo täydelleen puettu, mutta täytyi muka vielä sommitella ja sovitella!... Minun ei olisi pitänyt sinua ollenkaan kuunnella. Kuinka harmillista! Ja aivan kuin tahallaan ei kuulu yhtään ihmistä! Näyttää siltä, kuin kaupunkimme olisi peräti kuollut.

Maria. Mutta, äiti kulta, parin minutin perästä saamme kaikki tyyni tietää. Hetihän Avdotja palanee. (Katslee ikkunasta ja huutaa.) Äiti, äiti! Tuosta kadun äärimmäisestä päästä joku tulee tännepäin.

Anna Andrejevna. Mistä? Mielenkuvituksessasi luulet alati näkeväsi jonkun... Mutta sieltä totta tosiaan joku tulee... Kukahan se lienee?... Hän on jokseenkin pieni... Frakissa... Mutta kenhän se lienee? Kuinka kiusallista, ett'ei voi tietää, kuka hän on!

Maria. Dobtschinski se on, äiti! Dobtschinski!

Anna Andrejevna. Dobtschinski! Kaikkia vielä! Päähäsi pistää aina äkkiä kaikenlaista! Dobtschinski tuo ei ole! (Huiskuttaa nenäliinaa.) Kuulkaa, tulkaa tännepäin!... Noh, tulkaa vihdoin, mutta joutukaa!

Maria. Mutta onhan se Dobtschinski, äiti kulta.

Anna Andrejevna. Sinulla on julma halu alati kiistellä. Minä sanon sinulle kerrassaan, ett'ei se ole Dobtschinski!

Maria. Mutta hän se kuitenkin kaikessa tapauksessa on, äiti kulta. Katsopas vaan nyt, katsopas vaan; eikö se siis ole Dobtschinski?

Anna Andrejevna. No niin; kyllähän sen jo näen. Mitäs siinä riitelet? (Huutaa ikkunasta.) Noh, älkää nahjustelko! Astukaa pikemmin! No, mitä nyt?... Ette saa sanaakaan suustanne?... Puhukaa vaan sieltä!... Onko hän hyvin ankara? Mitä?... Entä mieheni, mieheni? (Siirtyy suutuksissaan ikkunasta.) Mikä tyhmä mies! Ei puhu mitään, ennenkun on tullut sisään!

Toinen kohtaus.

Edelliset. Dobtschinski.

Anna Andrejevna. Mutta olkaa toki niin hyvä ja puhukaa vihdoin! Ettekö häpeä? Ainoastaan teihin, niinkuin kunnan mieheen, luotin... kaikki juoksevat tiehensä ja samoin tekin! Eikä minulla ole täällä ketään, jolta olisin voinut saada selvää asioista! Ettekö häpee? Ja niin kohtelette minua, minua, joka kuitenkin olen Vanitschkanne ja Lisankanne ristimamma.

Dobtschinski. Mutta arvoisa kummini, minä läähätän paljaasta juoksusta voidakseni teille osoittaa kunnioitustani... Hyvää huomenta, Maria Antonovna!

Maria. Hyvää päivää, Peter Ivanovitsch!

Anna Andrejevna. Mutta puhukaa vihdoin! Mitä nyt on tapahtunut?

Dobtschinski. Anton Antonovitsch lähetti teille tämän kirjeen.

Anna Andrejevna. No — mikä hän on? Kenraaliko?

Dobtschinski. Ei, kenraali hän ei ole — vaan ei huonompikaan kenraalia. Voi sitä sievää käytöstä, sitä arvoisuutta!

Anna Andrejevna. Hän on siis tuo virkamies, jonka tulosta miehelleni on ilmoitettu?

Dobtschinski. Hän juuri! Minä ja Peter Ivanovitsch olimme ensimmäiset, jotka sen huomasimme.

Anna Andrejevna. Noh, hyvä, hyvä; mutta kertokaa, kuinka ja miten?

Dobtschinski. Jumalan avulla, kaikki käy hyvin. Alussa kohteli hän Anton Antonovitschia vähän tuimasti. Hän kohahti ja tiuskasi, että ravintola ei ole ensinkään hyvässä kunnossa; hänen ei muka tehnyt mieli muuttaa Anton Antonovitschin luoksi, eikä hänen edestänsä istua vankihuoneessa. Mutta saatuaan tietää hänen viattomuutensa ja vähäsen keskusteltuaan hänen kanssansa, kääntyi hän, Jumalan kiitos, toiselle päälle ja kaikki kävi onnellisesti... Paraikaa he ovat sairashuonetta tarkastelemassa... Suoraan sanoen Anton Antonovitsch jo rupesi arvelemaan, että salainen kanne... Minäkin jo vähäsen pelästyin.

Anna Andrejevna. Tekö? Mitäpä teidän siis on pelkääminen? Ettehän te ole virkamies.

Dobtschinski. En tosin; mutta kuullessani ylimyksen puhuvan, valtaa minut aina semmoinen pelon tunne.

Anna Andrejevna. Tämä kaikki on vaan lorua! Kertokaa, minkä näköinen hän on? Onko hän nuori, vai vanha?

Dobtschinski. Nuori, sangen nuori. Noin kolmen kolmatta vanha. Mutta hän puhuu kuin ukko. "Jos suvaitsette" sanoi hän, "menen sinne, menen tänne"... (Osoittelee käsinään). Kaikki vaan niin mukavasti! "Minä mielelläni luen ja kirjoitan", sanoi hän, "mutta", sanoi hän "huoneeni pimeys on minulle haitaksi", sanoi hän.

Anna Andrejevna. Minkä väriset ovat hänen hiuksensa? Mustatko vai vaaleat?

Dobtschinski. Kastanjan karvaiset... ja silmät niin vilkkaat, niin säihkyvät, että saattaa joutua aivan hämille niitä katsoessansa.

Anna Andrejevna. Noh, mutta mitä hän tässä lapussa kirjoittaa? (Avaa ja lukee). "Riennän sinulle, armaani ilmoittamaan, että tilani oli ylen arveluttava; mutta Jumalan armosta, kaksi suola-kurkkua, puoli osuutta kaviaria 1 rupla 25 kopeekkaa..." (Lakkaa). Mitä tämä on? Mitä hän kurkuilla ja kaviarilla tarkoittaa?

Dobtschinski. Oh, Anton Antonovitsch on luultavasti ottanut konseptipaperin. Siihen oli kai kirjoitettu joku ravintolan rätinki.

Anna Andrejevna. Aivan oikein! (Lukee eteenpäin). Mutta Jumalan armosta toivon kaiken onnellisesti päättyvän. Valmista heti vieraallemme se huone, jossa on keltaiset tapetit. Päivälliseksi älä mitään erityistä varusta, sillä me syömme sairashuoneessa Artemij Filippovitschin luona. Vaan viinejä haeta lisää! Lähetä kauppias Abdulinille sana, ja käske hänen meille toimittaa parhainta, mitä hänen kellareissaan on, — muuten panen mullin mallin koko hänen varastonsa. Suutelen kättäsi, sydänpäpyni, ja olen aina sinun Anton Skvosnik — Dmuhanovski. — Voi, Luojani, ei silmänräpäystätkään saa viivytellä! Hoi! Eikö siellä ole ketään? Mischka!

Dobtschinski (juoksee ovelle ja huutaa). Mischka! Mischa! Mischka!

(Mischka tulee sisään).

Anna Andrejevna. Riennä kohta kauppias Abdulinin luo... vaan maltapas... minä annan mukaasi muutaman rivin, (istuu ja lausuu kirjoittaessaan). Jätä tämä kirje ajuri Sidorille ja käske hänen heti lähteä tämän kirjeen kanssa kauppias Abdulinin luo viinejä noutamaan. Ja itse järjestä tämä huone vierasta varten! Tuonne pitää asettaa sänky, pesukaappi ja kaikki mitä tarvitaan.

Dobtschinski. Ja minä, Anna Andrejevna, minä kiirehdin katsomaan, miten hän tarkastelee.

Anna Andrejevna. Menkää vaan, menkää vaan; enhän minä teitä pidätä.

Kolmas kohtaus.

Anna Andrejevna. Maria Antonovna.

Anna Andrejevna. Nyt, lapseni, meidän täytyy vähäisen ajatella pukuamme. Hän on hieno herra pääkaupungista. Jumala varjelkoon, ett'ei hän nauraisi meille! Otapas sinä sininen hienorimssuinen hameesi!

Maria. Hyi, äitikulta, sininenkö? Sitä väriä en voi kärsiä! Käyhän jo piirituomarin rouvakin sinisessä ja Semljanikan tytär käy myöskin sinisessä. Minä otan tuon kirjavakukkaisen puvun.

Anna Andrejevna. Kirjavan!... Todellakin, sinä tahallasi teet aina päinvastoin... Se sopisi sinulle paljoo paremmin — sillä minä aion ottaa keltaisen hameeni. Se on lempivärini.

Maria. Ei, äiti kulta, älä ota keltaista. Keltainen ei sinulle ensinkään sovi.

Anna Andrejevna. Minulleko ei keltainen sovi?

Maria. Ei, se väri ei sinulle sovi, sano mitä tahansa; se ei sovi. Siihen tarvitaan tummat silmät.

Anna Andrejevna. Noh, katsopas tuota! Vai eikö minulla siis ole tummat silmät, aivan tummat! Mitä loruja latelet! Minulla muka ei ole silmät tummat! Ainahan minä povaankin ristirouvan päälle.

Maria. Voi, mammani, tähän olette enemmän herttarouva.

Anna Andrejevna. No, jopas jotakin! Tuo käy toden totta liian pitkälle. Herttarouva! Minä en koskaan ole ollut herttarouva! (juoksee ulos. Näytelmön takaa kuuluu). Herttarouva! Mikä hullutus! En käsitä, mistä moisia tuon tytön päähän pistääkin! Herttarouva.

(Heidän poismentyänsä ovet aukenevat ja Mischka heittää ulos soraa. Toisesta ovesta tulee Ossip, matkalaukku pään päällä.)

Neljäs kohtaus.

Mischka. Ossip.

Ossip. Minne nyt?

Mischka. Tänne, veliseni, tänne vaan!

Ossip. Annas minun tuokio levähtää... Tämähän on kurjaa elämää! Tyhjälle vatsalle on joka taakka liian raskas.

Mischka. Sanopas ystäväni, pianko kenraali tulee?

Ossip. Mikä kenraali?

Mischka. Teidän herranne ja isäntänne.

Ossip. Isäntäni! Minkälainen kenraali hän on?

Mischka. Kuinka, eikö hän siis olekaan kenraali?

Ossip. Kenraali — noh, kyllä hän tosin on! Mutta tavallansa!

Mischka. Onko hän varsinaista, tavallista kenraalia ylhäisempi vai alhaisempi?

Ossip. Ylhäisempi, paljoa ylhäisempi!

Mischka. Katsos vaan! Siitäkö syystä meillä semmoista melua pidetäänkin!

Ossip. Kuulepas, veikkoseni, sinä näytät minusta olevan sukkela poika: etkö voisi toimittaa minulle vähän ruokaa?

Mischka. Voi, voi, teille ei vielä ole mitään valmistettu. Te tietysti ette mitään arkiruokaa syö? Jahka isäntänne on pöytään istunut, niin kaiketi saatte samaa ruokaa.

Ossip. Mutta mitä arkiruokaa teillä on?

Mischka. Ei muuta mitään kuin kaalia, puuroa ja piirakoita.

Ossip. Anna tänne kaali, puuro ja piirakat! Kyllä meille kaikki kelpaa. Noh, viekäämme nyt laukku! Eikö siellä ole toistakin ovea.

Mischka. On kyllä.

(Kantavat yhdessä laukun toiseen huoneeseen).

Viides kohtaus.

(Poliisipalvelijat aukaisevat sisäovet selko selälleen. Ensimmäisenä astuu Hlestakov sisään; häntä seuraa kaupungin päällikkö, sitten sairashuoneen talousmies, koulujen tarkastaja, Dobtschinski ja Bobtschinski, viimeainittu laastarilappu nenässä. Kaupungin päällikkö osoittaa sormellaan paperipalaista laattialla. Poliisipalvelijat kiirehtivät sitä ottamaan pois, tuoppien toisiansa kiireissään).

Hlestakov. Varsin oivalliset laitokset! Mikä minua kaikkein enimmin miellyttää on se, että matkustavaisille kaikki näytetään, mikä kaupungissa katsomista ansaitsee. Muissa kaupungeissa ei ole minulle mitäkään näytetty.

Päällikkö. Rohkenen tehdä sen muistutuksen, että virkamiehet muissa kaupungeissa enemmän etsivät omaa etuansa. Täällä sitä vastoin — saatan sanoa — täällä ei muuta ajatella, kuin kelvollisuudella ja tarkkuudella ansaita hallituksen huomiota.

Hlestakov. Suurus erinomaisen hyvä! Söinpä melkein ylenmäärin. Syödäänkö täällä aina yhtä hyvin.

Päällikkö. Se oli vaan niin mieluista vierasta varten.

Hlestakov. Minä syön hyvin mielelläni. Mitäpä tämä elämä olisikaan, ellei nautinnon kukkasta pomia saisi. Kuinka tuota kalaa nimitettiin?

Sairashuoneen talousmies. (Juoksee esiin). Se oli labberdan. [Labberdan on joku turskalaji. Suom. muist.]

Hlestakov. Hyvin herkkuinen kala. Missähän me suurustimmekaan? Sairashuoneessako?

Sairashuoneen talousmies. Aivan oikein lausuite; sairashuoneessa teidän luvallanne.

Hlestakov. Niin, nyt sen muistan; sänkyjä oli yltä ympäri. Sairaat ovat siis melkein kaikki tyyni

paranneet. Minusta näytti siltä, kuin en olisi niitä montakaan nähnyt.

Sairashuoneen talousmies. Oli jälellä ainoastaan kymmenkunta, ei sen enempää. Muut ovat terveinä sairashuoneesta lähteneet. Tästä on kiitettävä ennen kaikkea sitä mainiota järjestystä, mikä laitoksessa vallitsee. Siitä hetkestä saakka, kuin minä hallintoon rupesin — tämä seikka saattanee kenties uskomattomalta näyttää, mutta niinkuin jo mainitsin — siitä asti, kun minä hallintoon rupesin, ovat potilaat kaikki paranneet kuin kärpäset. Sairas töintuskin ehtii lasarettiin päästä, ennenkun hän jo on terveeksi tehty. Ja siihen eivät ole niin paljon syynä lääkkeet, kuin se rehellinen ja hyvä järjestys, jota me noudatamme.

Päällikkö. Ellette pahaksi pane, niin huomautan, kuinka äärettömän mieltä painava kaupungin päällikön toimi on. Kuinka paljon on puuhaa vaan puhtaudesta, korjauksista, laitoksista, — sanalla sanoen hänellä on todella tehtäviä, mitkä voivat parhaimmankin kyvyn häpeään saattaa, — vaan Jumalan kiitos, täällä käy kaikki hyvin. Joku toinen kaupungin päällikkö ajattelisi ehkä omia etujansa, mutta minä — se on totinen tosi — minä sanon joka ilta maata pannessani, itsekseni: "hyvä Jumalani, kuinka saisin kaikki niin laitetuksi, että hallitus huomaisi intoni ja uutteruuteni ja olisi minuun tyytyväinen. Jos se sitten palkitsee minua tai ei, se on sen oma asia, kunhan minä vaan omassatunnossani tiedän velvollisuuteni täyttäneeni". Kun kaupungissa on järjestys, kadut la'aistut, vangit hyvin hoidetut ja juoppoja vähän — niin mitäs vielä haluaisin? Jumala on todistajani, ett'en mitään palkintoa hae! Kyllähän se tosin olisi hauskaa, mutta hyveen rinnalla on kaikki vähäpätöistä!

Sairashuoneen talousmies (syrjään.) Kas saakelia kuinka osaa panna juttunsa kokoon! Voi jospa Luoja olisi minullekin moisen kielen suonut.

Hlestakov. Te olette oikeassa. Tunnustan, että minunkin välistä tekee mieleni mietiskellä — milloin ilmoitan aatteeni proosassa, milloin taas pistelen runoksi.

Bobtschinski (Dobtschinskille.) Kuinka kauniisti, kuinka oikein lausuttu! Kuinka oivalliset muistutukset... Selvästi näkyy, että hän on hyvin ja syvästi oppinut mies.

Hlestakov. Vaan, hyvät herrat, eikö teillä ole huvituksia, seuroja, missä saisi esimerkiksi lyödä korttia?

Päällikkö (syrjään.) Vai niin, ukkoseni, tekeekö mielesi saada satimeen minua? (Ääneen.) Jumala varjelkoon! Moisia seuroja me emme ollenkaan tunne. Minä puolestani en ole ijässäni korttia kädessäni pitänyt. En osaa pelata ensinkään. Kortteja nähdessäni, on minun mahdoton pysyä tyynenä, ja jos joskus sattumuksesta näen ruutukuninkaan taikka pataässän, niin rupee mieltäni kääntämään ja sylettämään. Kerran sattumalta rakensin lapsilleni kartanon korteista ja kaiken yötä näin unta noista riivatuista paperilapuista. En voi ymmärtää, kuinka ihmiset kehtaavat ja viitsivät kallista aikaansa moisella ajan vietolla hukata.

Koulujen tarkastaja (syrjään.) Kas vaan sitä lurjusta! Eilen illalla viimeksi pinnisti hän minulta sata ruplaa.

Päällikkö. Minä puolestani pidän oikeampana pyhittää aikani valtion hyväksi.

Hlestakov. Noh, eipä juuri niinkään... Turhaan te nyt noin... Kaikki riippuu siitä, miltä kannalta asian ottaa. Jos esimerkiksi tahdotaan lakata pelistä kun on toiselta voittanut... siinä tapauksessa olkoon menneeksi! Mutta muuten pieni peli noin joskus voi olla hyvinkin hupainen, sitä ei käy kieltäminen!

Kuudes kohtaus.

Edelliset. Anna Andrejevna. Maria Antonovna.

Päällikkö. Saanko esitellä teille perheeni! Vaimoni, tyttäreni!

Hlestakov (kumarrellen). Kuinka olen onnellinen, armollinen rouva, saadessani tutustua teidän kanssanne.

Anna Andrejevna. Ja minä vielä enemmän siitä onnesta, että saan nähdä kodissamme niin korkearvoisen miehen.

Hlestakov (kohteliaasti.) Anteeksi; mutta suuremman kunnian kuitenkin minä saan.

Anna Andrejevna. Mahdotonta! Sen sanotte ainoastaan kohteliaisuudesta. Tehkää hyvin, istukaa!

Hlestakov. Oh, onpa onni sekin, kun saan rinnallanne seisoa; vaan koska sitä niin ehdottomasti haluatte, niin istun... Kuinka olen onnellinen saadessani vihdoin istua vieressänne!

Anna Andrejevna. Älkää pahaksi panko, ett'en rohkene sanojanne omistaa itselleni... Luullakseni teistä pääkaupungin elämän jälkeen voajjoscheeraaminen tuntui hyvinkin yksitoikkoiselta.

Hlestakov. Hirveän yksitoikkoiselta! Tottuneena hienossa maailmassa elämään, comprenez-vous, ja sitten yht'äkkiä maantietä ajaa ratustamaan... likaisia ravintoloja, talonpoikaista raakuutta... Ell'ei välistä onni ohjaisi, niinkuin esimerkiksi minua nyt. (Katselee kohteliaasti Anna Andrejevnaa.) Se saattaa kaikki unohduksiin.

Anna Andrejevna. Kuinka ikävä teidän varmaankin on mahtanut olla.

Hlestakov. Mutta nyt, armollinen rouva, minusta on sangen hauskaa.

Anna Andrejevna. Oh, se ei ole mahdollista! Te osoitatte minulle liian suurta kunniaa. Sitä en tosiaankaan ansaitse.

Hlestakov. Vaan kuinka ette ansaitse, armollinen rouva? Kyllä te sen ansaitsette.

Anna Andrejevna. Minäkö, minäkö, joka asun maaseudulla...?

Hlestakov. Tosin kyllä, mutta maaseudullakin on kauniit kukkulansa, lorisevat lähteensä... Totta on, ett'ei mikään vedä Pietarille vertoja! Voi, Pietari! Sitä elämää!... Luulette kenties minua tavalliseksi kirjuriksi, sihteeriksi. Erehdys! Minä olen sangen ystävällisellä kannalla esimieheni kanssa. Hän tällä lailla taputtaa minua olkapäälle sanoen: "tule veliseni syömään päivällistä luokseni!" Minun tarvitsee ainoastaan pariaksi, kolmeksi minuutiksi joka päivä pistäytyä virkahuoneeseni ja sanoa: "tehkää niin ja niin!" Meillä on, näetten, virkamies, joka yksinomaisesti toimittaa kirjoitustyön, tuommainen kynäherra... Kri... kri... kri... Kynä lentää paperia myöten! Vähällä olivat nimittää minut kollegiasessoriksikin. Vaan minä arvelen: "mitäpä siitä!" Vahtimestari juoksee perässäni etehiseenkin, saapasharja kädessä: "sallikaa, Ivan Aleksandrovitsch, minun pikemmiten vähäsen puhdistaa saappaitanne!" Mutta miksikä herrat, seisotte? Tehkää hyvin istukaa!

Päällikkö. Meidän virkamme on semmoinen, että vielä kannattaa seisoa...

Sairashuoneen talousmies. Kyllä me seisomme.

Koulujen tarkastaja. Älkää meistä välittäkö!

Hlestakov. Älkää kursailko! Olkaa hyvät, istukaa! Viis' viroista, käykää istumaan! (Kaupungin päällikkö ja muut käyvät istumaan.) Minä taas puolestani teen, mitä suinkin voin, ihmisten huomiota välttääkseni, mutta kaikkialla minut tunnetaan. Kun vaan menen johonkin, kuuluu heti: "kas tuossa kävelee Ivan Aleksandrovitsch!" Kerran minua luultiin itse sotajoukkojen ylipäälliköksi: sotamiehet riensivät päävartiosta ulos ja tekivät kunnioitusta. Upseeri, joka oli vanha tuttavani, lausui: "kas vaan, veliseni Ivan, kun pidimme sinua ylipäällikkönä!"

Anna Andrejevna. Noh! todellakin!

Hlestakov. Minä olen tuttu kaikkien kaunisten näyttelijätärten kanssa — ja itsekin olen kyhäillyt kansan näytelmiäkin. Kirjailijainkin kanssa usein seurustelen. Minä ja Puschkin olemme jo vanhastaan sangen hyvät ystävät. Välistä kysäisin häneltä: "noh, miten nyt jaksat, veliseni Puschkin?" — Ja hän vastasi: "noh, niin, siellä on kaikki niin sanoakseni..." Ylen omituinen mies, tuo Puschkin!

Anna Andrejevna. Te siis olette kirjailija? Kyllä kai on hauskaa kirjailla? Kirjoitatteko ehkä sanomalehtiinkin?

Hlestakov. Kyllä; kirjoitan välistä niihinkin. Olenhan jo paljonkin kirjoitellut, niinkuin "Figaron häät", "Robert paholaisen" ja "Norman." Vaan kuka niitä kaikkia muistaa! Ja nuot kaikki olen vaan joutohetkinä kokoon kyhännyt. Aikomukseni ei ollut ruveta kirjailemaan, vaan herrat teatterin-johtajat minulle aina sanovat: "mutta kirjoita kuitenkin, veliseni, jotain!" Minä arvelin itsekseen: "sama se, olkoon menneeksi." — Ja niinpä yhdessä illassa kirjoitin kaikki tyyni. Minulla on erinomaisen sukkela ajatusjuoksu. Kaikki, mitä on ilmestynyt nimimerkillä "paroni Brambeus", niinkuin "Toivon laiva" ja "Moskovan Sananlennätin", on minun kynästäni lähtenyt.

Anna Andrejevna. Noh, jopas jotakin! Tekö siis olette tuo paroni Brambeus?

Hlestakov. Aivan niin, ja minä korjaan heidän kaikki runonsakin! Smirdiniltä saan tästä toimesta neljäkymmentä tuhatta ruplaa.

Anna Andrejevna. Siinä tapauksessa "Juri Miroslovski'kin" luultavasti on teidän sepittämänne?

Hlestakov. Aivan oikein, sekin on minun tekemäni.

Anna Andrejevna. Kas, senpä heti arvasinkin!

Maria. Mutta äiti kulta, nimilehdessä seisoo että se on Sagoskinin kirjoittama.

Anna Andrejevna. Niin sehän on luonnollista, että sinun pitää tässäkin asiassa vastustaa.

Hlestakov. Aivan oikein, tuo kappale onkin Sagoskinin tekemä; — mutta on toinenkin "Juri Miroslovski", jonka minä olen kirjoittanut.

Anna Andrejevna. Noh, se onkin varmaan teidän kappaleenne, jonka luin. Ah, kuinka kauniisti se on kirjoitettu!

Hlestakov. Suoraan sanoen minä varsinaisesti elän kirjallisuudesta. Taloni on Pietarin kaikkein etevimpiä. Joka ihminen tuntee Ivan Aleksandrovitschin talon. (Kääntyen kaikkien läsnä olevain puoleen.) Tehkäätte, hyvät herrat, minulle se kunnia, että käytte minua katsomassa, jos joskus joudutte Pietariin! Pidän myöskin iltaseuroja talossani.

Anna Andrejevna. No varmaankin teidän pitonne ovat kovasti komeat ja hienot.

Hlestakov. Niin, sehän on päivän selvää. Pöydällä esimerkiksi meluuni — seitsemän sadan ruplan meluuni. Liemen tuotan suoraa tietä Pariisista kastrullissa. Ja kun kansi nostetaan, nousee siitä semmoinen ylenluonnollinen höyry. Tansseissa käyn joka päivä. Ja sitten on meillä hupainen vistiseuramme: ulkoasiain-ministeri, Ranskan lähettiläs, Saksan lähettiläs ja minä. Se vetää rahoja, sen vakuutan, aivan käsittämättömän paljon. Vihdoin kun olen kotia päässyt ja kiivennyt portaita myöten neljäljanteen kertaan, jaksan töintuskin piialleni lausua: "kuulepas Martta, tässä on schinelli!" — Mutta mitäs minä valehtelen? Unohdinpa kokonaan, että asun toisessa kerrassa ja sinne onkin vaan yhdet portaat... Vakuutan, että on hyvin hupaista katsahtaa etuhuoneeseen, ennenkun olen herännyt. Siinä tunkeilee kreivejä, ruhtinaita ja hyrisevät kuin mehiläiset. Muuta ei kuulu kuin... sch... sch... sch. — Joskus on siellä ministerikin... (Kaupungin päällikkö ja muut virkamiehet nousevat suurella kunnioituksella seisaalleen). Kirjeissäni on aina nimeni eteen kirjoitettu: "Hänen ylhäisyytensä". Kerran olin ministerin sijaisena. Sillä tapauksella on oma historiansa. Herra esimies meni matkaansa — mihinkä, sitä ei kukaan tiennyt. Tietysti siitä syntyi suuri hälinä. Kukahan astuu hänen paikalleen? Oli joukko kenraaleja, jotka toki eivät mitään maailmassa hartaammin halunneet, kuin päästä siihen. He kyllä yrittivät — mutta hitto vie, se asia ei ole niinkään helppoa! Luullaan tosin etäältä katsoen helpoksikin, mutta kun tarkemmin katsoo, niin ei siihen joka mies pysty! Viimein ei mikään auttanut! Tultiin minun luo. Ja kadulla kuriirit... kuriirit... kuriirit toinen toisensa perästä... aatelkaa vaan noin viisi neljättä tuhatta kuriiria ainoastaan kuriireja! Minä heti kysyin, mimmoinen oli asema? "Ivan Aleksanorovitsch, tulkaa heti kanssamme! Teidän pitää, teidän täytyy tulla kabinetin jäseneksi!" Suoraan sanoen vähän hämmästyin. Tulin ulos yönutussa..., todellakin teki mieleni vastata kieltävästi. Mutta malttakaa, ajattelin itseni, mitä siitä keisari sanoisi? Ja entäs virkaylennykseni sitten... te ymmärtänette... "Hyvät herrat", sanoin lopuksi heille, "minä otan vastaan viran", sanoin minä heille, "minä otan vastaan, olkoon niin; vaan minun kanssani ei saa leikkiä, ei... ei... ei... Korvat auki!... Kyllä minä" ... Ja niin kävikin, kun vaan menin virkahuoneeni läpi... oli kuin maanjäristys; kaikki vapisivat kuin haavan lehdet! (Kaupungin päällikkö ja muut virkamiehet vapisevat pelosta. Hlestakov jatkaa puhettaan yhä nousevalla innolla). Oh, minun kanssani ei ole leikkimistä! Kyllä minä kaikille kyydin annoin! Itse valtioneuvoskuntakin minua pelkäsi. Eikä suinkaan ilman syyttä. Minä, näetten, olen niin... En pidä kenestäkään mitään väliä, toimitan virkaani ketään säästämättä. Kaikille sanon: "minä tiedän, kuka olen!" Olen kaikkialla, kaikkialla. Käyn hovissa joka päivä. Ja minä huomenna jo nimitetään Sota... sotamarskiksi! (Hän horjuu ja on kaatumaisillansa, mutta läsnäolevat rientävät häntä kunnioituksella tukemaan).

Päällikkö. (Lähestyy vavisten). Yl... ylhäisy... Yl...

Hlestakov (tointuu ja lausuu tuimasti). Mitä nyt?

Päällikkö. Yl... Yl... Jos Teidän Ylhäisy...

Hlestakov (tuimasti ja nopeasti). En ymmärrä! Joutavia!

Päällikkö. Yl... häi... häisyytenne, kenties tahtonette hetken levähtää? Tässä on huone ja kaikki, mitä tarvitsette.

Hlestakov. Levähtää... joutavia! Levähtää... Noh, miksi en? Aamiainen oli toki oivallinen, hyvät herrat! Minä olen tyytyväinen, tyytyväinen! (Lausuu juhlallisesti). Labbernan! labberdan! laberdan!

(Menee kaupungin päällikön seuratessa sivuhuoneeseen).

Seitsemäs kohta.

Edelliset paitsi kaupungin päällikkö ja Hlestakov.

Bobtschinski. Kas, sepä vasta oli mies, Peter Ivanovitsch! Semmoisen vasta minä mieheksi sanon. En ole koskaan ijässäni seisonut niin suurta kunnioitusta herättävän henkilön edessä! Olin vähällä kuolla paljaasta pelosta. Mitähän arvoluokkaa luulette hänen olevan?

Dobtschinski. Eiköhän vaan kenraalin!

Bobtschinski. Mutta minä arvaan ett'ei kenraalin arvo likimaillekaan riitä. Ja jos hän olisi ainoastaan kenraali, niin hän varmaan on ainakin generalissimus. Kuulitteko, miten hän valtioneuvoksia kohtelee? Tulkaa pois, tulkaa pois; nämä meidän täytyy kertoa Korobkinille ja piirituomarille! Hyvästi Anna Andrejevna.

Dobtschinski. Jääkää hyvästi, kummikulta!

Sairashuoneen talousmies. (Koulujen tarkastajalle.) Mutta tähän on oikein kauheata, enkä tiedä itsekään miksi. Voi meitä, kun päällepäätteeksi emme ole univormussakaan... Mitä, jos hän herättyään kirjoittaa Pietariin ja antaa meidät ilmi. (Menessään koulujen tarkastajan kanssa, lausuu kovin alakuloisena.) Hyvästi, hyvästi Anna Andrejevna!

Kahdeksas kohtaus.

Anna Andrejevna. Maria Antonovna.

Anna Andrejevna. Ah, mikä viehättävä nuori mies!

Maria. Oi äiti kulta, niin kovin viehättävä!

Anna Andrejevna. Ja sitä hienoa, sievää käytöstä! Hänestä heti näkyy, että hän on pääkaupungin lapsi. Hänen liikkeensä ja kaikki... niin, niin. Voi, kuinka erinomaista! Minä olen ihan hulluksi ihastunut hänen kaltaisiinsa nuoriin miehiin! Olen aivan hurmautunut! Muuten huomasi varsin hyvin, että olin hänen mieleensä... Hän katseli minua koko ajan!

Maria. Mutta, äiti kulta, minuunhan hän alati loi silmänsä.

Anna Andrejevna. Ole nyt vaiti hullutuksinesi... Se käypi totta tosiaan liian pitkälle, lapsukaiseni!

Maria. Mutta se on aivan varmaa, että hän minua katseli.

Anna Andrejevna. Noh, Herran nimessä, taasko sinun pitää ruveta kiistelemään? Sinun on ihan mahdotonta olla väittelemättä. Hän muka sinua katseli! Miksikä hän sinua olisi katsellut?

Maria. Niin, mutta minua hän kuitenkin katseli; sitä ei käy kieltäminen. Kun hän rupesi kirjallisuudesta puhumaan, niin hän katsoi minuun ja sitten kun hän kertoi miten hän pelaa vistiä lähettilästen kanssa, katsoi hän taaskin minuun.

Anna Andrejevna. No, onhan mahdollista, että hän sen kerran teki... Hän luultavasti itseksensä ajatteli: "annas kun katson tuotakin!"

Yhdeksäs kohtaus.

Edelliset. Kaupungin päällikkö.

Päällikkö (Astuu varpaillaan sisään). Tsch... Tsch!...

Anna Andrejevna. Mitä nyt?

Päällikkö. Ei ole ensinkään mieleeni, että hänet niin juotin. Jos vaan puoletkin hänen kertomuksistaan on totta? (Vaipuu ajatuksiinsa). Niin, minkätähden se ei olisi totta? Viinissä on totuus: mitä humalaisen mielessä, se kielessä. Hän tosin on hiukan valhetellut; vaan eihän valhettelematta voi kukaan puhua! — Hän lyö korttia ministerin kanssa ja käypi hovissa... Mitä enemmän asiaa ajattelen... Lempo tiesi, mikä mies hän lopuksi lieneekään... Päätäni alkaa oikein pyörryttää ja minusta on kuin seisaisin ylhäällä korkeassa kellotornissa tahi hirsipuun juurella.

Anna Andrejevna. Minä puolestani en tuntenut itseäni ensinkään levottomaksi. En ole hänessä muuta nähnyt kuin maailman tapoihin tottuneen miehen, jolla on mitä ylhäisin käytöstapa. Hänen viroistaan minä en välitä.

Päällikkö. Niin, niinpä aina on teidän, naisien tapanne! Sellaiset teistä riittää; te ette muuta mitään

vaadi! Kaikki muu teistä on vaan joutavaa! Teiltä ei koskaan saa järjellistä sanaa! Teitä vähän piiskataan, ja siinä kaikki; vaan miehen, miehen, sen hukka perii!... Sinä, muijaseni, kohtelit häntä liian vapaasti, aivan kuin Peter Ivanovitschia.

Anna Andrejevna. Mitä siihen tulee, niin jätä se meidän huoleksemme. Luulisin meidänkin naisten jotain tietävän...

(Luo osoittavan silmäyksen tyttäreen).

Päällikkö (yksin). Onhan perin mahdotonta puhua järjellisesti heidän kanssansa. Voi mikä tapaus! En ole vielä pelästyksistäni tointunut! (Avaa oven). Mischka, käske tänne poliisipalvelijat Svistunov ja Derschimorda! He varmaan lienevät jossakin lähellä portin edustalla. (Vaikenee hetkeksi). On toki kummallista, miten maailmassa tähän aikaan eletään! Jospa edes näyttäisivät joltakin! Vaan tuommainen laiha, hieno..., jonka ulkomuoto ei osoita mitään. Sotilaasta näkee edes päältäpäin; vaan jos ne siviilivaatteissa käyvät, näyttävät kärpäsiltiltä, joilta siivet on leikattu pois. Ja kylläpä hän teeskentelikin ravintolassa kauan ja laitteli allegorioja ja ekivookeja... tuhat tulimmainen voi ymmärtää, mitä ne tarkoittivat. Mutta kylläpä lopuksi hän pehmeni ja lörpötteli enemmänkin, kuin tarvittiin. Näkyy kyllä kaikesta, että hän vielä on nuori mies.

Kymmenes kohtaus.

Edelliset. Ossip. (Kaikki rientävät häntä vastaan, viitaten häntä sormellaan luoksensa.)

Anna Andrejevna. Tulepas, ystäväni, likemmäksi!

Päällikkö. Tsch! Tsch! Tsch! — Kuinka, kuinka, makaako hän?

Ossip. Ei vielä; hän vaan venytteleikse.

Anna Andrejevna. Sano minulle, ystäväni, mikä on nimesi.

Ossip. Ossip, armollinen rouva.

Päällikkö (rouvalleen ja tyttärelleen.) Älkää te nyt; kyllä minä! (Ossipille.) No, ystävä — onko sinua kunnollisesti syötetty?

Ossip. On toki; saan teitä nöyrimmästi kiittää, oivallisesti, ani oivallisesti.

Anna Andrejevna. Noh, sanopas minulle, isäntäsi — eikö niin — seurustelee paljon kreivien ja ruhtinaitten kanssa?

Ossip (syrjään.) Mitähän parasta olisi vastata? Minua on hyvin ruokittu, — ja siis perästäpäin ruokitaan vielä paremmin! (Ääneen.) Noh, kuinkas sitten! Kyllähän niitä on kreivejäkin.

Maria. Oh, Ossip kulta, kuinka sinulla on kaunis isäntä!

Anna Andrejevna. Mutta, hyvä Ossip, kuinka hän...?

Päällikkö. Mutta, vaietkaa toki. Loruillanne häiritsette minua... Sanopas ystäväni...

Anna Andrejevna. Mikä virka-arvo on isännälläsi?

Ossip. Noh...?

Päällikkö. Herjetkää vihdoin hulluista kysymyksistäne! Te ette salli kysyä mitään asiaan kuuluvaa! Sanopas ystäväiseni, onko herrasi luonnoltansa ankara? Onko hänen tapansa pitää kovaa kuria, vai kuinka?

Ossip. On kyllä, hän rakastaa järjestystä. Kaikki pitää oleman tarkkaa ja täsmällään.

Päällikkö. Kuulepas, ystäväni, sinä olet aivan mieleeni. Varmaankin olet kunnon mies. Jos sinä...

Anna Andrejevna. Kuule, Ossip, käykö isäntäsi univormussa, vai...?

Päällikkö (naisille). Mutta, tuhat tulimmaista, lakatkaa nyt vähän edes suutanne soittamasta! Näin tärkeässä asiassa, kun henkeni on vaarassa... (Ossipille). Niinkuin jo mainitsin, ystäväni, sinä siis minua miellytät. Matkalla ei suinkaan lasi teetä haittaa. Nyt on joksikin kylmä — kas tuossa on sinulle kaksi ruplaa juomarahaa.

Ossip. (ottaa rahat). Suuri kiitos, paljon kiitoksia, armollinen herra! Suokoon Jumala pitkää ikää!

Hyvä on, kun köyhillekin hyvää tehdään.

Päällikkö. Noh, niin se minua ilahduttaa! Mutta kuinka, hyvä ystäväni...?

Anna Andrejevna. Kuulepas, Ossip, minkälaiset silmät ovat isäntäsi mielestä kauniimmat?

Maria. Voi, Ossip kulta, kuinka pieni nenä herrallasi on!

Päällikkö. Noh, pahuus, ettekö koskaan taukoo? (Ossipille). Sanopas, ystäväni, mikä herrastasi matkustaessaan on enimmin tärkeätä — se on, mitä hän enimmin rakastaa?

Ossip. Hän rakastaa, mitä vaan sattuu aina aisianhaarojen mukaan... mutta ennen kaikkea hän haluaa, että häntä kunnollisesti kohdellaan ja hyvin kestitään.

Päällikkö. Hyvin kestitään...?

Ossip. Niin juuri, hyvin kestitään... Mitä minuun tulee, niin en tosin ole kuin orja, — mutta hän kuitenkin pitää siitä, että minunkin on hyvä olla... Niin esimerkiksi muistan, kun poikkeemme johonkin. "Noh, Ossip", virkkoi hän, "onko sinua runsaasti ravittu?" "Huonosti, Teidän jalosukuisuutenne", sanoi minä. — "Vai niin", sanoi hän, "huono isäntäpä se olikin! Muistuta minua siitä, kun pääsemme kotia!" Mutta minä ajattelin itsekseni (viittaa kädellään) "Jumala heidän kanssansa; minä olen yksinkertainen ihminen".

Päällikkö. Niinpä juuri! Sinä toki näyt osaavan oivasti vastata. Annoin sinulle äsken vähäsen juomarahaa; tässä on vähä lisää.

Ossip. Voi, armollinen herra, te olette liiaksi antelias! (ottaa rahat), Nämä rahat juon teidän terveydeksenne.

Anna Andrejevna. Tule, Ossip, minunkin luo, kyllä minäkin annan.

Maria. Ossip kulta, suutele isäntääsi!

(Sivuhuoneessa kuullaan Hlestakovin yskäisevän),

Päällikkö. Tsch! (Kaikki käyvät hiljaan varpaillaan ja haastavat keskenänsä kuiskutellen). Älkää Herran tähden melutko! Menkää vaan, menkää vaan!

Anna Andrejevna. Tulepas Mariseni! Minun on sinulle jotakin sanottavaa, minkä olen vieraassamme huomannut ja josta vaan meidän kesken voipi puhella.

Päällikkö. Kyllä siellä nyt puhutaan; jospa menisi ja kuulisi, niin kyllä korvat kipenisi. (Ossipille). Noh, ystäväiseni, sanopas...

Yhdestoista kohtaus.

Edelliset. Derschimorda. Svistunov.

Päällikkö. Tsch! Lempo periköön nuo vääräsääriset kontiot saappaineen! Pauhaatte, ikäänkuin heittelisitte kärryiltä neljänkymmenen puudan painoja! Missä saakelissa te kuhnailette?

Derschimorda. Toimitimme, mitä käskettiin...

Päällikkö. Hsch!... (Panee kätensä hänen suunsa eteen). Mikä riivattu räähkyminen tuo on! (Matkii häntä). "Toimitimme, mitä käskettiin"...! Mölisee kuin härkä! (Ossipille). Mene, ystäväni, ja valmista, mitä tarvitset, ja käytä hyväksesi, mitä talossa vaan on! (Ossip menee). Ja te käykää vahtiin tuonne portin edustalle! — Älkääkä tuumaakaan paikaltanne siirtykö... Älkää ketään kynnyksen ylitse päästäkö — varsinkaan ei kauppiaita! Jos yksikään kauppias vaan pääsee, niin...! Katsokaa tarkkaan, ett'ei kukaan kannekirjaa muassaan tuo — niin, vaikkapa ei olisikaan kannekirjaa — ei ketään, ymmärrättekö, ei saa päästää sisään ketään, jonka voisi luulla tahtovan valittaa! Pankaa suoraan niskaan ja tällä lailla potkua! (Potkaisee jalallaan). Joko ymmärsitte? Tsch! Tsch!

(Menee ulos varpaillaan työntäen poliisipalvelijoita edellensä).

(Esirippu laskee).

ELJAS NÄYTÖS.

(Sama huone kaupungin päällikön kodissa.)

Ensimmäinen kohta.

Piirituomari. Sairashuoneen talousmies. Postimestari.
Koulujen tarkastaja. Dobtschinski. Bobtschinski.

(Kaikki täydessä univormussa astuvat varpaillaan sisään.
Kaikki puhuvat kuiskutellen).

Piirituomari (Asettaa kaikki puoliympyrään). Jumalan tähden, hyvät herrat, asettukaa joutuin puoliympyrään! Järjestys ennen kaikkea! Kunhan vaan menisi täältä Herran haltuun; hän käypi hovissa ja antaa itse valtioneuvostollekin välistä kyydin! Astukaa asentoon, niin asentoon! Te Bobtschinski, asetutte tänne sivulle ja te Dobtschinski, seisokaa tässä näin.

(Bobtschinski ja Dobtschinski kiiruhtavat kumpikin paikallensa varpaillaan).

Sairashuoneen talousmies. Eikö teidän mielestänne, herra piirituomari, meidän pitäisi vähäisen koetella?

Piirituomari. Mitä koetella?

Sairashuoneen talousmies. No, kyllähän ymmärrätte.

Piirituomari. Pistääkö käteen?

Sairashuoneen talousmies. No, vaikkapa niinkin.

Piirituomari. Mutta sehän on vaarallinen asia... Jos hän siitä nostaisi melua — hän on hallituksen asiamies! Mutta jos hänelle tarjoisimme jotakin kaupungin ja seudun aateliston antamana kiitos- ja muistolahjana?

Postimestari. Taikka, eikö sopisi sanoa, että on postissa tullut rahoja — eikä tiedetä kenelle ne kuuluvat?

Sairashuoneen talousmies. Olkaa varoillanne vaan, ett'ei hän teitä itseänne postissa lähetä sinne, missä ei kuu kumota, eikä päivä paista! Tietäkää siis, että hyvin järjestetyssä valtiossa menetellään aivan toisin! Mutta miksi on meitä tänne koko komppania kokoontunut? Olisi pitänyt esitellä itseämme yksitellen ja sitten kahden kesken noin, niinkuin... on tavallista, niin ettei korvakaan kuulisi! Sillä tavoin sivistyneessä yhteiskunnassa menetellään. Te, herra piirituomari, saatte alkaa.

Piirituomari. En, se tulee teidän itsenne tehdä — teillähän korkea reviisori söi aamiaisensakin.

Sairashuoneen talousmies. Ei, ei, ei! Silloin saa herra koulujen tarkastaja, nuorison kasvattaja, alkaa.

Koulujen tarkastaja. En, en voi, hyvät herrat, sitä on minun tuiki mahdoton tehdä! Minun täytyy tunnustaa, että olen niin kasvatettu, että aivoni menevät aivan sekaisin niin pian, kun minun pitää puhutella vähänkin itseäni ylhäisempää virkamiestä, suuni on ihan tukossa, kieleni lyijyä raskaampi. Ei, hyvät herrat, päästäkää minut, päästäkää minut!

Sairashuoneen talousmies. Toden totta, Ammos Fedorovitsch, ell'ette te aloita, kuka sitten! Teillä on suu kuin Cicerolla!

Piirituomari. Kaikkia vielä! Cicero! Kylläpä osasitte! Mitäs siitä, jos joskus innostuukin ja puhuu jahti- ja hurttakoirista.

Kaikki (hänen ympärilleen tunkeillen). Ei ensinkään; ei vaan jahtikoirista; kyllä te olette puhuneet Baabelin tornistakin. Ei, Ammos Fedorovitsch, te ette saa meitä pulaan jättää! Olkaa meille isänä! Ei, ei, Ammos Fedorovitsch!

Piirituomari. Antakaa minun olla, hyvät herrat...

(Samassa Hlestakov kuuluu sivuhuoneessa kävelevän, yskivän ja syljeskelevän. Kaikki syöksähtävät ovelle, vaan ahdingossa ovat toinen toisellensa esteeksi, tuuppaavat ja loukkaavat toisiansa. Hillittyjä huutoja kuuluu).

Bobtschinskin ääni. Ai, Peter Ivanovitsch, ai, ai, voi, voi! Te tallaatte minua varpaille!

Sairashuoneen talousmies. Mutta, hyvät herrat, hyvät herrat, älkää minua peräti kuoliaaksi likistäkö! Te minut aivan tukehdutatte! En jaksata tätä kauemmin kärsiä. Olen jo perin hukassa!

(Ai ja voi huutoja kuuluu. Vihdoin ovat kaikki päässeet ulos ja huone on tyhjä).

Toinen kohtaus.

Hlestakov (yksinänsä).

Hlestakov. (Näyttää uniselta). Olen tainnut nukahtaa aika lailla! Olikin hirveitä matrassseja ja untu-
patjoja! Olen varsin hiessä!... Varon saaneeni vähän hattuuni eilispäivän suuruspöydässä; pääni on
vieläkin pötkelönä. — Muuten täällä, saakeli soikoon, kuluu aika hyvin hupaisesti. Tämmöiset kunnan
ihmiset ovat aivan mieleeni. Paljoo parempi toki on tulla kestäytyksi näin puhtaasta hyväntahtoisuudesta,
kuin itsekkästä voitonhimosta... Ja tuo tytär ei ole sitä hullumpi... ja äitikin vielä semmoinen, että...
Mutta kaikessa tapauksessa tämä tämmöinen elämä minua miellyttää.

Kolmas kohtaus.

Hlestakov. Piirituomari.

Piirituomari (Astuu epäillen sisään; syrjään). Herra Jumala auta minua pulasta! Oikein polveni
vapisevat! (Ääneen, hattu kädessä ja suorana kuin kynnäräkeppi). Saan kunnian esitellä itseäni, Liapkin
Tiapkin, piirituomari ja kollegiasessori...

Hlestakov. Olkaa hyvä, istukaa!... Te olette siis tämän paikkakunnan piirituomari?

Piirituomari. Viisitoista vuotta sitten valitsi minut aatelisto tähän virkaan kolmeksi vuodeksi ja siitä
saakka olen virkaani hoitanut.

Hlestakov. Teidän virkanne lienee joksikin edullinen?

Piirituomari. Yhdeksän vuotta palveltuani olen saanut kunnian vastaanottaa Vladimirin neljännen
luokan, esimiesteni tyytyväisyyden osoitteeksi. (Syrjään) Rahat ovat kourassani ja kourani on kuin
tulussa.

Hlestakov. Minä pidän Vladimirin tähdestä; se on Annan tähden kolmatta luokkaa korkeampi.

Piirituomari (Ojentaa vähäisen suljettua kouraansa eteenpäin ja lausuu itseksensä). Voi, Herrani, en
yhtään ymmärrä, miten minun pitää tehdä. Tuntuu siltä, kuin neuloilla istuisin.

Hlestakov. Mitä teillä on kourassa?

Piirituomari (Hämillään, pudottaa setelit). Ei mitään...

Hlestakov. Kuinka, eikö mitään. Rahojahan pudotitte!

Piirituomari (Kovasti vavisten). En suinkaan! (syrjään). Voi Luojani, nyt olen hukassa! Nyt jo on
kahleet kaulassa!

Hlestakov (Kokoo rahat). Niin, kyllähän nämä ovat rahaa!

Piirituomari (Syrjään). Nyt olen auttamattomasti lutkassa!

Hlestakov. Kuulkaapas, lainatkaa nämä rahat minulle!

Piirituomari (Kiireesti). Kyllä... kyllä... mitä suurimmalla mielihyvällä! (syrjään). Rohkeutta, rohkeutta
vaan! Oi Pyhä Maria auta minut tästä pulasta!

Hlestakov. Minulla on nimittäin matkalla Matti massissa, sillä on ollut hirveä joukko menoja, jos
jonkinlaisia. Muuten saatte heti rahanne takaisin, jähka vaan tulen kotia.

Piirituomari. Oh, ei millään muotoa, miksi niin? Älkää itseänne sillä rasittako? Sehän jo on minulle
suuri kunnia... Heikot voimani, utteruuteni, alhaisin alltiutteni hallituksen palveluksessa... Tahdon aina
vast'edeskin tehdä parastani... ansaitakseni suosotanne... (Nousee tuolilta, aivan suorana, kädet pitkin
housujen saumaa). En tohdi kauemmin kallista aikaanne kuluttaa. Onko teillä muuten mitään
käskettävää.

Hlestakov. Mitä minulla olisi käskettävää?

Piirituomari. Jotakin. Minä tarkoitan, eikö teillä ole mitään käskettävää täkäläiselle tuomiokunnalle.

Hlestakov. Mitä varten? En minä pidä sitä ollenkaan tarpeellisena! Kiitän nöyryimmästi.

Piirituomari (Kumartaa ja astun ulos; syrjään). Nyt on kaupunki meidän.

Hlestakov (Yksinään). Oikea kunnan mies tuo piirituomari.

Neljäs kohtaus.

Hlestakov. Postimestari (univormussa).

Postimestari (Astuu suorana, täysissä tamineissa, käsi miekan tupella). Saan kunnian esittää itseni: Schpekin, postimestari ja hovineuvos.

Hlestakov. Vai niin; terve tultuanne! Minä pidän paljon hupaisesta seurasta. Käykää istumaan. Kaupungissako aina asutte?

Postimestari. Aivan oikein lausuite.

Hlestakov. Tämä pikku kaupunki minua miellyttää. Väkiluku tosin ei ole ylen suuri — vaan mitäpä siitä, eihän tämä ole mikään pääkaupunki. Enkö ole oikeassa; mikään pääkaupunki tämä ei ole?

Postimestari. Aivan oikeen.

Hlestakov. Ainoastaan pääkaupungissa on bon ton ja siellä vaan ei ole maalaisia töllöjä. Vai mitä te arvelette?

Postimestari. Aivan oikein lausuite (syrjään). Ylpeä hän ei kumminkaan ole: hän kyselee kaikkia.

Hlestakov. Mutta saattaahan pikkukaupungissakin elää onnellisena — eikö niin?

Postimestari. Aivan oikein lausuite.

Hlestakov. Sillä mitähän hyvin viihtyäksemme tarvitsemme? Ainoastaan kunnioitusta ja vilpittöntyä rakkautta. — Enkö ole oikeassa.

Postimestari. Aivan oikeassa.

Hlestakov. Hauskaa toki on, että siitä olemme samaa mieltä. Minua pidetään tosin kummallisena miehenä, mutta luonteeni on sellainen... (katsoo postimestaria silmiin; syrjään). Entäs jos tältäkin vähän lainaisin? (Ääneen.) Matkalla tapahtui minulle kummallinen seikka: matkarahani kokonaan loppuivat; saattaisitteko ehkä lainata minulle kolme sataa ruplaa?

Postimestari. Vallan hyvin... vallan hyvin...! Pidän sen erinomaisena onnena! Olkaa hyvä, tässä ne ovat. Olen aina altis teitä auttamaan kaikin voimin.

Hlestakov. Paljon kiitoksia! Tahdon teille ilmoittaa, ett'en matkaillessani mielelläni puutetta kärsi — ja miksi niin tekisinkään? Eikö niin?

Postimestari. Aivan oikein lausuite! (Nousee ja käypi asentoon, vasen käsi miekan kahvassa.) En rohkene kauemmin kallista aikaanne kuluttaa... Onko teillä kenties mitään muistuttamista täkäläistä postilaitosta vastaan?

Hlestakov. Ei, ei vähintäkään. (Postimestari kumartaa ja astuu ulos. Hlestakov sytyttää sikarin.) Tuo postimestarikin näyttää olevan kunnan ukko. Hän on ainakin auttelias — semmoisista ihmisistä minä pidän.

Viides kohtaus.

Hlestakov. Koulujen tarkastaja, (joka tuuppaamalla sysätään sisään; hänen takanansa huutaa joku puoleksi ääneen: mitä sinä pelkää?)

Koulujen tarkastaja (vavisten, selkä suorana). Pyydän saada kunnian esittää itseni, Hlopov, koulujen tarkastaja ja nimineuvos.

Hlestakov. Oh, terve tultuanne! Istukaa, istukaa! Suvaitsetteko sikarin?

(Tarjoo hänelle sikarin.)

Koulujen tarkastaja (arvellen: syrjään). Voi, Jumalani, tätä en tiennyt ennalta aavistaakaan! Otanko vai en?

Hlestakov. Ottakaa, ottakaa. Sikarini ovat tavallista lajia, jos kohta eivät vedä pietarilaisille vertoja! Kas sielläpä, herraseni, siellä poltan sikareja, jotka maksavat noin viisikolmatta ruplaa sata — aivan nuolaisee sormiansa, kun saa polttaneeksi! (Ojentaa hänelle kynttilää.) Tässä on tulta! No polttakaa vaan!

Koulujen tarkastaja (koettaa sytyttää, mutta vapisee ankarasti).

Hlestakov. Toinen pää, toinen pää!

Koulujen tarkastaja (pelästyksestä pudottaa sikarin, sylkäisee, viittaa kädellään; itseksensä, syrjään). Lempo vie; tämä pelkurimaisuus pilaa kaikki.

Hlestakov. Näen, ett'ette juuri ole polttomiehiä. Vaan minä sanon suoraan, että olen aivan tupakan orja. Samaten en voi olla väliäpitämätön naisille. Miten on teidän siinä suhteessa? Musta- vai valko-veriset naiset teitä enemmän miellyttävät?

Koulujen tarkastaja (ihan ällistynyt, eikä saa sanaakaan suustansa.)

Hlestakov. Tunnustakaa vaan suoraan: mitkä parempina pidätte, musta- vai valko-veriset?

Koulujen tarkastaja. En rohkene tietää...

Hlestakov. No, kas nytpä kursaillaan, puhukaa suunne puhtaaksi! Tahdon ehdottomasti tietää mielipiteenne...

Koulujen tarkastaja. Siinä tapauksessa uskallan ilmoittaa, että... (syrjään). Tosiaankaan en ensinkään tiedä, mitä sanon. Kaikki on päässäni mullin mallin.

Hlestakov. Vai niin! Ette tahdo siis sanoa. Varmaankin joku pikkuinen mustaverinen veitikka on tehnyt teille tepposet. Sanokaa suoraan vaan...

Koulujen tarkastaja (on vaiti.)

Hlestakov. Vai niin, te punastutte! Kas, kas vaan! Miksi ette puhu?

Koulujen tarkastaja. Minä olen niin hämilläni. Teidän... jalo... Teidän kor... Teidän yl... (syrjään.) Kirottu kieli petti taas!

Hlestakov. Vai hämillännekö? Minun silmissäni on siis jotakin, joka saattaa ihmisiä hämille. Tiedän ainakin, ett'ei mikään nainen voi vastustaa minun silmiäni — vai mitä luulette?

Koulujen tarkastaja. Aivan oikein lausuite.

Hlestakov. Olen vastikään joutunut eriskummalliseen asemaan. Matkallani kulutin kaikki rahani. Voisitteko kenties lainata minulle kolme sataa ruplaa?

Koulujen tarkastaja (hakee taskustaan; syrjään.) Kuinka!... Mitä!... Sepä olisi kaunista, jollei minulla olisikaan! (saa viimein rahansa esiin ja ojentaa ne vavisten Hlestakoville).

Hlestakov. Suuri kiitos!

Koulujen tarkastaja. En tohdi kauemmin teitä läsnäolollani viivyttää...

Hlestakov. Vai niin, no jääkää hyvästi!

Koulujen tarkastaja (meikein juosten; syrjään.) Jumalan kiitos ja ylistys! Ehk'ei hän tulekaan kouluun!

Kuudes kohta.

Hlestakov. Sairashuoneen talousmies (univormussa, käsi miekalla.)

Sairash. talousmies. Pyydän saada teille esittää itseni: Semljanika, sairashuoneen talousmies ja nimineuvos.

Hlestakov. Hyvää päivää! Tehkää hyvin ja istukaa!

Sairash. talousmies. Sain eilen kunnian olla teidän seurassanne ja vastaanottaa teidät siinä laitoksessa, joka on minun hoitooni uskottu.

Hlestakov. Aivan oikein, nyt jo muistan. Te tarjositte oivallista aamiaista.

Sairash. talousmies. Suurin onneni on pyhittää heikot voimani isänmaalleni...

Hlestakov. En tahdo teiltä salata, että suuresti pidän hyvästä ruoasta. Mutta kuulkaa — minusta näyttää aivan siltä, kuin olisitte entistänne pitempi — ettekö ole eilispäivästä venyneet?

Sairash. talousmies. Se on kyllä mahdollista! (vaikenee hetkeksi.) Tohdin, Teidän ylhäisyytenne, väittää, ett'en mitään itselleni vaadi ja että tarkkuudella ja uutteruudella virkaani hoidan yhteiskunnan hyväksi. (Vetää tuolinsa likemmäksi ja puhuu matalalla äänellä.) Mutta täkäläinen postimestari esimerkiksi ei tee mitään; hän ei yhtään välitä virkavelvollisuuksistaan, lähetykset loikoilevat konttorissa... tahdotte kenties tehdä hyvin ja ottaa asiasta selkoa. Ja sitten meillä on piirituomari, joka äsken oli puheillanne; — se mies ei muuta tee, kuin vaan juoksee jäneksien jälessä. Koiransa hän on tuomiosaliin majoittanut ja hänen käytöksensä — niin en voi olla sitä teille ilmi antamatta, vaikka hän onkin sukulaiseni ja ystäväni; se on velvollisuuteni, koska se isänmaatamme koskee, — hänen käytöksensä on ylen moitittava. Täällä asuu eräs tilanhaltija Dobtschinski, jolla myöskin on ollut kunnia päästä eteenne. — Niin pian kun tämä Dobtschinski kotinsa kynnyksen yli astuu, piirituomari heti seurustelemaan hänen vaimonsa kanssa; olen valmis vaikka valallakin asiata todistamaan... Ja katselkaa vaan Dobtschinskin lapsia: niistä ei yksikään vivahda Dobtschinskiin, mutta kaikki nuorempaan tyttäreeseen saakaa ovat niin kuin tuomarin kuvia.

Hlestakov. Mitä sanotte! Sitä en voinut aavistaakaan.

Sairash. talousmies. Ja entäs koulujen tarkastaja sitten. Minun on vaikea käsittää, kuinka hallitus on hänelle semmoista virkaa uskonut. Hän on jakobiinia kauheampi... hän istuttaa nuorisoon vaarallisia mielipiteitä, joita on vaikea kertoakin... Jos suvaitsette, niin esitän kaikki kirjallisesti.

Hlestakov. Niin, tehkää niin, tehkää se. Se olisi vallan mieleeni. Minä nimittäin, kun minun on ikävä... luen halulla jotakin hupaista... Mikä nimenne oli? Minä aina unhotan.

Sairash. talousmies. Semljanika.

Hlestakov. Oikein, oikein, Semljanika. No, sanokaa, onko teillä lapsia?

Sairash. talousmies. Viisi on minulla niitä, kaksi jo täysikasvuista!

Hlestakov. Ja kuinka he ovat noin... niinkuin?...

Sairash. talousmies. Tahtonette kai tietää, mitkä heidän nimensä ovat?

Hlestakov. Niin, mitkä ovat heidän nimensä?

Sairash. talousmies. Nikolaus, Ivan, Elisabet, Maria ja Perpetua.

Hlestakov. Hyvä!

Sairash. talousmies. Mutta en tohdi kauemmin teitä rasittaa ja kuluttaa teiltä niitä kalliita hetkiä, jotka aiotte käyttää pyhien velvollisuuksien täyttämiseen...

(Kumartaa ja aikoo lähteä.)

Hlestakov. Ette minua millään muotoa rasita. Olipa toki lystillistä, mitä kerroitte... Ettekö vieläkin jonkun kerran, kun sopii... Sanalla sanoen: tuontapaiset jutut huvittavat minua. (Kutsuu hänet takaisin.) Kuulkaapas! Sanokaa, mikä... olen taas tykkönään nimenne unhoittanut.

Sairash. talousmies. Artemy Filippovitsch Semljanika.

Hlestakov. Odottakaa, Artemy Filippovitsch, tehkää minulle pieni palvelus! Matkallani kulutin kaikki rahat. — Oletteko tilaisuudessa lainata minulle noin neljä sataa ruplaa!

Sairash. talousmies. Olen kyllä.

Hlestakov. No, sehän oli oivallista! Sulimmat kiitokseni.

Seitsemäs kohtaous.

Hlestakov. Dobtschinski. Bobtschinski.

Bobtschinski. Minulla on kunnia esitellä itseäni! Olen täällä kaupungissa asuva ja nimeni on Peter Ivanovitsch Bobtschinski.

Dobtschinski. Tilanhaltija Peter Ivanovitsch Dobtschinski!

Hlestakov. Oh, teidät olen muistaakseni jo ennenkin nähnyt! Tehän se olitte, joka ravintolassa suinpäin romahditte huoneeseni! Miten on nenänne laita?

Bobtschinski. Jumalan kiitos, saatte olla aivan huoletonna: nyt se jo kuivi, aivan kuivi!

Hlestakov. Vai niin, hyvä että kuivi! No sepä hauskaa kuulla...(Äkisti ja jyrkästi.) Onko teillä rahoja muassanne?

Dobtschinski. Rahoja? Kuinka, rahoja?

Hlestakov. Lainatkaa minulle tuhat ruplaa?

Bobtschinski. Voi, semmoista summaa ei jumaliste minulla ole! Onko teillä, Peter Ivanovitsch?

Dobtschinski. Ei, minulla ei semmoista summaa ole. Niinkuin luultavasti tiedätte, olen rahani sairashuoneen rahastoon tallettanut.

Hlestakov. Noh, ell'ei tuhatta ruplaa, niin ainakin sata?

Bobtschinski (Kaivellen taskujaan.) Peter Ivanovitsch, eikö teillä ole sataa ruplaa muassanne? Minulla on kaikkiaan neljäkymmentä...

Dobtschinski (Niinikään taskuistaan etsiskellen.) Minulla on yhteensä vaan viisikolmatta.

Bobtschinski. Katsokaa tarkoin, Peter Ivanovitsch! Tiedänpä teillä olevan oikeassa taskussanne läven, — varmaankin ne ovat lävestä luiskahtaneet.

Dobtschinski. Ei, ei ole lävessäkään!

Hlestakov. No, olkoon menneeksi! Jos kohta ei enempää, kuin viisiseitsemättä ruplaa... sama se! (ottaa rahat.)

Dobtschinski. Saanko luvan puhutella teitä eräästä arasta asiasta?

Hlestakov. Mikä se olisi?

Dobtschinski. Niin asia on todellakin tukalaa laatua. Asia on näetten niin, että vanhin poikani ilmestyi maailmaan vähää ennen häitä...

Hlestakov. Oh, todellako?

Dobtschinski. Se on: poika on minun oma poikani, aivan kuin jälkeinkin häitten syntynyt, ja asia onkin lainmukaisella avioliitolla korjattu. Tahtoni on, että hän pidettäisiin laillisena poikanani, ja että häntä, niinkuin minuakin, nimitettäisiin Dobtschinskiksi.

Hlestakov. Hyvä, nimitettäköön vaan, miks'ei?

Dobtschinski. En mielelläni olisi teitä vaivannut; mutta pojan luonnon lahjoihin katsoen... hän on todellakin tavattoman toivehikas:... hän osaa ulkomuistilta lausua pitkät runot ja, kun hän saa käsiinsä veitsen, veistelee hän heti pieniä vaunuja niin taitavasti kuin täysi mestari! Sen voi Peter Ivanovitschkin todistaa.

Bobtschinski. Niin, kyllä hänellä on hyvät lahjat!

Hlestakov. Hyvä, hyvä! Kyllä koetan, kyllä koetan... Toivon sen mieliksenne päättyvän... Noh, niin! (Kääntyy Bobtschinskin puoleen.) Entäs te, eikö teillä ole mitään sanottavaa?

Bobtschinski. Kyllä kaiketi, minullakin olisi nöyrä pyyntö...

Hlestakov. Noh?

Bobtschinski. Niin, tahtoisin suurimmassa alamaisuudessa teiltä, jalosukuinen herra, anoa, että, Pietariin palattuanne, suosiollisesti kertoisitte kaikille mahtaville herroille, senaatoreille ja amiraaleille, että tässä kaupungissa asuu Peter Ivanovitsch Bobtschinski. Ei muuta kuin tämä: sanokaa vaan, että Peter Ivanovitsch Bobtschinski asuu täällä.

Hlestakov. Hyvä, kyllä sanon!

Bobtschinski. Ja jos joutuisi keisarinkin kuuluviin, niin sanokaa hänellekin: "Teidän Keisarillinen Majesteettinne, siinä kaupungissa asuu Peter Ivanovitsch Bobtschinski."

Hlestakov. Kyllä minä sen teen.

Dobtschinski. Suokaa anteeksi, että olemme teitä läsnäolollamme vaivanneet!

Bobtschinski. Niin, suokaa anteeksi, että olemme teitä läsnäolollamme vaivanneet!

Hlestakov. Se ei mitään tee, ei mitään. Olihan minun päinvastoin hyvin hupaista.

(Saattaa heidät ulos.)

Kahdeksas kohtaus.

Hlestakov. (Yksinänsä).

Hlestakov. Täällä on paljon virkamiehiä. Näyttää siltä, kuin luulisivat minua joksikuksi ylhäiseksi hallitusmieheksi. Varmaankin tein eilen heihin mahtavan vaikutuksen. Kylläpä ovat aika päsejä! Tästä minun täytyy Trapitschkinille kirjoittaa, — siinä hänelle on aihetta kyllin oivalliseen sanomalehden kertomukseen. Kuinka hän heidät kylvettää! (Huutaa). Hoi Ossip! Tuo minulle kynä, lakkiä ja paperia! (Ossip kurkistaa ovesta sisään ja vastaa: "kohta"). Mutta tuo Trapitschkin... jos hän saa käsiinsä jonkun hupaisen aineen... kyllä silloin lähimmäinen saa kyytinsä! Saadaksensa kertoa lystillistä juttua tahi laskeaksensa kokkapuheita ei hän säästä omaa isäänsäkään... Ja kyllä hän rahaakin rakastaa! Mutta muuten nämä virkamiehet ovat oikein hyvántahtoisia! Se osoittaa heidän hyvää sydäntänsä, että lainasivat minulle rahaa... Paljonko jo olen keräillyt: kolme sataa piirituomarilta, samoin postimestarilta; se tekee yhteensä kuusi sataa. Kuusisataa, seitsemänsataa, kahdeksan... — nämäpä, lempo vie, ovat rasvaisia setelilappuja! — Kahdeksan sataa, yhdeksän sataa. No, jopa nyt jotakin! On jo toista tuhatta! Nyt, hyvä herra kapteeni, jos nyt kynsiini joutuisit... niin nähtäisiin, kuka ketä...

Yhdeksäs kohtaus.

Hlestakov. Ossip (tuopi lakkiä, paperia ja kynän.)

Hlestakov. No, pöllö, näetkö, kuinka minua kestitään?

(Alkaa kirjoittaa).

Ossip. Jumalan kiitos! Tiedättekö mitä, Ivan Aleksandrovitsch?

Hlestakov (kirjoittaen). No mitä nyt?

Ossip. Parasta jo lienee pötkiä tiehensä. Kyllä minusta jo on aika.

Hlestakov (Kirjoittaen). Mitä loruja? Miksi niin?

Ossip. Niin vaan! Jääkööt Herran haltuun! Hummasimme jo kaksi päivää, — eiköhän se jo riitä? Miksikä täällä enään virumme? Sylkekää kaikelle! Aika ei ole aina sama. Saattaa joku toinenkin tulla ja silloin, Jumala meitä varjelkoon! Täällä on kelpo hevosia — lähdetään täältä pois!

Hlestakov (Kirjoittaen), Ei, ei, tahdon täällä vielä vähäsen elamoida. Huomenna lähden!

Ossip. Huomenna! Herran tähden lähtekäämme, Ivan Aleksandrovitsch! Vaikka teitä pidetäänkin suuressa kunniasa, olisi kuitenkin parasta lähteä. Huomaattehan itsekkin, että teitä luullaan aivan toiseksi, kuin olette — ja isä-ukkonne närkästyvät teihin, jos suotta kauaa viivytte... Ja niin mainion hyvin, kuin nyt päästäisiin, ja niin mainiot kyytihevokset, kuin nyt saisimme.

Hlestakov (kirjoittaen). No, niin! mutta ensiksikin vie tämä kirje postiin — sitten saat mielesi mukaan heti hankkia hevoset ja vaunut. Mutta pidä silmällä, että saamme oikein hyvät hevoset. Sano ajureille, että juomarahoja annetaan ruplittain ja että ajaisivat, kuin lennossa, ja laulaisivat lauluja! (Kirjoittaa kirjoittamistaan). Trapitschkin kuolee varmaan naurusta.

Ossip. Minä, herra, lähetän jonkun tämän talon väestä toimittamaan tämän asian ja itse panen kapineemme kokoon, ett'ei aikaa meiltä menisi hukkaan.

Hlestakov. Noh, tee vaan niin: mutta toimita minulle ensin kynttilä!

Ossip (Astuu ulos ja puhun näyttämiin takana). Kuulepas, veli kulta! Viepä tämä kirje postiin ja sano postimestarille, että hän lähettää sen ilman maksua. Ja sano hänelle vielä, että hänen pitää oitis toimittaa herralleni kolme parasta kuriirihevosta! Ja lisää, että maksu ei tule kysymykseenkään — kaikki käypi valtion kustannuksella. Ja laita niin, että kaikki ripeästi toimitetaan, ett'ei isäntä suuttuisi. Mutta maltapas, kirje ei vielä ole valmis.

Hlestakov (yhä kirjoittaen). Arvelen juuri, missä hän nyt mahtanee asua — Posti — vai Hernekadun varrella? Hän myöskin mielellään muuttelee asuntopaikkaa, hyyryänsä maksamatta, Noh, minä kirjoitan vanhaan asuntoonsa Postikadun varrelle.

(Kääntää kirjeensä kokoon. Ossip tuo kynttilän ja *Hlestakov* sulkee kirjoen sinetillä).

Derschimordan ääni (näyttämön takaa). Kuulepas, vanha halliparta, minne nyt tunget? Tänne ei ketään päästetä!

Hlestakov. (Antaa Ossipille kirjeensä). Noh niin, viepäs se nyt postiin.

Kauppamiesten äännet (näyttämön takaa). Noh, päästä nyt, veli kulta, meidät sisään. Sinä et saa meitä estää, me tulemme asioissa.

Derschimordan ääni. Pois, pois! Hän ei ota vastaan! Hän makaa.

(Meteli yhä kasvaa),

Hlestakov. Mikä siellä nyt on, Ossip? Katsopas, mitä melua siellä pidetään.

Ossip (katsoo ikkunasta). Siellä on kauppamiehiä, jotka pyrkivät sisään, mutta poliisipalvelija ajaa heitä pois. He huiskivat papereilla. Näyttää siltä, kuin tahtoisivat teitä puhutella.

Hlestakov (astuu ikkunan luo). Mitä tahdotte, hyvät ihmiset?

Ääniä. Lähestymme Teidän armoanne! Käske, korkea herra, ottamaan vastaan anomuskirjamme!

Hlestakov. Päästä heidät... Tulkoot vaan! Ossip, käske heitä tulemaan. (Ossip menee. *Hlestakov* ottaa ikkunasta anomuskirjat vastaan, aukaisee yhden niistä ja lukee). Hänen kaikkein korkeimmalle Ylhäisyydelleen, Raha-asiajn johtajalle kauppias Abdulinilta. Lempo tiesi, mitä tämä merkitsee... Omituinen virkanimipä minulle annetaankin!

Kymmenes kohtaus.

Hlestakov. Kauppamiehet (tuoden suuren, korilla ympäröidyn viinipullon ja sokurikekoja kulissa). [Sokurikeot kannetaan nimittäin suuressa jauhomatossa (kulissa).]

Hlestakov. Mitä tahdotte, hyvät ihmiset?

Kauppamiehet. Mitä nöyrimmästi rukoilemme Teidän armoanne.

Hlestakov. Mitä siis pyydätte?

Kauppamiehet. Älkää jättäkö meitä kurjuuteemme, armollinen herra! Meitä sorretaan aivan syyttömästi!

Hlestakov. Kuka teitä sortaa?

Yksi kauppamiehistä. Täkäläinen kaupungin päällikkö vaan! Sellaista kaupungin päällikköä ei ikinä ole ollut olemassa, armias herra! Hän saattaa meidät sanomattomaan kurjuuteen. Majoituksellaan on saattanut meidät melkein hirteen. Hän ei menettele enää ihmisten lailla. Hän käy partaan ja huutaa: "Sinä kalmukki!" Ja Herra Jumala, olemmehan me koettaneet tehdä hänelle parastamme eikä meitä voi mistään syyttää... Mitä siihen tulee, että hän tahtoo vaatteita armolliselle rouvalleen ja tyttarelleen, — siitä emme valita. Mutta siihen hän ei tyydy. Kaikki on hänestä vähä. Hän tulee puotiin ja ottaa, mitä tahtoo. Jos hän näkee verkapankon, niin sanoo hän heti: tuossapa on hienoa, kaunista kangasta, kannapas se kotiini! Ja me viemme! Vaan pankossa onkin viisikymmentä kyynärää.

Hlestakov. Kuinka, olisiko se mahdollista! Onko hän semmoinen rosvo?

Kauppamiehet. Sellaista kaupungin päällikköä ei ole miesmuistiin nähty. Kun hänet kaukaa näemme, piilotamme, mitä suinkin ennätämme. Puhumatta siitä, että hän ottaisi jotakin hienompaa, vaan hänelle kelpaa kaikki roskakin. Vanhoja viskunoita, jotka jo seitsemän vuotta ovat olleet nelikossa ja jommoisia ei puotipoikanikaan söisi, tuppaa hän taskunsa täyteen. Hänen nimipäivänään — joka on Pyhän Antoniuksen päivänä — täytyy, kuin täytyykin, hänelle tuoda mitä milloinkin, vieläpä sellaista, jota hän ei laisinkaan tarvitse. Ja sitten hän väittää myös Onufriuksenkin päivän olevan nimipäivänsä. Mitäs tehdä? Me kannamme Onufriuksellekin...

Hlestakov. Sehän on ilmeinen ryöväri!

Eräs kauppias. Aivan niin, Jumala nähköön! Semmoinen juuri on asian laita. Ja koetapas vaan tehdä vähäkään vastarintaa, — kohta paikalla hän majottaa koko rykmentin taloosi. Jos mieli tekee valittaa, niin sieppaa hän oven kiinni kesken puhetta. "En pane sinua kidutuspenkille enkä ruoski sinua", sanoo hän, "sillä laki ei sitä salli; mutta, ukko parka, kyllä sinä minulla vielä sillejä syöt."

Hlestakov. Mikä roisto! Siitä pitäisi hänet Siperiaan lähettää!

Eräs kauppamies. Jos Teidän armonne hänet vaan toimittaisi täältä pois — vaikk'ei niinkään pitkälle — niin kaikki olisivat sangen tyytyväiset. Älä vähäisiä lahjojamme halveksi! Ota armollisesti vastaan tämä viini ja nämä sokurike'ot!

Hlestakov. Älkää sitä luulkokaan; minä en koskaan ota vastaan lahjoja. Mutta jos tahtoisitte lainata minulle kolmesataa ruplaa, niin se olisi toinen asia.

Kauppamiehet (ottavat rahoja esiin). Kas tässä on, isä hyvä, tässä on! Mutta miksi vaan kolmesataa ruplaa. Ota nyt viisisataa, kunhan vaan autat!

Hlestakov. Sama se... mutta lainaksi vaan...

Kauppamiehet (Ojentaen rahat hopea-tarjottimella). Tehkää hyvin ja ottakaa myöskin tarjotin!

Hlestakov. Noh, sama se, otetaan sekin!

Kauppamiehet (Kumartaen.) Noh, ottakaa samalla sokuritkin.

Hlestakov. Ei, ei, minä en ota minkäänlaisia lahjoja.

Ossip. Vaan armollinen herra, miksi ette ota? Ottakaa vaan! Matkalla kaikki kelpaa. Heittäkää tänne vaan keot ja kuli myös! Kaikki vaan mukiin? Mikä se on? Nuora! No, anna nuorakin tänne. Matkalla nuoraa kyllä tarvitaan. Vaunut tai jotakin muuta särkyä, ja silloin on hyvä sitoa nuoralla.

Kauppamiehet. Olkaa meille armollinen, Teidän ylhäisyytenne! Ellette te meitä auta, olemme kaikki huutavassa hukassa; silloin ei ole muuta neuvoa kuin pistää nuora kaulaan.

Hlestakov. Voitte täydelleen luottaa minuun. Teen, mitä suinkin mahdollista on.

(Kauppamiehet menevät.)

Naisen ääni (Näyttämön takana). Sinä et uskalla pidättää minua! Kantelen sinustakin! Koetapas vaan potkia!

Hlestakov. Kuka se on? (Käy ikkunaan.) Mitä asiata sinulla olisi, muori rukka?

Kaksi naisääntä. Armoa, hyvä isä! Oikeutta, armollinen herra! Kuulkaa armosta meitä!

Hlestakov (ikkunasta). Päästä hänet sisään.

Yhdestoista kohta.

Hlestakov. Sepän vaimo. Alaupseerin leski.

Sepän vaimo (Lankee polvilleen). Armahtakaa!

Alaupseerin leski (Lankee polvilleen). Armahtakaa!

Hlestakov. Keitä te olette?

Leski. Minä olen alaupseeri Ivanovin leski.

Vaimo. Minä olen kaupungissa asuvan sepän vaimo Ferronja Petrovna Poschlepkina.

Hlestakov. Malta, puhukoon nyt yksi kerrassaan! Mitä sinä tahdot?

Vaimo. Armoa! Polvillani rukoilen turvaa kaupungin päällikköä vastaan. Suokoon Jumala sille riiviölle, mitä maailmassa on pahaa — surma syököön sen roiston ja hänen lapsensa, setänsä, tätinsä ja koko hänen sukunsa!

Hlestakov. No, mitä pahaa hän sitten on tehnyt?

Vaimo. Hän käski pistää mieheni vasten vuoroa sotaväkeen! — Voi mikä roisto! Ja paitsi sitä, se on laitonta, sillä mieheni on nainut mies.

Hlestakov. Mutta kuinka uskalsi hän niin tehdä?

Vaimo. Mutta sen se riiviö teki, kuin tekikin! Rangaiskoon hyvä Jumala häntä sekä tässä että tulevassa maailmassa! Ja jos hänellä on täti, niin valukoon koko maailman kurjuus senkin päälle. Ja jos hänen kelmi isänsä vielä on elossa, niin soisin senkin riivatun pakahtuvan tahi tukehtuvan! Vuoro oli oikeastansa räätälin pojan, joka sitä paitsi on suuri juoppokin; mutta hänen vanhempansa antoivat kaupungin päällikölle kalliin lahjan, ja silloin tämä loikin silmänsä kauppiaan-rouvan Pantelejevan poikaan, ja silloin Pantelejeva lähettämään rouvalle kolme pankkoa palttinaa — ja sitten kävi hän minun kimppuuni. — "Mitä sinä miehellä teet?" sanoi hän. "Ei hän enää mihinkään kelpaa", sanoi hän. Kyllin itse tiedän — kelpaako vai ei. Se on oma asiani. Roisto! "Hän on varas", lausui hän. "Ellei hän nyt olekaan varastanut, niin sama se; hän epäilemättä ajan pitkään varastaa, sitten hän ensi vuonna kuitenkin otetaan nostoväkeen." — Ja miten minä tulen ilman miestä toimeen. Semmoinen heittiö! Toivon, että koko hänen sukunsa hukkuisi ja, jos hänellä on anoppi elossa, niin toivotan, että anoppikin...

Hlestakov. Hyvä, hyvä! (saattaa ulos sepän leskeä, toiselle.) Mitä sinä tahdot?

Vaimo (mennessään.) Älkää minua vaivaista unhoittako, laupias isä! Olkaa armollinen!

Leski. Minä tulen, hyvä isä, valittamaan kaupungin päällikön tekoja.

Hlestakov. No, mitä hän on sinulle tehnyt? Mutta lyhyesti!

Leski. Hän on, hyvä isä, minua pieksättänyt!

Hlestakov. Pieksättänyt; no kuinka?

Leski. Vallan erehdyksestä, isä kulta. Täkäläiset akat torilla joutuivat tappeluun. Poliisi ei ennättänyt ottaa heitä kiinni, vaan sen sijaan otti minut kiinni ja pieksi minua niin pahanpäiväisesti, ett'en kahteen päivään kärsinyt istua.

Hlestakov. No, mitä sille nyt enää voi?

Leski. Niin, eihän sille nyt enää mitään voi; mutta erehdyksestään vetäköön hän sakkoa. Miksi minä kadottaisin onneni? Juuri par'aikaa olisi minulle rahat hyvin tarpeen.

Hlestakov. Hyvä, hyvä. Menkää vaan; kyllä asiasta pidän huolta. (Leski menee; ikkunasta ojennetaan anomuskirjoja.) Noh, vieläkö sitä kestää? (Astuu ikkunan luo.) Ei, ei! Mahdotonta, mahdotonta! (Poistuu ikkunasta.) Tämä käypi ajan pitkään ikäväksi. Menköt hiiteen! Ossip, älä enään laske ketään huoneisiin!

Ossip (Huutaa ikkunasta). Menkää matkaanne! Herralla ei ole aikaa. Tulkaa jälleen huomenna!

(Ovi aukenee ja etupäässä näkyy pitkäpartainen rentturetkale pitkässä karvanutussa, huulet paisuksissa, posket siteissä. Hänen takanaan useita muita henkilöitä.)

Ossip. Pois paikalla, joka sorkka! Mitä sinä tahdot?

(Tuuppaa ensimmäistä vatsaan, työntää hänet takaperin ulos ja paiskaa jälessään oven kiinni.)

Kahdestoista kohtaus.

Hlestakov. Maria Antonovna.

Maria. Ah!

Hlestakov. Mitä niin säikähdätte, neiti?

Maria. Oh! En minä säikähtänyt.

Hlestakov (Kiemuroiden.) Suokaa anteeksi, neitoseni, mutta minua ilahduttaa erinomaisesti, että pidätte minua miehenä, joka... Rohkenenko kysyä, minne olitte menossa?

Maria. En minnekään.

Hlestakov. Kuinka olisi esimerkiksi mahdollista, ett'ette minnekään aikoneet?

Maria. Luulin äitini olevan täällä...

Hlestakov. Mutta tekisi suuresti mieleni tietää, kuinka niin kummallisesti sattui, ett'ette olleet menossa minnekään.

Maria. Varmaan häiritsette teitä. Teillä on tärkeitä asioita.

Hlestakov (Keikaroiden.) Teidän silmänne ovat paremmat kuin kaikki tärkeät asiat. Teidän on mahdotonta minua häiritä! Päinvastoin te tulette kuin onnen ohjaamana.

Maria. Te puhutte, kuin pääkaupungin herrat ainakin...

Hlestakov. Kuten puhua tulee niin ihanalle naiselle! Rohkenenko olla niin onnellinen, että saisin tarjota teille tuolin? Teille ei sovi tuoli; teille pitäisi olla valtaistuini!

Maria. Tosiaankaan en tiedä... oikeastaan minun pitäisi mennä pois.

(Istuu.)

Hlestakov. Mikä erinomaisen kaunis liinanen teillä on?

Maria. Kuinka sydämetön te olette, kun teette minusta maalais-tyttö raukasta pilkkaa!

Hlestakov. Oh, neitini, soisin itseni olevan tuon huivin, voidakseni kiertyä tuon liljavalkoisen kaulan ympäri!

Maria. Voi, Herrani, en ymmärrä ollenkaan, mitä tarkoitatte... Mikä liina?... Kuinka kummallinen ilma meillä tänään on!

Hlestakov. Teidän huulenne, neitoseni, ovat paremmat parhaintakin ilmaa!

Maria. Yhä teillä vaan on tuommoista puhetta!... Aikomukseni oli pyytää teitä piirtämään muutamaa runonpätkeä muistikirjaani. Olen varma siitä, että teillä on niitä monta muistissanne.

Hlestakov. Teille, neitonen, olen valmis kaikki tekemään. Vaatikaa vaan — minkälaisia runoja tahdotte?

Maria. Se on yhdentekevää, kunhan vaan ovat kauniita ja uusia.

Hlestakov. No niin runoja! Niitä osaan koko joukon.

Maria. No sanokaa, minkälaisia ai'otte muistikirjaani kirjoittaa?

Hlestakov. Miksi niin? Kyllähän minä niitä osaan.

Maria. Runot ovat niin mieleisiäni!

Hlestakov. No, minulla on kaikellaisia. Saanko muistikirjaanne panna esim. seuraavan:

"Sä, ihmislapsi, surussasi
Ain moitit Luojan sallimaa."

Tahi jotakin sen kaltaista?... Tällä hetkellä en muista niitä aivan tarkkaan. Mutta eihän se mitään tee. Runojen sijaan tarjoan teille mieluummin rakkauteni, heti teidän silmäyksestänne...

(Siirtää tuolinsa likemmäksi.)

Maria. Jumalani, rakkaus!... En ensinkään tiedä, mitä rakkaus on... Rakkaus, siitä en koskaan tietänyt...

(Väistyy tuolineen.)

Hlestakov. Minkätähden noin siirrätte pois tuolianne? Hauskempihan olisi istua lähellä toinen toistansa.

Maria (Yhä siirtyen tuolineen). Miksi juuri lähellä? Yhtä hyvä on istua kauempanakin.

Hlestakov (Lähestyen). Miksi niin kaukana. Yhtä hyvin lähempänä.

Maria (Vetäytyy kauemmaksi.) Ja minkä tähden?

Hlestakov (Lähestyy tuolineen). Teistä vaan näyttää, että olemme lähellä, mutta ajatelkaa, että olemme kaukana... Oi, neitiseni, kuinka autuas olisin, jos saisin sulkea teidät syliini!

Maria (Katsahtaa ikkunan puoleen). Kas, mikä tuosta ikkunan sivutse lensi? Oliko se varis vai muu

lintu?

Hlestakov (Suutelee häntä olkapäälle ja katsoo ikkunaan). Varis se Oli.

Maria (Nousee närkästyneenä.) Ei, tuo jo on liikaa... Moista rohkeutta...

Hlestakov (Pidättäen häntä). Anteeksi, neiti, suokaa anteeksi! Rakkaudesta sen tein, rakkaudesta, puhtaasta rakkaudesta...

Maria. Te pidätte minua tuollaisena maalaistyttonä...

(Koettaa päästä erilleen hänestä.)

Hlestakov. Rakkaudesta se tapahtui, pyhimmästä, puhtaimmasta lemmestä. Vaan pilanpäin minä teitä suutelin, Maria Antonovna; älkää siitä minuun suuttuko! Olen valmis polvillani rukoilemaan teiltä anteeksi. (Lankee polvillensa.) Voi, antakaa kuitenkin anteeksi, antakaa anteeksi! Näettehän, että polvillani teitä rukoilen.

Kolmastoista kohtaus.

Edelliset. Anna Andrejevna.

Anna Andrejevna (Huomaa Hlestakovin olevan polvillansa). Ah, minkälainen asema!

Hlestakov (nousten seisaalleen). Piru vie!

Anna Andrejevna. Mitä tämmöinen käytös osottaa, neito? Onko tämä sopivata?

Maria. Voi, hyvä äiti kulta, minä...

Anna Andrejevna. Mene pois täältä, kuuletko, mene paikalla menojesi, äläkä tule silmiäni eteen! (Maria menee itkien.) Antakaa anteeksi, vaan minun täytyy sanoa, että suuresti kummastelen...

Hlestakov (Syrjään). Ei tämäkään ole sitä hullumpi — sangen sievä! (Lankee polvilleen). Katsokaa, armollinen rouva, minä hehkun lemmestä!

Anna Andrejevna. Mitä nyt; polvillanne! Nouskaa, tehkää kaikin mokomin hyvin ja nouskaa — lattia ei ole aivan puhdas.

Hlestakov. Ei, polvillani, polvillani vaan tahdon kuulla, minkä kohtalon minulle sallimus määrää — elämän vai kuoleman.

Anna Andrejevna. Suokaa anteeksi, mutta en vielä täysin ymmärrä, mitä tarkoitatte. Ellen erehdy, niin anotte tytärtäni.

Hlestakov. En, en; teihin olen rakastunut. Henkeni on vaarassa. Ellette uskollista rakkauttani palkitse, ei minun kannata elää maailmassa! Lemmen liekki rinnassani, pyydän teitä omakseni.

Anna Andrejevna. Sallikaa minun tehdä vähäinen muistutus: olen nyt siinä asemassa... minä olen naimisessa...

Hlestakov. Ei sillä väliä! Hakkaus ei rajoista tiedä! Ja onhan muuten Karamsin lausunut: "lait ne vaan tuomitsevat"... Siirrymme etäisen rannan kalveeseen... Saanko sydämenne, saanko sydämenne?

Neljästoista kohtaus.

Edelliset. Maria Antonovna. (Juoksee äkkiä huoneeseen.)

Maria. Äiti kulta, isä sanoo, että sinä... (Huomaa Hlestakovin olevan polvillaan). Ah, minkälainen asema!

Anna Andrejevna. No, mitä nyt? Mitä sinä ajattelet? Mikä tuulihattu! Yht'äkkiä hyppää, kuin hassu! No, mitä kummallista tässä sitten on? Mitä sinä ajattelet? Aivan kuin kolmivuotinen lapsi! Et suinkaan... et ollenkaan näytä kahdeksantoista vuotiaalta neidolta! Jumala tiesi, koska sinäkin viisastut ja koska käyttäydyt niin, kuin hyvin kasvatetun neiden tulee...? Milloin sinäkin opit tietämään, mitä hyvä tapa ja sievä käytös on?

Maria (Kyynelsilmin). En todellakaan, äiti kulta, tietänyt...

Anna Andrejevna. Päässäsi aina käy jonkinlainen ristituuli. Aina otat esimerkkiä Liapkin-Tiapkinin

tyttäristä. Mitä sinä niistä? Sinun ei pidä heitä jäljitellä! Onhan sinulla muita esimerkkejä... esimerkiksi äitisi. Siinä esikuva, jota sinun sopii noudattaa.

Hlestakov (Tarttuu Marian käteen). Anna Andrejevna, älkää onneamme estäkö! Suokaa uskolliselle rakkaudellemme siunauksenne!

Anna Andrejevna (Hämmästyksissään). Kuinka! Häneenkö te siis...

Hlestakov. Lausukaa ratkaiseva sana! Elämä vai kuolema!

Anna Andrejevna. No, nyt huomannet, hupsu, itse. Vieras oli sinun joutavan vuoksi polvillaan ja sinä — sinä hyppäät sisään kuin hassu! Sinä todellakin ansaitsisit, että kieltäisin; sinä et ansaitse sellaista onnea.

Maria. En niin ikänäni enään tee, äiti kultani, en, en koskaan tästä lähin...

Viidestoista kohtaous.

Edelliset. Kaupungin päällikkö. (Hengästyneenä).

Päällikkö. En milloinkaan, Teidän ylhäisyytenne, enää niin tee, en milloinkaan! Älkää mua turmioon syöskö, armoa! armoa!

Hlestakov. Mikä teitä vaivaa?

Päällikkö. Kauppamiehet kävivät teille valittamassa. Voin kunniallani vakuuttaa, ett'eivät puoletkaan heidän kanteistaan ole tosia. Hepä juuri itse peijaavat ja nylkevät kansaa! Alapuseerin vaimo valehteli, jumaliste, hän valehteli, että olen häntä ruoskittanut. — Hän on itse itseänsä piiskannut.

Hlestakov. Hiisi vieköön alapuseerin lesken! Nyt ei minulla ole semmoiseen aikaa.

Päällikkö. Älkää heitä uskoko! Ilkeitä panettelijoita kaikki tyyni!... Ei pieni lapsikaan uskoisi heitä. Koko kaupunki pitää heitä valhettelijoina. Mitä tulee minun ryöstöihini, ovat he itse suurimpia varkaita auringon alla.

Anna Andrejevna. Tiedätkö, minkä kunnian Ivan Aleksandrovitsch on suvainnut meille osoittaa? Hän pyytää tytärtämme vaimokseen!

Päällikkö. Mitä sinä nyt? Et varmaankaan, akkaseni, ole aivan täydessä järjessäsi? Älkää panko pahaksenne, Teidän ylhäisyytenne! Hän on vähän hassahtunut... Hänen äidissään oli samaa vikaa.

Hlestakov. Minä todellakin kosin tytärtänne. Olen rakastunut.

Päällikkö. Sitä en saata uskoa, Teidän ylhäisyytenne!

Anna Andrejevna. Mutta etkös, jurro, kuule, mitä sinulle sanotaan...

Hlestakov. En laske leikkiä, puhun täyttä totta! Minä voin rakkaudesta menettää järkeni.

Päällikkö. En uskalla, en rohkene sitä todeksi uskoa; en ole semmoiseen kunniaan mahdollinen.

Hlestakov. Toden totta, jos kiellätte tyttärenne minulta, niin tiesi lempo, mitä teenkään!

Päällikkö. En voi sitä uskoa; Teidän ylhäisyytenne, armollisesti vaan laskette leikkiä.

Anna Andrejevna. Noh, mikä tukki! Kuinka monta kertaa pitää sinulle selittää...

Päällikkö. Minä en saata uskoa!

Hlestakov. Suostukaa, suostukaa! Minä olen hurja mies... Ja kun itseni ammun, niin kyllä teidät pahoista töistänne viedään keräjiin.

Päällikkö. Voi, Jumalani, syytön minä olen sekä ruumiillisesti että henkisesti. Älkää, Teidän ylhäisyytenne, suuttuko! Tehkää nyt, niinkuin tahdotte!... Nyt en tosiaankaan tiedä, kummoinen on pääni laita... Nyt olen tyhmempi kuin koskaan ennen.

Anna Andrejevna. Noh, hyvä, hyvä, mutta siunaa nyt vaan!

(Hlestakov ottaa Mariaa kädestä ja lähestyy.)

Päällikkö. Jumala teitä siunatkoon — mutta syytön minä tässä asiassa olen! (Hlestakov suutelee

Mariaa. Päällikkö katsoa ällistele.) No tuhat tulimmaista, aivan toden totta! (Hieroo silmiänsä.) Suutelevathan toisiansa, niin todella suutelevat toisiansa! Vallan kuin sulho ja morsian! Kylläpä nyt Jumala onnella siunasi. Kukapa olisi luullut!

Kuudestoista kohtaus.

Edelliset. Ossip.

Ossip. Hevoset ovat valjaissa.

Hlestakov. Hyvä... tulen kohta.

Päällikkö. Aiotteko lähteä?

Hlestakov. Aion.

Päällikkö. Ja milloin sitten?... Ellen erehdy, suvaitsite itse mainita jotakin häistä...

Hlestakov. Se tapahtuu aivan äkkiä... Lähdän päiväksi vaan enoni — summattoman rikkaan ukon luoksi. Huomenna olen jälleen täällä.

Päällikkö. En rohkene pidättää teitä; — toivon teidän pian ja onnellisesti palaavan.

Hlestakov. Kuinkas sitten, kuinkas sitten! Se tapahtuu aivan äkkiä! Jää hyvästi, sydänpäpyni!... En voi, tosiaan en voi lausua, kuinka syvästi... Hyvästi, kyyhkyseni!

(Suutelee Marian kättä.)

Päällikkö. Ettekö mitään tarvitse matkalle? Jollen muista väärin, oli kassanne vähän heikolla kannalla?

Hlestakov. Oh, ei ensinkään! (Miettii.) Noh, vaikkapa vaan...

Päällikkö. Paljonko suvaitsette?

Hlestakov. Te annoitte jo minulle kaksisataa ruplaa — tahi oikeammin neljäsataa! En tahdo erehdystänne käyttää väärin... No... jos saan saman summan vielä lisäksi, niin kaikki tekee tasan kahdeksansataa.

Päällikkö. Heti paikalla! (Noukkii setelejä taskukirjastaan). Tehkää hyvin, kaikki ovat ihan uusia setelejä.

Hlestakov. Kas todellakin! (Katselee setelejä). Sitä parempi! Sanotaanhan, että uudet setelit merkitsevät uutta onnea.

Päällikkö. Aivan niin, ihan oikein — uutta onnea!

Hlestakov. Herran haltuun, Anton Antonovitsch! Sulimmat kiitokset vierasvaraisuudestanne. Minua ei ole missään niin erinomaisesti kohdeltu kuin teillä. Jääkää hyvästi, Anna Andrejevna! Ja hyvästi, rakas Mariani, näkemään asti, kultaseni!

Näyttämön takana.

Hlestakovin ääni. Voi hyvin, Maria Antonovna, sinä lempeni tähti!

Päällikön ääni. Mitä tämä on? Tuollaisillako rattailla lähdette?

Hlestakovin ääni. Niin aion, olen niihin jo tottunut. Linjaalista rupee päätäni kivistämään.

Ajurin ääni. Prruu.

Päällikön ääni. Pankaa kumminkin jotain allenne... joku matto esimerkiksi... Sallitteko minun panna jonkun maton?

Hlestakovin ääni. Sitä ei ole tarvis. Se on turhaa... Ehkäpä se olisi hyväkin?

Päällikön ääni. Kuule Avdotja! Juokse heti aitaan ja nouda sieltä paras matto — tuo turkkilainen, pohja sininen!

Ajurin ääni. Prruu!

Päällikön ääni. Koska meidän sopii odottaa teitä taas tänne?

Hlestakovin ääni. Huomenna — viimeistään ylihuomenna.

Ossipin ääni. Kas tässä on matto! Levittäkää se sinne! No niin; mutta ensin heiniä tänne näin!

Ajurin ääni. Ptruu!

Ossipin ääni. Tänne näin, tänne näin! Nyt vaan pikkuisen lisää!... No niin, nyt on kaikki hyvin! (Lyöpi kädellä mattoa). Armollinen herra, tehkää hyvin ja istukaa!

Hlestakovin ääni. Hyvästi Anton Antonovitsch!

Päällikön ääni. Hyvästi, Teidän ylhäisyytenne!

Naisten äännet. Hyvästi, Ivan Aleksandrovitsch!

Hlestakovin ääni. Jääkää hyvästi, äiti kulta! Hyvästi, kyyhkyseni!

Ajurin ääni. Hei heposeni, lintuseni! Lentäkää täyttä laukkaa!

(Kellojen kilinää kuuluu).

Esirippu laskee.

VIIDES NÄYTÖS.

(Sama huone).

Ensimmäinen kohta.

Kaupungin päällikkö. Anna Andrejevna. Maria Antonovna.

Päällikkö. Noh, Annaseni, mitään tämänlaista sinä et liene koskaan voinut aavistaakaan? Saakeli vie, sepä oli oiva apaja! Sanopas minulle suoraan: oletko ikänäsi mitään sellaista edes uneksanutkaan?... Peijakas! Yksinkertaisesta pikkukaupungin päällikön rouvasta äkkiä nousit sellaiseen sukuun!

Anna Andrejevna. Minua se ei ollenkaan kummastuta. Olen jo kauan sen tietänyt. Mutta sinusta se varmaan näyttää varsin käsittämättömältä, koska olet yksinkertainen mies, etkä koskaan ole oikeita säätyhenkilöitä nähnyt.

Päällikkö. Niinkuin en itse olisi säätyhenkilö, muoriseni! Annaseni, todellakin lystillistä on ajatella, mitä lintuja meistä nyt on tullut — niin, niin, Anna Andrejevnanani, piru vie, oikein korkealentoisia lintuja! Nytpä kyyditän nuo konnat, jotka ovat kanne- ja valituskirjoja sepitelleet ja lähetelleet!... Kuka siellä? (Poliisipalvelija astuu sisään). Ah, sinäkö se olet, Ivan Karpovitsch! Mene, ystävänä, ja kutsu tänne kauppamiehet!... Kylläpä ne riiviöt opetan kantelemaan minun päälleni! Onko maailmassa semmoisia juutalaisroistoja nähty; malttakaa vaan, kyyhkyseni! Tähän asti olette riippuneet hirressä vaan kainaloista, mutta nyt ripustan teidät kurkuista! Kirjoita muistiin kaikki, jotka ovat käyneet minusta valittamassa... ja ennen kaikkia ne, jotka ovat kyhailleet valitus-kirjoja! Ja tietäkööt siis kaikki, minkä armon taivas on kaupungin päällikön huoneelle osoittanut! Hän ei naita pois tyttärensä millekään jokapäiväiselle kosijalle, vaan miehelle, jonka vertaista ei ole sinä ilmoisna ikänä nähty, miehelle, joka voipi tehdä kaikki, mitä vaan tahtoo, kaikki, kaikki, kaikki! Anna heidän kaikkien se tietää ja kuulla! Julista se koko maailmalle, soita kelloja! Tuhat tulimmaista; tämä päivä on voiton ja riemun päivä, ja riemuita minä toki tahdon! (Poliisipalvelija menee.) No niin, Annani, niin! Kuinka meidän nyt pitää asettaa elämämme? Missä vast'edes asumme — täälläkö vai Pietarissa?

Anna Andrejevna. Pietarissa varmaan, Pietarissa! Kuinka saattaisi jäädä tänne?

Päällikkö. No, olkoon menneeksi! Pietarissa, siis Pietarissa. Muuten täälläkään ei olisi hullumpaa! Kylläkai kaupungin päällikkötoimenikin nyt on hiiteen heitettävä, vai kuinka, Anna Andrejevna?

Anna Andrejevna. No, se on tietty. Mitä se on — kaupungin päällikkö!

Päällikkö. Usko pois. Annaseni, että jo piankin pujahdan korkeampaan virkaan. Hän on veli kaikkien ministerien kanssa ja käypi hovissa. Kyllä hän pitää huolta ylentymisestäni; kyllä kai minä hyvinkin pian

kenraaliksi kiipeen! Mitä arvelet, Anna Andrejevna — enkö voi piankin kiivetä kenraaliksi?

Anna Andrejevna. No, mitenkäs muuten?

Päällikkö. Niin saakeli soikoon! Loistavaa on olla kenraalina ja ripustaa nauhat olkapäillensä! Mutta minkälaiset nauhat, Anna? Punaisetko vai siniset?

Anna Andrejevna. Siniset ainakin!

Päällikkö. Ha, ha, kas vaan kuinka hän on siniseen mieltynyt! Muuten ei punainenkaan ole hullumpi. Mutta tiedätkös, miksi on niin ihanata olla kenraalina? Sen tähden että, jos esimerkiksi tekee mielen matkustaa johonkin, niin kuriirit ja ajutantit ratrastavat täyttä laukkaa edelläpäin ja huutavat: hevosia, hevosia kenraalille! — Kestikievaritaloissa ei niitä anneta kellekään. Kaikkien täytyy kauniisti odottaa — kaikkien alhaisempien virkamiesten, kapteenien, kaupungin päällikköjen — vaan herra kenraali ei ole tietävinäänkään. Ja sitten ollaan päivällisillä kuvernöörien luona ja kaupungin päälliköt seisovat ovilla! Ha, ha, ha, ha! (Nauraa niin, että kyyneleet tulevat silmiin). Lempo vie, sepä juuri hauskaa! Saakelin hauskaa!

Anna Andrejevna. Sinua miellyttää vaan tuommoinen raaka. Sinun täytyy täydelleen muuttaa elämäsi tapa. Sellaiset tuttavat kuin tuo koirien kaitsija — tuomari, jonka kanssa käyt jänistämässä, ja Semljanika ovat aivan mahdottomat. Sen sijaan sinun kanssasi tulee seurustelemaan hienon hienot kreivit ja valtion ylhäiset. Mutta suoraan tunnustan, että sinä minua vähäisen peloitat: suustasi pöllähtää välistä sanoja, jommoisia ei koskaan sivistyneissä piireissä kuule.

Päällikkö. Oh, loruja, ei sana vielä ole ketään vahingoittanut.

Anna Andrejevna. Niin, se on tietty, jos olisit vaan kaupungin päällikkö, mutta siellä on elämä ihan toinen.

Päällikkö. Aivan niin! Siellä sanotaan olevan kaksi kalalajia: sorvaa ja kuoretta, jotka ovat niin makuisia, että sylki suuhun tulee niitä nähdessä.

Anna Andrejevna. Sinä vaan aina ajattelet kalaruokaa. Minä sitä vastoin toivon vaan, että meidän talomme tulisi pääkaupungin ensimmäiseksi taloksi. Minun huoneessani pitää olla semmoinen ambran tuoksu, että sinne on vaikea tullakin ja täytyy näin sulkea silmänsä... (Panee silmät kiinni ja haistelee). Oh, miten ihanaa!

Toinen kohta.

Edelliset. Kauppamiehet.

Päällikkö. Terve tultuanne, haukkaseni!

Kauppamiehet (Kumartaen). Hyvää huomenta, hyvää huomenta, kunnia-arvoinen isäntä!

Päällikkö. Noh, äijäseni, kuinka jaksatte? Kuinka kauppa käy?... Vai niin, te teekeittiöt ja kyynärpuun ritarit, oletteko tekin ruvenneet valittamaan? Vai te arkiveijarit ja kelmit, te merta mittelevät valaat rupeette valittamaan! Ja mitä arvaamattomia aarteita onkaan teiltä sitten viety? Varmaan jo luulitte saavanne minut pönkän taa. Mutta tietäkää, — nyt teidät hiisi perii nahkoineen päivineen! Tietäkää siis!

Anna Andrejevna. Mutta, hyvä Jumala, rakas Anton, mimmoisia sanoja sinä käytät?

Päällikkö (Närkästyen). Sama se, mitä sanoja! — Tietäkää siis, että tuo korkea virkamies, jolle olette kannelleet, nai minun tyttäreni? Hä? Mitä? Mitäpä nyt virkätte? Nyt minä, lempo vieköön, annan teille kyydin!... Te varastatte koko maailmalta! Sinä esimerkiksi möit hallitukselle mädännyttä verkkaa ja siten petkutit itsellesi sata tuhatta ruplaa. Ja jos sitten uhraatkin parikymmentä kyynärää nahkasi pelastukseksi, niin pitää muitten siitä kohta sinulle palkinto antaman!... Niin, jos vaan tiedettäisiin, miten olet menetellyt, niin... Ja aina sitten tuuppaa möhö-mahoinensa esiin: hän on kauppamies, häneen ei saa koskea; kauppamies muka ei ole huonompi aatelismiestä... Aatelismiestä! Voi sinua marakattia, tiedätkö edes, mitä aatelismies onkaan? Aatelismies on saanut sivistystä... Tosin hän koulussa saa selkäänsä, vaan se tapahtuu siitä syystä, että hän oppisi jotakin — mutta sinä! Sinun ja sinun vertaistesi oppiminen alkaa sillä, että teitä harjoitetaan kaikkiin varkaan kujeisiin ja isäntäsi sinua piiskaa, jollet osaa taitavasti peijata ostajaa. Jo pienenä puotipoikana, ennen kun vielä osasit Isämeitä, osasit jo petollisesti punnita. Vaan kun olet syönyt itsellesi möhömahan ja pullistanut taskusi kolikoilla, silloin sinuun lentää ylpeyden lempo... Ja mitä kummallisia otuksia te olettekaan! Tyhjennätte kymmenen keittiötä päivässä ja sitten pöyhistelette. Mutta minä sylkäisen teille ja teidän pöyhistelemisillenne.

Kauppamiehet (Kumartaen.) Anteeksi, Anton Antonovitsch, anteeksi!

Päällikkö. Ja sitten vielä valittavat! Ja kuka auttoi sinua, kun siltaa rakennutit ja panit rätinkiisi puutavaroita kahdenkymmenen tuhannen ruplan edestä, vaikka sinulla ei niitä ollut enempää kuin sadan ruplan edestä? Minä se olin, joka sinua autoin, sinä pörhöinen pässinpää! Joko olet sen unhottanut? Jos vaan ilmoittaisin, mitä asiasta tiedän, saisitpa pian matkalipun Siperiaan. Mitäs siitä sanot, hä?

Eräs kauppamies. Syyllisiä olemme; pahahenki on meitä viekotellut. Mutta nyt emme koskaan enää valita. Kyllä voimme sinut sovittaa — älä enää ole suutuksissasi meihin.

Päällikkö. "Älä enää ole meihin suutuksissasi!" Tuossa nyt ryömitte polvillanne jalkani juuressa — Ja minkä tähden? Sen tähden, että voitto on minun. Vaan jos voitto olisi vähänkin teidän puolellanne, niin kyllä te minut polkisitte likaan, vieläpä vierittäisitte pölkyn päälleni.

Kauppamiehet (Kumartavat jalkoihin asti). Armoa, armoa! Älä meitä, Anton Antonovitsch, ihan onnettomiksi saata!

Päällikkö. Armoa, armoa! Kyllä nyt osaatte huutaa: "armoa, armoa!" Mutta äsken... Kylläpä minä teidät voisinkin, jos tahtoisin... (viittaa kädellään.) Vaan jääkää nyt Jumalan nimeen! — No, minä en ole pitkävihainen; mutta muistakaa: olkaa vast'edes viisaammat! Muistakaa, ett'en naita tytärtäni millekään halvalla aatelismiehelle... ja että tuotte kelpollisia onnentoivotuksia! Ymmärrättekö? Älkää luulko pääsevänne savustetulla lohella tahi sokurikeolla! Menkää Jumalan haltuun!

(Kauppamiehet menevät.)

Kolmas kohta.

Edelliset. Piirituomari. Sairashuoneen talousmies. Rastakovski.

Piirituomari (Ovesta.) Onko todellakin totta, mitä huhu kertoo, Anton Antonovitsch? Teidänhän on käynyt oikein onnellisesti!

Sairashuoneen talousmies. Minun on kunnia lausua teille onnentoivotukseni tavattomasta onnestanne. Iloitsin sydämellisesti sen kuultuani. (Suutelee Anna Andrejevnan kättä.) Anna Andrejevna. (Suutelee Maria Antonovnan kättä.) Maria Antonovna!

Rastakovski. Anton Antonovitsch! Minäkin lausun sulimmat onnentoivotukseni! Suokoon Jumala teille ja nuorelle pariskunnalle pitkää ikää ja siunatkoon teitä monilukuisilla perillisillä kolmanteen ja neljänteen polveen saakka! Anna Andrejevna! (suutelee hänen kättänsä.) Maria Antonovna! (Suutelee hänen kättänsä.)

Neljäs kohta.

Edelliset. Korobkin vaimoineen. Lulukov.

Korobkin. Minun on kunnia lausua onnentoivotukseni. — Anton Antonovitsch! — Anna Andrejevna! — Maria Antonovna!

(Suutelee äitiä ja tytärtä kädelle.)

Rouva Korobkin. Sydämellisimmät onnentoivotukseni tämän uuden onnenne johdosta, Anna Andrejevna!

Lulukov. Minun on kunnia toivottaa onnea, Anna Andrejevna! (Astuu esiin ja suutelee hänen kättänsä; kääntyy sitten katselijoihin ja maiskahuttaa reippaasti kielellään.) Maria Antonovna, minun on kunnia toivottaa onnea.

(Suutelee hänen kättänsä ja tekee samalla lailla.)

Viides kohta.

Edelliset. Suuri joukko vieraita (juhlaaasteissa ja frakeissa astuu Anna Andrejevnan ja hänen tyttärensä luo, suudellen heidän kättänsä ja saneen: "Anna Andrejevna." "Maria Antonovna!" Bobtschinski ja Dobtschinski kiireesssänsä tyrkkäilevät toinen toistansa.)

Bobtschinski. Saan kunnian lausua onnentoivotukseni...

Dobtschinski. Anton Antonovitsch, saan kunnian lausua onnentoivotukseni...

Bobtschinski. ... niin iloisesta tapauksesta!

Dobtschinski. Anna Andrejevna!

Bobtschinski. Anna Andrejevna!

(Molemmat rientävät samalla haavaa hänen kättänsä suutelemaan ja kolahduttavat pänsä yhteen.)

Dobtschinski. Maria Antonovna! (suutelee kättä.) Minun on kunnia onnitella! Suotakoon teille paljon, paljon onnea, että saisitte pukeutua kullankirjatuihin vaatteisiin, syödä kaikellaisia herkullisia liemiä, viettää aikanne mitä hausquimmalla tavalla...

Bobtschinski (Häntä keskeyttäen.) Maria Antonovna, minun on kunnia lausua onnentoivotukseni! Antakoon teille Jumala kaikellaisia aarteita, kultaa oikein kosolta ja vikkclän, vankan poikanulkin, noin... tään vertaisen... (Levittää kämmenensä), että mahtuu kämmenelle istumaan... ja joka niin veitikkamaisesti huutaa: ääh, ääh, ääh!

Kuudes kohtaous.

Edelliset. Koulujen tarkastaja rvouvineen.

(Vieraita yhä astuu sisään; kätten suutelemista jatketaan.)

Koulujen tarkastaja. Minun on kunnia...

Koulujen tarkastajan rouva (Heittäikse Annan syliin). Sydämellisimmät onnentoivotukseni, Anna Andrejevna! (suutelevat toisiansa.) Voi kuinka iloitsin, kun sen sain kuulla! Joku kertoi: "Anna Andrejevna näyttää pois tyttärensä!" "Voi Jumala!" ajattelin itsekseni ja riemastuin niin hirmuisesti, niin että sanoin miehelleni: "oletko kuullut, Luukakseni, mikä suuri onni on Anna Andrejevnaalle tapahtunut?" "Jumalan olkoon kiitos ja ylistys", ajattelin itsekseni. Ja sitten sanoin hänelle taas: "olen niin ihastuksissani siitä, että ihan kuolen malttamattomuuteen saada itse sanoa Anna Andrejevnaalle"... "Voi hyvä Jumalani", arvelin itsekseni, "hän on niin hartaasti halunnut tytärtänsä oikein hyviin naimisiin — ja nyt soi sallima, mitä hän juuri oli halunnut!" En saa sanotuksi, kuinka sydämellisesti olen tästä iloinnut... Itkuun minä hyrähdin, niin toden totta itkin ja nyhkin — niin että Luukakseni viimein sanoi: "mutta mitähän nyt noin nyhkit, Nastenka?" — "Voi Lukke", sanoin minä, "sitä en itsekään tiedä; kyöneleet vaan virtana vuotavat..."

Päällikkö. Hyvät herrat ja naiset, tehkää hyvin, käykää istumaan! Kuulepas, Mischka, toimita tänne tuolia lisää!

(Vieraat käyvät istumaan.)

Seitsemäs kohtaous.

Edelliset. Alapoliisimestari. Poliisipalvelijat.

Alapoliisimestari. Minun on kunnia onnitella teitä, teidän jaloisuutenne, ja toivottaa teille pitkää ikää ja onnea!

Päällikkö. Kiitoksia, kiitoksia! Olkaa hyvät ja istukaa, hyvät herrat!

(Äsken tulleet vieraat käyvät istumaan.)

Piirituomari. Mutta sanokaa toki, Anton Antonovitsch, millä kurin näin kävikin? Jutelkaa meille oikeen tyystin asian juoksu alusta loppuun!

Päällikkö. Asian juoksu oli tuiki tavaton: hän suvaitsi itse pyytää tytärtäni vaimokseen.

Anna Andrejevna. Mitä suurinta kunnioitusta osottavalla ja hellätuntoisimmalla tavalla. Sanomattoman arvokkaasti sanoi hän minulle: "Anna Andrejevna, tämän kaiken teen teidän harvinaisten ansioonne sulimmasta ihailemisesta"... En ole sinä ilmoisna ikänä niin huolellisesti kasvatettua, niin hienosti sivistynyttä ja ylhäistä miestä nähnyt! "Uskokaa pois, Anna Andrejevna", sanoi hän minulle, "elämälläni ei ole kopeikankaan arvoa, ja ainoastaan sen tähden, että olen ihastunut teidän erinomaiseen luontoonne..."

Maria. Mutta, äiti kulta, minullehan hän juuri sillä lailla puhui!

Anna Andrejevna. Ole ääneti! Sinä et mitään ymmärrä, äläkä sekaannu toisten asioihin. "Minä, Anna Andrejevna, kummastelen", sanoi hän... No niin, juuri kun hän sai ne imartelevat sanat lausutuksi ja juuri olin vastata, ett'emme koskaan niin suurta kunniaa ajatelleetkaan — silloin lankesi hän yht'äkkiä polvilleen ja lausui mitä hienoimmalla tavalla: "Anna Andrejevna, älkää tehkö minua onnettomaksi ihmiseksi! Osoittakaa minulle semmoinen ystävyys, ett'ette tunteitani hylkää — tahi kuolema hurjan elämäni päättää!"

Maria. Mutta, äiti kulta, minullehan hän juuri niin saneli!

Anna Andrejevna. Niin, se on tietty... kyllähän sinustakin puhuttiin — koska sitä olen kieltänytään?

Päällikkö. Ja kuinka hän meitä peljästytty! Hän sanoi ampuvansa luodin päähänsä. "Ammun itseni, ammun", sanoi hän.

Monta ääntä. Todellakin!

Piirituomari. Kylläpä oli aika vehke!

Koulujen tarkastaja. Min, totisesti, totisesti, tämä on salliman suomaa...

Sairashuoneen talousmies. Älkää toki sanoko "salliman", hyvä ystävä! Sallima ei ole mitään muuta kuin "ankka"... Tässä, jos milloinkaan ansio on ansaitun palkintonsa saanut. (Syrjään.) Lempo vie, että aina onni syöksyy tuollaisten sikojen suuhun!

Piirituomari. Sanokaa, Anton Antonovitsch, tahdotteko tosiaan nartun, josta olemme hieroneet kauppaa?

Päällikkö. Paljon kiitoksia! En minä nyt jouda ajattelemaan teidän narttujanne.

Piirituomari. No, miten vaan tahdotte; ellette nartusta huoli, niin kaiketi sopinemme toisista koiristani.

Rouva Korobkin. Voi, kuinka teidän onnenne minua ilahduttaa, Anna Andrejevna! Ette saata sitä ajatellakaan!

Korobkin. Mutta missä kuuluisa vieraamme on? Äsken kuulin hänen lähteneen pois jonkin tärkeän asian tähden...

Päällikkö. Niin, hän lähti päiväksi erinomaisen tärkeää asiaa toimittamaan.

Anna Andrejevna. Setänsä luo pyytämään hänen siunaustansa.

Päällikkö. Niin, pyytämään hänen siunaustansa; mutta huomenna...

(Aivastan.)

Kaikki vieraat (Huudahtavat samalla haavaa). Jumal'avita!

Päällikkö. Kiitos, kiitos! Mutta huomenna hän palaa...

(Aivastaa.)

Kaikki vieraat. Jumal'avita!

(Äänien joukosta kuuluvat muita selvemmin seuraavat huudahdukset:)

Alapoliisimestarin ääni. Jumal'avita, Jumal'avita, teidän suurisukuisuuttanne!

Bobtschinskin ääni. Sadan vuoden ikä ja koko kuli kultaa!

Dobtschinskin ääni. Suokoon teille Jumala menestystä ja siunausta aina neljänteen polveen asti!

Sairashuoneen talousmiehen ääni. (syrjään.) Auetkoon maa ja nielkään sinut kitaansa!

Rouva Korobkinin ääni (syrjään.) Vääntäkään sinulta paholainen niskat nurin.

Päällikkö. Sulimmat kiitokset! Toivotan teille samaa!

Anna Andrejevna. Olemme nyt päättäneet muuttaa Pietariin. Täällä on ilma niin... niin liian maalaista... Suoraan sanoen, minua suuresti inhoittaa... ja samaten miestänikin... Hän saapi ennen pitkää kenraalin arvon.

Päällikkö. Niin, puhuakseni suuni puhtaaksi, hyvät herrat, minua tosin helkkarin lailla haluttaa tulla kenraaliksi!

Koulujen tarkastaja. Suokoon Jumala toivonne toteutua!

Rastakovski. Jumalalle ei ole mitään mahdotonta.

Piirituomari. Niin, kotkat koettavat aina korkealle.

Sairashuoneen talousmies. Ansion mukaan on arvokin.

Piirituomari (syrjään). Kylläpä siitä tulee aika kukko kenraalina. Olisi kuin aasi kultakannuksissa. Siksi on vielä monta porrasta poljettavana.

Sairashuoneen talousmies (syrjään). Nyt se saakeli kiipee jo kenraaliksikin. Ja kai hänestä tuleekin kenraali. Jos ei vaan piru peri, niin kyllä sillä siksi viisautta on. (Kääntyen kaupungin päällikön puoleen.) Toivon, ett'ette silloin unhoita meitä, Anton Antonovitsch!

Piirituomari. Ja jos sattumalta jotain tapahtuisi — esimerkiksi jotakin virkatoimissa, niin otatte kai meidät suojelukseenne...

Korobkin. Ensi vuonna lähetän poikani pääkaupunkiin, jotta hän hyödyttäisi isänmaatansa; ja minä pyydän, että silloin ottaisitte pojan siipienne suojaan ja olisitte hänelle isän sijassa.

Päällikkö. Kyllä koetan parastani, koetan parastani.

Anna Andrejevna. Voi, hyvä Jumala, kuinka olet valmis heti lupaamaan! Ensiksikin sinulle ei jää aikaa ajatella semmoisia; ja toiseksi — kuinka ja mitä varten voisikaan sitoutua sellaisiin.

Päällikkö. Mutta, miks'ei kyyhkyseni, voihan välistä...

Anna Andrejevna. Kyllähän sitä aina voi! Vaan en sittenkään ymmärrä, minkä tähden pitää ruveta kaikkien pikkuporvarienv puoltajaksi.

Rouva Korobkin (Muutamille vieraille). Kuulitteko, miten hän meitä kohtelee?

Muutamit vieraat. Niin, semmoinen hän on kaiken ikänsä ollut. Tunnen hänen. Jos häntä pyydät pöytään istumaan, niin hän asettaa jalkansakin...

Kahdeksas kohtaus.

Edelliset. Postimestari. (Tulee juosten hengästyneenä, aukaistu kirje kädessä.)

Postimestari. Tämähän toki, hyvät herrat, on kummallinen juttu! Virkamies, jota olemme reviisorina pitäneet, ei olekaan reviisori!

Kaikki. Kuinka? Eikö hän ole reviisori?

Postimestari. Ei, hänessä ei ole reviisoria niin rahtuakaan! Sen tästä kirjeestä tiedän...

Päällikkö. Kuinka? Mitä? Mistä kirjeestä?

Postimestari. Hänen omasta kirjeestänsä... Postiin jätettiin kirje; minä katsahdin osoitteeseen ja luin: "Pietari, Postikatu." Minä hämmästyin. "Kas vaan", ajattelin itseseni, "hän on epäilemättä huomannut jotakin postilaitoksessa moitittavaa, jota hän nyt esimiehelleen ilmoittaa." Otin kirjeen, aukaisin sen...

Päällikkö. Aukaisitte, kuinka...?

Postimestari. En tiedä itsekään, miten menettelin; varmaankin joku ylenluonnollinen voima minut siihen saattoi. Juuri olin sitä lähettämäisilläni — niin sellainen uteliaisuus, jommoista en ikänäni vielä ole tuntenut, valtasi minun. "Et saa, et saa!" varoitti minussa ääni. Mutta minä jouduin semmoiseen kiusaukseen, että koko ruumiini vapisi... Minusta tuntui, kuin olisin kuullut äänen huutavan toiseen korvaan: "älä avaa sitä, älä avaa, syökset itsesi kadotukseen!" Vaan toisessa korvassa soi aivan, kuin joku paholainen olisi kuiskannut: "avaa, avaa, avaa!" — Kun mursin sinettiä, oli suonissani kuin tulivirta; ja kun olin sen murtanut, jäättyivät hermoni, jumaliste jäättyivät. Käteni vapisivat; päätäni huimasi...

Päällikkö. Kuinka te uskalsitte avata niin ylhäisen ja kaikkivaltiaan miehen kirjeen?

Postimestari. Siinä se juuri onkin, että hän on yhtä vähän ylhäinen kuin kaikkivaltias.

Päällikkö. Noh, mitä hän mielestänne on?

Postimestari. Ei sitä eikä tätä. Lempo sen tiesi... hän...

Päällikkö (Kiivaasti.) Kuinka niin — "ei sitä eikä tätä?" Kuinka uskallatte sanoa hänestä: "ei sitä, ei tätä ja lempo tiesi mitä!?" Minä käsken ottaa teidät kiinni!

Postimestari. Kuka, tekö?

Päällikkö. Minä juuri!

Postimestari. Siihen on valtanne liian lyhyt!

Päällikkö. Muista, mies, että hän nai minun tyttäreni ja että minä itse tehdään ylimykseksi... ja että voin lähettää teidät vaikka Siperiaan!

Postimestari. Vai Siperiaan, Anton Antonovitsch! Melkoinen matka on täältä Siperiaan! Ennen lähtöäni tahdon teille lukea hänen kirjeensä.

Kaikki. Lukekaa, lukekaa!

Postimestari (Lukee). "Riennän, veli Triapitschkin, sinulle ilmoittamaan, mitä ihmeitä on kanssani tapahtunut. Matkalla eräs jalkaväen kapteeni minut pahanpäiväisesti petti ja nylki — vieläpä nylki niin perinpohjin, että ravintolan isäntä jo oli puoleksi päättänyt saattaa minun linnaan, kun hän ei saanut maksua — vaan silloin yht'äkkiä koko kaupunkikunta muodikkaan pukuni ja pietarilaisen naamani johdosta äkkäsi minut matkustavaksi — kenraalikuvernööriksi! Ja niinpä asun nyt kaupungin päällikön kodissa; syön ja juon parasta, mitä talossa on. Äitiä ja tytärtä armastelen ja puristelen, minkä vaan ehdin — vaan en vielä ole päässyt ihan selville, kumpaisenکو otan. Mielestäni muori itse ei vielä ole sitä hullumpi, hän kun näkyy olevan valmis vaikka mihin. Vieläkö muistat, mitä kurjuutta olemme yhdessä kokeneet: söimme, mistä saimme; ja miten sokurileipuri kerran syöksi niskaani sen tähden, että olin pistänyt poskeeni muutamia piirakaisia, jättäen maksun rikkaampien maksettavaksi? Nyt on aivan toisin! Kilvan kaikki pyytävät kunniaa saada lainata minulle rahoja niin paljon, kuin vaan tahdon. Eriskummallisia narreja ihmiset täällä toki ovat, — sinä kuolisit nauruun. — Tiedän sinun kirjoittavan sanomalehtiin: pistäpä nämä herrat sanomalehteesi. — Ensiksikin täällä on kaupungin päällikkö typerä kuin pläsivalakka..."

Päällikkö. Mahdotonta, mahdotonta. Niin siinä ei seiso!

Postimestari (Näyttää kirjeen). Tuossa on, lukekaa itse!

Päällikkö. "Typerä kuin pläsivalakka..." Se ei ole mahdollista. Sen olette siihen itse kyhänneet!

Postimestari. Kuinka minä saattaisin sen kirjoittaa?

Sairashuoneen talousmies. Lukekaa enemmän!

Koulujen tarkastaja. Lukekaa enemmän!

Postimestari. "Kaupungin päällikkö typerä kuin pläsivalakka..."

Päällikkö. Vieköön hänet saakeli! Minkä tähden sitä nyt tarvitsee niin monasti kertoa? Seisoohan se siinä muutoinkin.

Postimestari (Lukee eteenpäin). Hm — hm — hm... Siis... "pläsivalakka". "Postimestarikin on hyvä mies..." (Taukoo). Hm, hän puhuu minusta vähäsen sopimattomasti.

Päällikkö. Ei se haittaa; jatkakaa vaan!

Postimestari. Hm — mitä se hyödyttää?

Päällikkö. Pentele vie, kun kerran luette, niin lukekaa kaikki! Lukekaa kaikki tyyni!

Sairashuoneen talousmies (Ottaa kirjeen). Sallikaa minun lukea! (Asettaa silmälasit nenälleen ja lukee). "Postimestari on peräti meidän vahtimestarimme Mihejevin näköinen. Hän näyttääkin aika kelmiltä ja juopi viinaa..."

Postimestari (Katselijoille). Mikä riivattu poikanulikka; tarvitsisi aika lailla vitsaa; ei mitään muuta!...

Sairashuoneen talousmies (Lukee). "Sairas-huo-noon ta-lous... mies..." Hm — hm — hm! (vaikenee).

Korobkin. Minkä tähden ette lue?

Sairashuoneen talousmies. Käsiala... on... vähän epäselvää... Näkyypä muuten, että hän on kelvoton mies.

Korobkin. No, antakaa kirje tänne. Luulen, että minun silmäni ovat hiukan terävämmät, kuin teidän.

(Tahtoo ottaa kirjeen).

Sairashuoneen talousmies (Pitää kirjeestä kiinni). Malttakaahan... Voidaanhan jättää tämä lause lukematta... Seuraavat rivit ovat selvemmin kirjoitetut.

Korobkin. Ei, sallikaa minun... kyllä minä tuosta lauseesta selvän saan.

Sairashuoneen talousmies. Osaanhan minäkin lukea... Vähä edempänä on kirjoitus varsin selvä.

Postimestari. Ei, lukekaa vaan kaikki tyyni. Luettiinhan alkukin kokonaan.

Kaikki vieraat. Artemij Filippovitsch, antakaa pois kirje Korobkinille!... (Korobkinille). Lukekaa, mitä seuraa!

Sairashuoneen talousmies. Noh, olkoonpa niin, jos niin tahdotte! (Antaa hänelle kirjeen). Tehkää hyvin... tässä... (Osottaa erästä riviä). Tästä on jatkettava.

(Vieraat kokoontuvat hänen ympärilleen).

Postimestari. Lukekaa, lukekaa! Mitä joutavia! Lukekaa kaikki tyyni!

Korobkin. "Sairashuoneen talousmies Semljanika on aivan kuin sika patalakissa..."

Sairashuoneen talousmies (Katselijoille). Tuo on muka sukkela. Mitähän järkeä siinä on: "sika patalakissa". Kuka on koskaan nähnyt sikaa patalakissa?

Korobkin (Lukee). "Koulujen tarkastajasta leviää yltä-ympäri tukehduttava sipulilöyhkä..."

Koulujen tarkastaja (Katselijoille). Voi Herranen aika, minä kun en ole jumaliste ikänäni sipulia suuhuni pistänyt!

Piirituomari (Syrjään). Minut hän Jumalan kiitos unhotti!

Korobkin (Lukee). "Piirituomari..."

Piirituomari (syrjään). Siinäpä se nyt on! (Ääneen). Hyvät herrat, kirje minusta toki tuntuu liian pitkältä ja mitä saakelia me rupeemme kaikkia loruja lukemaan...

Koulujen tarkastaja. Lukekaa vaan!

Postimestari. Jaa, jaa, lukekaa vaan!

Sairashuoneen talousmies. Jatketaan vaan, kun on kerran alotettu.

Korobkin (Lukee). "Piirituomari Liapkin-Tiapkin on mitä suurin 'mauvaiston'"... (Taukoo). Varmaankin se on ranskalainen sana.

Piirituomari. Hiisi tiesi, mitä tuo merkinnee! Saapi olla iloissansa, jos on vaan petturi tahi pahantekijä. Mutta ehkä se on pahempaakin!

Korobkin (Lukee). "Muutoin kaikki ovat kovin kohteliaita ja vierasvaraisia ihmisiä. Hyvästi, veli Triapitschkin! Minä noudatan sinun esimerkkiäsi ja rupeen kirjailijaksi. Muutoin ajan pitkään käypi ikäväksi. Henkikin vihdoon vähäsen ravintoa kaipaa. Huomaan luonnolliseksi tarpeeksi voida välistä nousta jokapäiväisyyttä ylemmälle. Kirjoita minulle osoitteella: Saratovin lääniin, Podkalitovkan taloon. (Kääntää kirjeen ja lukee päällekirjoituksen). Herra Ivan Vasiljevitsch Triapitschkin, Pietari, Postikatu n:o 17 pihan puolella, kolmannessa kerrassa, oikealla puolella."

Eräs nainen. Sepä vasta oli odottamaton pilkkakirja!

Päällikkö. Kylläpä löyhytti! Oikein ovat korvani kuumat! En näe yhtä ainoata ihmistä edessäni; ainoastaan sian kärsät keikkuvat silmissäni!... Hän on otettava kiinni, kiinni, kiinni!

(Hosuu käsillään).

Postimestari. Vaan millä kurin mielitte saada miehen kiinni. Sillä minä päälle päätteeksi käskin

kestikievaria antamaan hänelle parhaat hevoset! Ja piru varmaankin itse riivasi minut edeltäpäin lähettämään joka paikkaan sanaa.

Rouva Korobkin. Kyllä tämä on tavaton häpeä!

Piirituomari. Ja tietäkää, hyvät herrat, että tuo heittiö minulta kiskoi kolme sataa ruplaa lainaksi.

Sairashuoneen talousmies. Ja minultakin kolme sataa!

Postimestari. Oh, minultakin kolme sataa!

Bobtschinski. Niin, ja meiltä, minulta ja Peter Ivanovitschiltä hän viisiseitsemättä ruplaa lainasi.

Piirituomari (Kummastuksissansa levittelee käsiänsä). Mutta, hyvät herrat, kuinka saatoimme olla noin yksinkertaisia?

Päällikkö. Entä minä... entä minä, vanha hullu! Joko nyt olen joutunut vanhuuden höperöksi?... Kolmekymmentä ajastaikaa olen kruunua palvellut: ei ainoankaan kauppamiehen, ei ainoankaan tavaranhankkijan ole sinä ilmoisna ikänä onnistunut pistää minua pussiin! Kaikkein paatuneimmistakin konnista olen voiton saanut, toisesta toisen perässä! Kaikkein liukkaimmatkin vintiöt ja veijarit, jotka ovat Jumalaa ja koko maailmaa pettäneet, ovat puuttuneet minun pauloihini!... Kolme kuvernööriä olen peijannut — mitä kuvernööreistä — (viittoo kädellään). — mitä puhunkaan kuvernööreistä!

Anna Andrejevna. Mutta, Anton kulta, tähän on tuiki mahdotonta... onhan hän kihloissa Marian kanssa...

Päällikkö (Kiivastuen). Kihloissa! Kihloissa! Pidä jo kitasi kihloinesi!... (Kummastellen). Katsokaa minua, tuijottakaa minuun kaikki tyynni! Koko maailma, koko kristikunta tulkoon katsomaan, kuinka kaupungin päälliköstä on tullut narri! Sanokaa häntä pöllöksi, harmaapääksi pässiksi! (Pui itsellensä nyrkkiä), Voi minua lampaanpäättä! Pitää tuommoista huliviliä, ilmeistä piimäsuuta ylhäisenä valtiomiehenä! Ja nyt hän irvisuin ajaa iloissaan täyttä neliä ja kertoo tämän jutun koko maailmalle! Kaikkialla joudun pilkan ja naurun ja tyhmien kokkapuheitten esineeksi!... Vaan mikä on vielä pahempi — joku kyniä kaluava nurkkasihteeri panee minut sanomalehtiin ja laittaa minusta komediian! Se on juuri katkerinta! Hän ei pidä väliä säädystäni eikä virka-arvostani! Kaikki tyyni sitten nauravat ja taputtavat minulle käsiään! Vaan mitä nauratte! Itsellenne nauratte!... Voi, teitä, teitä!... (Kiukusta tömistää jaloillansa lattiaan), Voi, jospa nuo sanomalehtien kynäsankarit olisivat kourissani! Nuo perhanan vapaamieliset, nuo hornan sikiöt! Minä paiskaisin ne kaikki tyyni pussiin ja mäikäyttäisin ne vasten seinää — että koko tukku kerrassaan lentäisi hornan tuuttiin, pirun palttoon vuoriksi! (Huimii nyrkillä ympärilleen ja lyö jalkansa lattiaan. Vaikenee tuokioksi). En toki vieläkään voi mieltäni malittaa. Totta on, että ketä Jumala tahtoo rangaista, siltä hän vie järjen! Ja mitä tuossa keikarissa olikaan revisorin näköistä? Ei mitään, ei niin rahtuakaan! Ja sitten yht'äkkiä koko maailma kohti kurkkua huutamaan: "Revisori, revisori!" Kenen päähän ensin se luulo pälkähti, että hän muka oli revisori? Kenen, hä!

Sairashuoneen talousmies (Ojentaa kätensä). En kuolemaksenikaan ymmärrä, mistä se sai alkunsa! Piru on sotkenut miesten mielen!

Piirituomari. Kestä se lähti?... Näistä herroista, näistä juuri!

(Osottaa Bobtschinskiä ja Dobtschinskiä).

Bobtschinski. En, jumaliste, minä ainakaan...

Dobtschinski. En minäkään...

Sairashuoneen talousmies. Niin, kyllä se teistä alkunsa sai!

Koulujen tarkastaja. Aivan oikein, teistä se lähti! Ravintolasta te juoksitte kuin hullut, huutaen: jo saapui, jo saapui! "Ja ottaa kaikki velaksi!" Kyllä hyvänkin löysitte!

Päällikkö. Juuri te, kaupungin porokellot, te kirotut valehtelijat!

Postimestari. Lempo vieköön teidät revisorinenne ja juttuinenne!

Päällikkö. Päivät päästänsä juoksette kylää kielimässä, ja täytätte lähimäistenne korvat valheella! Te päättömät harakat!

Piirituomari. Pirulliset kielikellot!

Koulujen tarkastaja. Pökkelöt!

Sairashuoneen talousmies. Lyhytnokkaiset varikset?

(Kaikki tunkeuvat heidän ympärillensä).

Bobtschinski. Kunniani kautta, minä en se ollut — Dobtschinskihan ensiksi...

Dobtschinski. Ei. Herra varjelkoon — Peter Ivanovitsch, tähän ensiksi...

Bobtschinski. Ei! Tähän ensiksi...

Yhdeksäs kohtaus.

Edelliset. Santarmi.

Santarmi. Pietarista nimenomaan määrätty virkamies on saapunut ja käskee heti herroja luokseen. Hän asuu ravintolassa.

(Kaikki seisovat kuin ukkosen lyöminä. Naiset huudahtavat yhtä haavaa hämmästyksestä. Koko seuran asema äkkiä muuttuu; kaikki jäävät tyrmistyneinä seisomaan).

Äänetön kuva.

Keskellä seisoo päällikkö kuin kuvapatsas, levitetyin käsin, pää taaksepäin. Oikealla puolella hänen vaimonsa ja tyttärensä tuijottelevat häntä kysyvin katsein. Heidän takanansa postimestari, katselijain puoleen kääntyneenä ja muuttuneena ilmeiseksi kysymysmerkiksi. Hänen takanansa koulujen tarkastaja, jonka koko asento osoittaa viattominta mielenhäiriötä. Taaempana samalla puolella näyttämöä kolme naista, jotka kallistuneina toinen toiseensa, ivallisesti katselevat päällikön perhettä. Päällikön vasemmalla puolella sairashuoneen talousmies, pää kallellaan, ikäänkuin kuunnellen jotakin. Lähellä häntä piirituomari, kädet ja sormet levällään, melkein kyykkysillään, liikkuvin huulin, ikäänkuin hän tahtoi sanoa: "kyllä nyt on tullut vihan päivä päällemme." Hänen takanansa Korobkin, kääntyneenä katselijoihin, osoittelee iskien silmää kaupungin päällikköä. Näkymön äärimmäisellä reunalla Bobtschinski ja Dobtschinski, ällistelevät toinen toiseensa, suu ja silmät selko selällään. Muut vieraat seisovat liikkumatta kuin patsaat. Koko seuran noin puolen toista minuuttia täten seisottua, esirippu laskee.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK REVIISORI: HUVINÄYTELMÄ VIIDESSÄ
NÄYTÖKSESSÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement,

you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™ .

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability,

costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

